

**AHŞAP OYUNCAKLARIN ÇOCUK GELİŞİMİNDE YERİ VE
AHŞAP OYUNCAKLAR İÇİN TASARIM ÖNERİLERİ**

**THE ROLE OF WOODEN TOYS IN CHILD DEVELOPMENT
AND DESIGN SUGGESTIONS FOR WOODEN TOYS**

CEREN MERCAN

PROF. DR. İLKER USTA

Tez Danışmanı

Hacettepe Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin

Ağaççileri Endüstri Mühendisliğı Anabilim Dalı için Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak hazırlanmıştır.

2018

CEREN MERCAN'ın hazırladığı “**Ahşap Oyuncakların Çocuk Gelişiminde Yeri ve Ahşap Oyuncaklar için Tasarım Önerileri**” adlı bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından **AĞAÇIŞLERİ ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

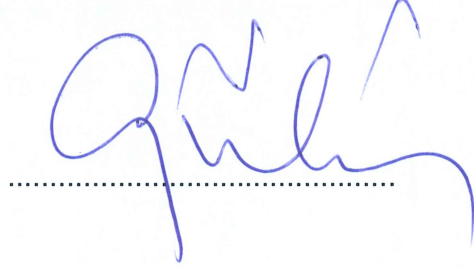
Doç. Dr. Mehmet ALTINÖZ
Başkan

Prof. Dr. İlker USTA
Danışman

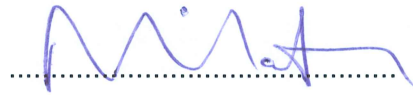
Dr. Öğr. Üyesi Gülçin Cankız ELİBOL
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Emre DEMİREL
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Nihat DÖNGEL
Üye

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak onaylanmıştır.

Prof. Dr. Menemşe GÜMÜŞDERELİOĞLU
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

***Hayatımı zenginleştiren aileme
ve tüm çocuklara...***

YAYINLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanması zorunlu metinlerin yazılı izin alarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.**

(Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etmeniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, tezinin arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir.)

- Tezimin/Raporumun ..... tarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.**

(Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı ve ya tamamının fotokopisi alınabilir)

- Tezimin/Raporumun ..... tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum, ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.**

- Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi**

08/06/2018

Ceren MERCAN

ETİK

Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

23/05/2018

CEREN MERCAN

ÖZET

AHŞAP OYUNCAKLARIN ÇOCUK GELİŞİMİNDE YERİ VE AHŞAP OYUNCAKLAR İÇİN TASARIM ÖNERİLERİ

Ceren MERCAN

Yüksek Lisans, Ağaçişleri Endüstri Mühendisliği Bölümü

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İlker USTA

Mayıs 2018, 102 sayfa

Bu tezde, insan hayatında birçok işlevle tezahür eden ahşabın çocuk oyuncakları kapsamında kullanımı araştırılmış ve ahşap oyuncaklar çocuk gelişimi ile ilişkilendirilmiştir. Özellikle okul öncesi dönemde çocukluğun en değerli öğeleri olarak oyun ve oyuncak kavramları ile çocuk gelişimi evrelerine dair kuram ve görüşlere göre çocuk gelişimi incelenmiştir. Küresel ölçekte sanayi ve teknoloji alanındaki gelişmeler neticesinde değişen yaşam şekli, ekolojik değişim ve ekolojik sorunlar ile gündeme gelen sağlık sorunları, yapay maddeler ve kimyasalların insan hayatına girişi ile bunların ortaya çıkardığı sorunlar, insanı yeniden doğal olanı arayışa sürüklediği için, doğal ve sağlığa uygun bir malzeme olarak ahşap konusuna değinilmiş, oyuncaklarla ilgili ülkemizde uygulamada olan oyuncak güvenliği standartları hakkında bilgiye yer verilmiş, oyuncak firmalarının internet siteleri üzerinden ahşap malzemenin oyuncaklarda kullanımı araştırılmış, oyuncakların çocuk gelişimindeki önemine ilişkin literatür bilgileri ışığında çocuk gelişimi ile ahşap oyuncaklar ilişkilendirilerek gelişim alanlarına göre ahşap oyuncakların çocuk gelişimindeki yerine ilişkin öngörülere yer verilmiştir. Çocuk gelişimini desteklemesi bakımından değeri, doğallığı, sağlığa uygun oluşu ve sürdürülebilir, çevre dostu olması ahşap oyuncak kullanımının benimsenerek yaygınlaştırılması düşüncesi ile ahşap oyuncak tasarımına bir alt yapı oluşturması amacıyla, tasarımda göz önüne alınması gereken esaslar ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Oyun, Oyuncak, Çocuk Gelişimi, Ahşap Oyuncaklar, Tasarım Önerileri

ABSTRACT

THE ROLE OF WOODEN TOYS IN CHILD DEVELOPMENT AND DESIGN SUGGESTIONS FOR WOODEN TOYS

Ceren MERCAN

Master, Department of Woodproducts Industrial Engineering

Supervisor: Prof. Dr. İlker USTA

May 2018, 102 pages

This thesis explores wood, which has functioned in many different ways throughout the history of humanity, in terms of its eligibility for children's toys, and findings are assessed with reference to wooden toys' value in child development. In this context, child development is examined according to the theories and opinions about child development stages and the concepts of play and toys, which are the most valuable elements of childhood in preschool period. Industrial and technological developments bring about changes in ecology and conditions of living, which increase human beings' contact with artificial substances and chemicals. Heightened susceptibility to health problems thus caused lead human beings to search for what exists in nature, naturally. The present study regards wood in this context and discusses its properties as a natural and healthy substance. Information about the current standards for the safety of toys and findings of online research on producing companies' websites regarding the use of wood in children's toys is given. In the light of the literature on the significance of toys in child development, insights concerning wooden toys' importance thereof are related, taking developmental areas into account. By treating wooden toys as a supporting factor for a healthy child development—as wooden toys are made of a natural, sustainable and eco-friendly substance—a guide to design wooden toys which aims to work as a basis for wooden toys produced with an agenda of adopting and popularizing the use of wood for children's toys is prepared.

Keywords: Play, Toys, Child Development, Wooden Toys, Design Suggestions

TEŞEKKÜR

Bu alıőmamda öncelikle beni koőulsuz sevgiyle destekleyen canım aileme, bana vakit ayırarak bilgilerini benimle paylaşan, beni yönlendirerek çalıőmamda teşvik eden ve destekleyen değerli danışmanım Prof. Dr. İlker USTA'ya, Jüri üyelerim Doç. Dr. Mehmet ALTINÖZ, Dr. Öğr. Üyesi Gülçin Cankız ELİBOL, Dr. Öğr. Üyesi Emre DEMİREL ve Dr. Öğr. Üyesi Nihat DÖNGEL'e, gerek Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği alanında gerekse Okul Öncesi Öğretmenliği alanında yetişmemde ve bu iki alanı birleőtirmemde katkısı olan tüm değerli öğretmenlerime ve çalışmam konusunda beni manevi olarak sabırla destekleyen çalışma arkadaşlarıma içtenlikle teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ÇİZELGELER.....	v
ŞEKİLLER.....	vi
1. GİRİŞ	1
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	4
3. OYUN, OYUNCAK VE ÇOCUK GELİŞİMİ.....	8
3.1. Oyun Kavramı ve Önemi.....	8
3.2. Oyuncak Kavramı ve Önemi	10
3.2.1. Tarih İçinde Oyunağın Gelişimi	11
3.2.2. Oyuncakların Sınıflandırılması	22
3.3. Çocuk Gelişimi	25
3.3.1. Gelişim Alanları	25
3.3.2. Gelişim Dönemleri ve Özellikleri	27
4. AHŞAP OYUNCAKLAR	34
4.1. Ahşap Malzeme ve Ahşap Oyuncak	34
4.2. Ahşap Oyuncak Çeşitleri ve Çocuk Gelişiminde Yeri.....	38
4.2.1. Bilişsel Gelişimi Destekleyen Ahşap Oyuncaklar	39
4.2.2. Psikomotor Gelişimi Destekleyen Ahşap Oyuncaklar	57
4.2.3. Sosyal-Duygusal Gelişimi Destekleyen Ahşap Oyuncaklar	71
4.2.4. Dil Gelişimini Destekleyen Ahşap Oyuncaklar	77
4.2.5. Yaratıcılık Gelişimini Destekleyen Ahşap Oyuncaklar	78
5. AHŞAP OYUNCAKLAR İÇİN TASARIM ÖNERİLERİ.....	80
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	88
KAYNAKLAR.....	91
ÖZGEÇMİŞ	102

ÇİZELGELER

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 3.1. Gelişim Alanlarına Destekleri Bakımından Oyuncaklar.....	23
Çizelge 3.2. Freud'un psikoseksüel gelişim dönemleri	28
Çizelge 3.3. Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri.....	28
Çizelge 3.4. Piaget'in zihinsel gelişim dönemleri	29

ŞEKİLLER

	Sayfa
Şekil 3.1. Eski Mısır'da oyuncak.....	12
Şekil 3.2. Hill'in okuma blokları.....	13
Şekil 3.3. Hill'in alfabe blokları.....	13
Şekil 3.4. Hill'in okuma blokları.....	14
Şekil 3.5. Hill'in anasınıfları için yapı inşa ve okuma blokları	14
Şekil 3.6. 18. yüzyıl Bebek Evi önden görünüş	15
Şekil 3.7. Bebek Evi yatak odası	15
Şekil 3.8. Fröbel Blokları	16
Şekil 3.9. Fröbel Blokları	16
Şekil 3.10. Fröbel eğrisel bloklar	17
Şekil 3.11. Fröbel silindir serisi.....	17
Şekil 3.12. 19. yüzyıl el oyması ve el boyaması oyuncak at	17
Şekil 3.13. 19. yüzyıl ortası mekanik atlı karınca oyuncağı.....	18
Şekil 3.14. Kağıt Bebek "Little Henry"	18
Şekil 3.15. Kağıt Bebek "Little Fanny"	18
Şekil 3.16. 19. yüzyıl atlı araba, Almanya	19
Şekil 3.17. Victoria Devri sallanan at.....	19
Şekil 3.18. Victoria Devri alfabe ve okuma oyunu.....	19
Şekil 4.1. Ahşap Mobil.....	40
Şekil 4.2. Ahşap bebek trapezi.....	40
Şekil 4.3. Ahşap dişlik	41
Şekil 4.4. Ahşap çingirak	41
Şekil 4.5. Blok dizme	42
Şekil 4.6. 12 parçalı gökkuşağı	42
Şekil 4.7. Montessori sınıflama, sayma, eşleştirme oyuncağı.....	42
Şekil 4.8. Renkli kaplarda 7 arkadaş	42
Şekil 4.9. Gökkuşağı renginde ahşap tabaklar ve tatlı çörekler	43
Şekil 4.10. Ahşap renkli kaplar ile meşe palamudu eşleştirme	43
Şekil 4.11. Sayılarla şekil eşleştirme	44
Şekil 4.12. Geometrik şekilleri büyüklük, renk ve türlerine göre sıralama.....	44
Şekil 4.13. Bağcık ile geometrik şekilleri birleştirme	44

Şekil 4.14. Şekilleri yerleri ile eşleştirme	44
Şekil 4.15. Şekilleri bulup yerlerine yerleştirme.....	45
Şekil 4.16 Geometrik şekilleri eşleştirme	45
Şekil 4.17. Üç boyutlu şekiller ve gölgelerini eşleştirme.....	45
Şekil 4.18. Yedi cüceler görselindeki Matruşka.....	46
Şekil 4.19. Ahşap kazık.....	46
Şekil 4.20. Şekil ve boyut ile renk yapbozu.....	46
Şekil 4.21. Geometrik şekilleri boyutlarına göre dizme kulesi.....	47
Şekil 4.22. Parça-bütün kurgulu yapboz	47
Şekil 4.23. Küreler ve kuleler ile sıralama ve sayma.....	47
Şekil 4.24. Meyveler ve sebzeler dominosu.....	48
Şekil 4.25. Üç boyutlu ahşap yapboz.....	48
Şekil 4.26. Takip blokları	49
Şekil 4.27. İpli sıralama abaküsü	49
Şekil 4.28. Ahşap yapboz sayı salyangozu.....	50
Şekil 4.29. El şeklinde yapboz	50
Şekil 4.30. Sayı tırtılı	50
Şekil 4.31. Sayı piramitleri.....	50
Şekil 4.32. Sayı eşleme yapbozu	50
Şekil 4.33. Sayı eşleştirme oyunu	51
Şekil 4.34. Sayma ve matematik seti	51
Şekil 4.35. Renkli geometrik şekillerde ahşap bloklar	52
Şekil 4.36. 130 parça ahşaptan oluşan raylı nakliye seti	53
Şekil 4.37. Birbirine kilitlenen ahşap bloklar.....	53
Şekil 4.38. 7 parçalı ahşap tangram.....	53
Şekil 4.39. Desen blokları ve panolar.....	54
Şekil 4.40. Renkli ahşap düğmeleri kavramsal olarak eşleştirme	54
Şekil 4.41. Marakas.....	55
Şekil 4.42. Yumurta şeklinde ahşap marakas	55
Şekil 4.43. El şeklinde kastanyet.....	56
Şekil 4.44. Hayvan figürlü mini kastanyetler	56
Şekil 4.45. Blokton	56
Şekil 4.46. Guiro.....	56
Şekil 4.47. Ksilofon.....	56

Şekil 4.48. Ahşap melodi müzik seti.....	57
Şekil 4.49. Yuvarlanan hayvanlar.....	58
Şekil 4.50. Ahşap arabalar	58
Şekil 4.51. İri tekerlekli ahşap araba	59
Şekil 4.52. Yuvarlanan çingirak	59
Şekil 4.53. Sekizli ahşap çivi çakma seti.....	60
Şekil 4.54. Ahşap çekiçle top düşürme oyunu	60
Şekil 4.55. İtmeli yürüteç	60
Şekil 4.56. İtmeli ve çekmeli araba.....	60
Şekil 4.57. İtmeli-çekmeli ahşap fırfırlı oyuncak	61
Şekil 4.58. Daksund çekmeli ahşap oyuncak.....	61
Şekil 4.59. Ahşap kare salıncak	62
Şekil 4.60. Sallanan at oyuncağı.....	62
Şekil 4.61. Renkli sallanan at.....	62
Şekil 4.62. Tekerlekli tutamaklı araç	62
Şekil 4.63. Dört tekerlekli pedalsız ahşap bisiklet	63
Şekil 4.64. Üç tekerlekli pedalsız ahşap bisiklet.....	63
Şekil 4.65. Kavisli denge tahtası	63
Şekil 4.66. Kavisli denge tahtası ile denge oyunu.....	64
Şekil 4.67. Kavisli denge tahtasının alternatif kullanımı	64
Şekil 4.68. Labirent denge tahtası.....	65
Şekil 4.69. Denge patikası	66
Şekil 4.70. Denge tahterevallisi	66
Şekil 4.71. Denge oyuncağı	66
Şekil 4.72. Renkli ahşap bloklar	66
Şekil 4.73. Duvar yapma oyunu	66
Şekil 4.74. Taş şekilli ahşap bloklar	67
Şekil 4.75. Sınıflama kaseleri.....	67
Şekil 4.76. Ahşap maşalı arıkovanları.....	67
Şekil 4.77. Bağcık ile hayvan resimlerinin kenarlarından geçirme	68
Şekil 4.78. Ahşap balık tutma oyunu	68
Şekil 4.79. Gizmo dişli yapbozu	68
Şekil 4.80. Ahşap dişli seti	68
Şekil 4.81. Boynu sallanan ahşap zürafa seti	68

Şekil 4.82. Mekanizmalı ahşap oyuncak	68
Şekil 4.83. Fırlatmalı fırlıdak.....	69
Şekil 4.84. Topaç	69
Şekil 4.85. Ahşap Yo-yo.....	69
Şekil 4.86. Renkli fırlıdaklar.....	69
Şekil 4.87. Farklı yüzeylere sahip ahşap merdane takımı.....	70
Şekil 4.88. El ve göz koordinasyon sağlama oyuncağı	70
Şekil 4.89. Marangoz tezgahı.....	70
Şekil 4.90. Ahşap vidalı sandalye	70
Şekil 4.91. Çok katlı bebek evi ve mobilya seti	72
Şekil 4.92. Ahşap bebek evi.....	72
Şekil 4.93. Pasta hazırlama seti.....	72
Şekil 4.94. Ocaklı fırın oyuncağı	72
Şekil 4.95. Banyo mobilyaları.....	72
Şekil 4.96. Oturma odası mobilyaları	72
Şekil 4.97. Çocuk odası mobilyaları	73
Şekil 4.98. Mobilyalı yeşil enerji içeren ahşap bebek evi	73
Şekil 4.99. Manav seti	74
Şekil 4.100. Kukla tiyatrosu.....	74
Şekil 4.101. Ahşap vida ve cıvata kendin yap seti	74
Şekil 4.102. Ahşap tamir tezgahı	74
Şekil 4.103. Çiftlik evi	75
Şekil 4.104. Havaalanı	75
Şekil 4.105. Ahşap hayvan figürleri koleksiyonu	75
Şekil 4.106. Ambulans	76
Şekil 4.107. Otobüs.....	76
Şekil 4.108. Tekerlekli yelkenliler	76
Şekil 4.109. Ahşap tren	76
Şekil 4.110. Ahşap mıknatıslı elbise giydirme seti	77
Şekil 4.111. Hava durumuna göre kıyafet seçme oyuncağı.....	77
Şekil 4.112. Yansımali bebek kitabı	78
Şekil 4.113. Ahşap hayvanlar kitabı	78
Şekil 4.114. Düzgün olmayan geometrik şekilli ahşap bloklar	78
Şekil 4.115. Kabuklu dal görselinde parçalı ahşap bloklar	79

Şekil 4.116. Ahşap top yuvarlama pisti	79
Şekil 4.117. İnşa blokları	79

1. GİRİŞ

Başta okul öncesi olmak üzere, çocuk gelişiminde pekiştirici içselliğiyle önemli bir olgu olarak öne çıkan ve yaşamın her dönemiyle bağlantısı olan oyun, onun etkinleştirilmesine yardımcı olan oyuncaklar eşliğinde pek çok kuramcı tarafından tanımlanmış, oyun-oyuncak ve çocuk gelişimi ilişkilendirilmesi ortaya konulmuştur.

Caillois (1958), belirli bir alan ve zaman içinde bağlayıcı kurallar ile serbestçe kabul edilmiş, gerilim ve eğlence duygularını barındıran gerçek hayatla farkı bilinerek yapılan gönüllü faaliyetleri oyun olarak tanımlamıştır [1].

And (1974)'a göre, çocuğun gelişimi yönünden çok önemli yeri olan oyuna çocuk bakış açısıyla yaklaşıldığında, oyunun çocuğun en önemli işi olduğu, oyun oynamak için kullandığı oyuncakların da en önemli araçları olduğu anlaşılır [2].

Çocuğun önemli öğrenme araçlarından biri olan oyun, rahat bir alanda yeterli materyallerle oynandığında, çocuğun hareket ve zihin gelişimi ile hayal gücünü olumlu yönde etkiler [3].

Yavuzer (1996), çocukların yeteneklerini kolaylaştırarak eğitimsel bir işlev üstlenen oyun materyallerini oyuncak olarak tanımlamış ve oyuncakları toplum ve çevreyle ilişkileri düzene koyan araçlar sistemi olarak değerlendirmiştir [4].

Benzer şekilde, Tezel Şahin [5] tarafından yapılan değerlendirmeye göre, çocuğun hareketlerine düzen sağlayan, fiziksel, zihinsel, psiko-sosyal gelişimine destek olan, hayal gücü ve yaratıcılığını geliştiren bütün oyun materyalleri oyuncak olarak adlandırılabilir.

Oyunun oynanmasına yardımcı olan ve çocuk gelişimine katkılar sağlayan oyuncaklar, tarih içinde toplumların ekonomik durumlarına ve üretim teknolojisinin gelişimine bağlı olarak, çeşitli malzemeler kullanılarak imal edilegelmiştir. Ahşap, doğada kolay erişilebilir bir hammadde olarak oyuncak yapımında kullanılan en eski malzemelerden biridir .

Usta (2015), ağaçlardan elde edilen ahşabın, doğanın bir yansıması olarak çocukların doğayı algılamasında önemli bir katkısının olduğunu belirtmiştir. Usta (2015)'ya göre, okul öncesi dönemin benlik oluşumu ve zihinsel gelişimin büyük ölçüde tamamlandığı ayrıca, psikoseksüel gelişim bakımından da önemli bir süreç olduğu göz önüne alındığında; lifli ve gözenekli yapısıyla organik esaslı doğal bir

malzeme olarak ahşaptan üretilen oyuncaklar aracılığıyla çocukları ahşabın doğallığıyla tanıştırmak, çocuk gelişimi açısından faydalıdır [6].

Yukarıdaki açıklamalar göz önüne alındığında, çocuk gelişiminde bütünleyici etkisiyle önemli bir yer tutan ve oyunun oynanmasına işlerlik sağlayan oyuncak kavramı tüm yönleriyle irdelenmesi gereken öznel bir konu olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, ahşap oyuncak olgusu ile ahşap oyuncakların çocuk gelişimindeki yeri bu çalışmada araştırılması ve çocuk gelişimini desteklemeye yönelik ahşap oyuncak tasarımına bir katkı sağlamak üzere öneriler sunulması, bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

“Ahşap Oyuncakların Çocuk Gelişiminde Yeri ve Ahşap Oyuncaklar için Tasarım Önerileri” başlığı ile gerçekleştirilen bu çalışmada; oyuncak ve çocuk gelişimi ilişkilendirmesini yapmak üzere, oyun ve oyuncak kavramı ile çocuk gelişimi olgusu kaynak taraması yapılarak araştırılmış, yerli ve yabancı oyuncak imalat firmalarının internet sayfalarında örneklenen ahşap oyuncaklar çeşitleri itibarıyla derlenerek çocuk gelişimi açısından irdelenmiştir.

Araştırmanın temel kurgusu dahilinde gerçekleştirilen kapsamlı kaynak taraması sonucunda, oyun ve oyuncakların çocuğun yaşamındaki yeri ile çocuk gelişimine etkileri, ebeveynler ile öğretmenlerin oyun ve oyuncağa bakış açılarının incelenerek oyun ve oyuncağın çocuk için anlamını değerlendirmeye yönelik çok sayıda çalışmanın olduğu fakat ahşap oyuncaklar hakkında pek fazla çalışmanın bulunmadığı görülmüştür.

Buradan hareketle, oyun ve oyuncak ile çocuk gelişimi arasındaki ilişkilendirmelere yönelik literatür bilgileri ışığında, değişik oyuncak firmalarının internet sitelerinde yer alan ahşap oyuncak örnekleri araştırılmış, oyuncak ve çocuk gelişimi çerçevesinde literatürde yer alan bilgiler ile ahşap oyuncaklara ilişkin literatür bilgisi bir araya getirilerek ahşap oyuncak ve çocuk gelişimi ilişkilendirilmiştir. Bu bağlamda, ahşap oyuncaklarla çocuk gelişimi arasında bir bağ kurulmasına olanak tanımak öngörüsüyle gerçekleştirilen bu çalışma, oyun ve oyuncak ile çocuk gelişimi perspektifinde çok anlamlıdır ve bu alandaki eksikliği karşılayabilme hedefiyle önemlidir.

Bu çalışmanın, oyuncak tercihleri hususunda ebeveynlere, eğitimcilere, oyuncak tasarımı ile imalatı ve satışında görev alanlara, çocuk ve oyuncak konusuyla

ilgilenenlere ışık tutması, yeni ahşap oyuncak tasarımlarına ve bu alandaki yeni araştırmalara bir esin kaynağı olması hedeflenmektedir.

Bu doğrultuda, beş b6l6m halinde kurgulanan bu tez çalışmasında; birinci b6l6mde araştırmanın amacı ve 6nemi açıklanmış, ikinci b6l6mde 6nceki çalışmalara yer verilmiş, 66nc6 b6l6mde oyun ve oyuncak kavramları açıklanarak oyuncağın tarih s6recindeki değişimi ile çocuğun hayatındaki yeri incelenmiş, ocuk gelişimi olgusu da gelişim alanları ile gelişim d6nemleri ve 6zellikleri açısından literat6r bilgileri işığında ele alınmıştır. D6rd6nc6 b6l6mde, oyuncak yapımında kullanılan bir malzeme olarak ahşap hakkında bilgiler verilmiş, yerli ve yabancı oyuncak firmalarının internet sayfalarında sundukları ahşap oyuncak 6rnekleri işlevleri bakımından literat6r bilgileri doğrultusunda ocuk gelişimiyle ilişkilendirilmiştir. Beşinci b6l6mde, ocuk gelişim s6reci bağlamında, ahşap oyuncak tasarımında g6z 6n6ne alınması gereken seçkiler ortaya konulmuştur. Altıncı b6l6mde ise, araştırmanın genel sonuçları verilerek 6neriler yapılmıştır.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Oyun, oyuncak, çocuk gelişimi ve ahşap oyuncaklar ile ilgili olarak daha önce yapılan araştırmalar aşağıda verilmiştir:

Ak (2006)'ın [7] çalışmasında, oyuncuğun tarih içinde bir ticari tüketim nesnesine dönüşümü ve oyun anlayışındaki değişim endüstriyel tasarım bakımından incelenmiş, bir endüstriyel ürün olarak oyuncakların sınıflandırılmasına yönelik öneriler getirilmiştir.

Aydın (2012) [8], sürdürülebilirlik kavramı temelinde ahşap oyuncuğa yönelim konusunu ele alarak sürdürülebilir oyuncak tasarımına yönelik esaslar çerçevesinde ahşap oyuncak konusunu incelemiş, ahşap oyuncak sektörünün çevresel yaklaşımlarda ve sosyal alanda bazı eksikliklerinin bulunmasına rağmen sürdürülebilirlik uygulamalarına uygun olduğunu belirtmiştir.

Adak Özdemir ve Ramazan (2012) [9], çocukların annelerinin ve öğretmenlerinin oyuncaklarla ilgili görüşlerini inceledikleri çalışmada, oyuncak denildiğinde akla gelen ilk oyuncuğun hem anneler hem de öğretmenler için araba ve bebek olduğunu, annelerin çoğunun oyuncak tercihlerinde öncelikle oyuncuğun sağlıklı, güvenli, sağlam, eğitimi ve öğrenimi destekleyen özellikler taşımasını önemsediklerini, öğretmenlerin ise, çocukların oyuncakları renk, ses, hareket özelliklerine göre tercih ettiklerini belirttiklerini bildirmiştir.

Bekmezci ve Özkan (2015) [10], oyun ve oyuncuğun çocukların sağlığına olan etkilerine ilişkin çalışmalarında, çocuklara gerekli oyun materyallerinin sağlanarak oynamalarının desteklenmesi gerektiğinin önemini vurgulamış, oyun ve oyuncakların çocukların gelişimine etkilerini ele almıştır.

Elibol, Kılıç ve Burdurlu (2006) [11] tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi çocuklarına yönelik oyuncaklarda kullanılan malzemeler araştırılmış, çocuk sağlığı bakımından malzemelerin kullanımına yönelik öneriler getirilmiş ve çocuklara uygulanan anket sonucunda, çocuklarda cinsiyete göre farklı renk beğenilerinin olduğu belirtilmiştir.

Erden (2001) [12] tarafından, anaokuluna giden çocukların ebeveyn ve öğretmenlerine anket uygulanmak suretiyle çocuk oyun ve oyuncaklarına ilişkin görüşleri ile bu görüşlerini etkileyen değişkenleri incelemek amacıyla yapılan çalışmada, çocukların oynadıkları oyuncakları tercihlerinde; cinsiyet, kendine ait

odasının olup olmaması, ebeveynin öğrenim seviyesi ile mesleği gibi faktörlerin etkili olduğu sonucuna ulaşılmış, ebeveynlerin ve öğretmenlerin satın alınan oyuncak türü ile ilgili görüşlerinin farklı olduğu görülmüş ve ebeveynlerin düşüncelerinde öğrenim düzeyleri bakımından farklı sonuçlar elde edilmiştir.

Karaman ve Nas (2012) [13] tarafından yapılan çalışmada, Anadolu oyuncakçılığı ile ilgili kültürel bir kanıt olması bağlamında, doğal malzemelerden yapılan ve yaratıcılık gelişimine katkıda bulunan Çorum İskilip'teki geleneksel ahşap oyuncaklar tanıtılmış, günümüz oyuncaklarının tüketime yönelik endüstri ürünleri haline geldiğine ve bu durumun kaygı uyandırdığına dikkat çekilmiştir.

Katlav (2014) [14], oyunun 3-5 yaş aralığındaki çocukların gelişimleri üzerine olan etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerini görüşme yordamıyla incelemiş, öğretmenlerin oyuna ne kadar yer verdiklerini, kullanılan oyun materyallerinin ne olduğunu, oyun materyallerinin neye göre seçildiğini, hangi oyunların tercih edildiğini, karşılaşılan zorlukları ve oyunu motive etme şekillerini belirlemiş ve her konuda öğretmenlerin olumlu görüşlere sahip oldukları sonucuna ulaşarak uygulamaya yönelik önerilerde bulunmuştur.

Kaya (2007) [15] tarafından yapılan çalışmada, 36-72 aylık çocuklara yönelik 3 firma tarafından üretilen toplam 128 oyuncakın Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2002 yılında 36-72 ay okul öncesi eğitimle ilgili yayınladığı program kitabında yer alan çocuk gelişim özelliklerine uygun olup olmadığı incelenmiş, söz konusu oyuncakların gelişim alanlarını destekleme oranlarının çok düşük olduğu belirlenmiş ve gelişim alanlarını desteklemeye yönelik hazır oyuncakların az sayıda olduğuna dikkat çekilmiştir.

Koyuncu Okca (2017) [16], çocuk sağlığı ve oyuncak güvenliği kapsamında hem istenilen renklerde hem de zararlı boya maddelerini içermemesi açısından, kendinden renkli bazı ağaç türleri ile oyuncakların renklendirilebileceğine atfen kök boyası, indigo ve cehri ile yaptığı deneysel çalışmanın sonucunda, ahşap oyuncakların doğal boyama teknikleriyle renklendirilebileceğini ortaya koymuştur.

Metin, Mercan ve Kavak (2018) [17], oyuncakların çocuk gelişimi üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada, geçmişteki oyuncaklar; oyuncak yapım teknikleri ve oyuncak yapımında kullanılan malzemeler bakımından

incelenmiş, günümüzdeki oyuncaklara göre oyuncak niteliği ve çocuk gelişimine etkileri bakımından olumlu anlamda farklı bulunmuştur.

Onur (1992) [18], oyun ve oyuncakların tarih içindeki gelişimini aktararak oyun ve oyuncakları sınıflandırmaya yönelik bir çalışma yapmıştır.

Özyeşer Cinel (2006) [19] tarafından yapılan çalışmada, Ankara ili bazında, 3-6 yaşlarında çocuğu olan farklı sosyo-ekonomik seviyedeki ebeveynlerin oyuncaklara ve oyun materyallerine ilişkin görüşleri ile çocukların oyuncak ve oyun materyalleri incelenmiş, sosyo-ekonomik düzey ile oyuncakla oynama süresi, oyun alanı tercihleri, ebeveynlerin oyuncak tercihini neye göre yaptığı, oyuncak sayısı, tercih edilen oyuncak türü, ebeveynlerin oyuncak hakkındaki düşünceleri ve oyuncak alma sıklıkları ilişkilendirilmiştir.

Rüşvanlı (2007) [20], Türkiye’de oyuncak firmalarının yeni ürün geliştirirken ne gibi etmenleri göz önüne aldıklarını ve tasarım yeteneklerini nasıl yansıttıklarını irdelediği çalışmada, Türkiye’deki oyuncak sektörünü incelemiş, firmaların Çin’den ithal edilen oyuncaklar karşısındaki tedbirlerini ve Avrupa’ya ihracat konusundaki durumlarını değerlendirmiştir.

Şeker (2015) [21] tarafından yapılan çalışmada, Konya’da 5 yaş grubu örnekleminde Montessori eğitimi alan çocuklar ile kırsal bölgede eğitim alan çocukların motor becerileri “LOS KF 18” ölçeği ile ölçülerek karşılaştırılmış, çocuklar arasında eğitim türüne göre motor becerilerinde fark bulunmamıştır.

Tan (2008) [22], 3-6 yaş aralığındaki çocukların çeşitli zeka alanlarına hitap eden oyuncaklar arasından oynamayı seçtikleri oyuncaklar ile mesleki eğilimleri arasında bir bağlantı olduğu savıyla gerçekleştirilen çalışmada, çocukların yetenek ve ilgilerine göre meslek gruplarının belirlenmesine ilişkin bir model önerisi yapılmıştır.

Topuz (2015) [23] tarafından yapılan çalışmada, oyun ve oyuncak kavramları ve çocukların kimlik oluşumunda oyunun etkisi incelenmiş, inşacı-eklemeci oyun yönteminin çocuğun yaratıcılığına olan etkilerine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır .

Usta (2016) [6] tarafından “Eğitici Ahşap Oyuncaklar” seçmeli dersi kapsamında farklı lisans programındaki öğrencilerin çocukluk algısıyla oynamayı tercih edecekleri ahşap oyuncakların belirlenmesine yönelik yapılan çalışmada,

öğrencilerin tercih edeceklerini belirttikleri ahşap oyuncaklar okul öncesi dönem mahiyetinde kategorize edilmiş ve öğrencilerin tercih ettikleri ahşap oyuncaklar kategorik olarak neden-sonuç ilişkisine göre değerlendirilmiştir.

Ünver (2005) [4] tarafından yapılan çalışmada, Kastamonu'da yaşayan 0-2 yaş çocuğu olan ebeveynlerin çocukları için yaptıkları oyuncak tercihleri incelenmiş, ebeveynlerin oyuncak seçerken karşılaştıkları en büyük zorluğun çeşit azlığı olduğu, ebeveynlerin çoğunun oyuncak seçiminde oyuncak satıcılarının fikirlerine başvurduğu ve ebeveynlerin oyuncak seçimleri ile ilgili deneyimlerini ailenin diğer bireyleriyle paylaştığı tespit edilmiştir.

Yalçınkaya (1992) [24], okul öncesi dönemde oyuncak konusunu ele alan çalışmasında, İstanbul'daki anaokullarında mevcut olan oyuncakları incelemiş, müzeleri gezmiş, yurt dışından getirilmiş kataloglar ve oyuncakların çocuk gelişimine uygunluğunu tartışmış, anne-babalara, anaokullarına ve oyuncak üreticilerine yönelik öneriler sunmuştur.

Önceki çalışmalar itibarıyla yapılan bu değerlendirmeler; oyun ve oyuncak, oyunun çocuk gelişimindeki yeri, ebeveynler ile çocukların ve öğretmenlerin oyuncak tercihleri, oyuncak tercihlerine etki eden faktörler, oyuncaklar ve çocuk gelişimi konularında birçok çalışmanın yapıldığını göstermesine rağmen, çocuk gelişimi ve ahşap oyuncaklar hakkında ise pek fazla bir çalışmanın olmadığını ortaya koymuştur.

3. OYUN, OYUNCAK VE ÇOCUK GELİŞİMİ

3.1. Oyun Kavramı ve Önemi

Oyun, Oktay (1989)'ın tanımına göre, bilhassa hayatın ilk yıllarında, çocuğun içinde yaşadığı dünyayı tanıdığı, duygularını, düşüncelerini, iç çatışmalarını ve hayallerini ifade edebildiği en uygun dildir [24].

Büyük Türkçe Sözlük'te [25] oyun; yetenek ve zeka geliştirici, belli kuralları olan ve iyi vakit geçirmeye yarayan eğlence olarak tanımlanırken, Dönmez (1992) oyunu, çocuğun isteyerek katıldığı ve hoşlandığı bir eylem, fiziksel, bilişsel, sosyal, duygusal ve dil gelişimlerinin temeli, yaşamın bir parçası, kurallı ya da kuralsız bir amaca yönelik olan ya da olmayan bir faaliyet ve çocukların aktif olarak öğrendiği bir süreç olarak belirtmiştir [26].

Tarihsel süreçte çocuk, yetişkinin küçültülmüş bir hali gibi görüldüğü için, yetişkin gibi giyinmesi ve davranması beklenmiştir. Örneğin, Orta Çağ'daki çocukluk algısına bakıldığında, çocukluk dizginlenmesi gereken bir dönem olarak görüldüğünden ötürü, çocuklar erkenden yetişkin gibi davranmaları ve düşünceleri yönünde eğitiliyordu. Oysa, Aydınlanma Çağı ile birlikte, çocuk, biyolojik ve sosyal bir varlık olarak algılanmaya başlamıştır. Bunun bir sonucu olarak 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra, gelişim psikolojisine yönelik araştırmalar hız kazanmış, çocukluğa bakış açısının değişmesiyle oyun anlayışı da değişmiş ve gelişmiştir [27].

Klasik kuramlara göre, oyun; çocukların yetişkin hayatına geçiş sürecinde bir alıştırma, fazla enerjinin oluşturduğu baskıdan kurtulmak için bir araç, kırgınlıkları ve gerginlikleri gidermek için bir yol, toplumsal yaşama hazırlanma aracı ve çalışırken azalan enerjiyi tekrar kazanmanın yolu olarak görülmüştür [28].

Çocuk gelişimine odaklanmış Çağdaş Kuramcıların oyuna yaklaşımlarına bakıldığında ise; Sigmund Freud (1856-1939)'a göre, yasak dürtülerin ifadesi ve kaygı seviyesini aza indirmek iken, Erik Erikson (1902-1994)'a göre, çevreyle etkileşim sonucu elde edilen becerilerle çelişkilerin çözümlenmesidir, Jean Piaget (1896-1980)'e göre, bilişsel gelişim sürecine uyum sağlama aracı iken, Lev Semenovich Vygotsky (1896-1934)'e göre, keşif ve yeni bir oluşumdur ve yüksek güdümlü bir davranış oluşumdur [27].

İtalya'nın ilk kadın doktoru olan bilim insanı ve eğitimci Maria Montessori (1870-1952)'nin, çocukların gelişimlerini izleyerek geliştirdiği yaklaşıma göre, oyun; çocuklar için mutluluk kaynağı olan işler olup çocukların çevreye uyum sağlamalarında önemli bir yeri ve eğitim değeri olan etkinliklerdir [19].

Poyraz (1999)'a göre; insanlık tarihi kadar çok eski bir kavram olan oyun, çağdaş uygarlığın oyun kavramını çözümlenmeye yönelik çabası sayesinde, birçok bilim dalında araştırmaların temel hareket noktasını oluşturmuş ve disiplinler arası bağlantı kurulmasında oldukça önemli bir yer edinmiştir [29].

Aral ve Kandır (2001)'a göre, oyun; çocuğun gelişimi ve eğitimi açısından uyku ve beslenme kadar değerlidir ve çocuk ruhunun gıdasıdır. Çünkü oyun ile rollerden rollere giren çocuk, yaşamsal deneyimler edinir, dünyayı algılamaya çalışır ve yetişkin yaşamına kendisini hazırlar. Bu çerçevede, Şimşek (2004)'e göre, çocukların eğlenme, kendini özgür hissetme ve bir gruba ait olma gibi ihtiyaçlarını karşılayan oyun, aynı zamanda çocuğun kendini özgürce ifade edebileceği bir ortam sağlayarak toplumsallaşmasını ve kişilik sahibi bir birey olarak yetişmesini sağlar [30].

Bebeklik ve çocukluk dönemlerinin büyük bölümünde, yetişkinin bakımına ve ilgisine ihtiyaç duyulmakla birlikte, oyun aracılığıyla fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel gelişim için gereken deneyimler yaşanır [3].

Yukarıda verilen çalışmalara bakıldığında, oyunu tanımlamak, oyunun amacını ve işlevini anlamak, çocuk gelişiminde farkındalığa ulaşmak açısından önemli bir adım olup, çocuğun fiziksel ve bilişsel gelişimine destek olmasının yanında sosyal bir kavram olarak öne çıkan oyunun çocuğun iletişim becerilerini geliştirme, kişilik gelişimini destekleme, hayal gücünü pekiştirme ve yaratıcılık becerilerini besleme gibi çok çeşitli boyutlara sahip olduğu görülmektedir.

Bu bağlamda, oyunun anlamı, amacı veya nedeni hakkında toplumsal ve kültürel özelliklerin yanı sıra, ekonomik ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda farklı yaklaşımlar geliştirilse dahi, oyunun tarih boyunca önemli bir olgu olarak araştırmalara konu olması, oyunun çocuk gelişiminde çok önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

3.2. Oyuncak Kavramı ve Önemi

Çocukluk süresince gelişimin her aşamasında çocukların hareketlerine düzen getiren, fiziksel, psiko-sosyal ve bilişsel gelişimlerine destek olan, çocukların hayal güçlerinin ve yaratıcılıklarının gelişmesine katkı sağlayan her türlü oyun malzemesi ve/veya oyun aracı, oyuncak olarak adlandırılabilir [5].

Bu noktada, Razon (1987)'a göre; sopa, tahta parçaları, ip, top, mutfak eşyası, bebek ya da bir taş parçası, çocuğun oyununu zenginleştirmek için kullanılan oyuncaklara örnek olarak verilebilir [24].

Oyuncaklar, genel anlamıyla çocuklar için yetişkinler tarafından tasarlanan nesnelere olarak değerlendirilmekle birlikte, çocuklar yetişkinlerce kendilerine sunulan oyuncaklara, yetişkinlerin onları tasarlarken hayal bile etmedikleri işlevleri, mana ve imgeleri yükleyebilirler. Zira, oyuncak, çocuğun elindeki hamur gibidir, ona istediği şekli verebilir [31]. Bu perspektifte, çocuklar oyun için tasarlanmış oyuncaklarla hem çevrelerini hem de yaşamı keşfederlerken, hayal gücü eşliğinde, oyuncakları çok daha farklı bir anlamda görüp değerlendirebilirler.

Şurası açık ki oyuncaklar, çocukta gelişim alanlarını uyaran materyaller olarak tüm çocuklar için gereklidir. Çünkü oyuncaklar, çocukların seçme ve değerlendirme yeteneğini geliştirerek, çocukların kendi kendine karar vermesine ve beceri kazanmasına imkan sunar [5].

Jackson (2011), Ketchum'a göre, oyuncakların çocuklara yetişkinleri taklit etmek, çocukları toplumsal rollere hazırlamak, çocuklarda sahiplenme duygusunu tatmin etmek ve gerçekliği başka bir gerçeklikten yansıtmak gibi işlevler sunduğunu belirtir. Öyle ki bu işlevler, aynı zamanda oyunun çocukta toplumsallaşma ve kişilik gelişimini sağlama işlevleriyle de örtüşmektedir [7].

Çocuk, oyuncakla sadece kendi dünyasını yaratmaz, bu imgesel dünyaya birlikte oyun oynayabileceği ebeveynlerini de katmak suretiyle ebeveyni ile kendi arasında izafi bir iletişimin kurulmasını sağlar. Böylece hem çocuk kendini anlatma fırsatı yakalar hem de ebeveyn çocuklarına aktarmak istedikleri mesajları iletme hususunda çocuğa bir şekilde eğitim verme imkanı bulur [32].

Yalçinkaya (1996), oyuncakların, çocuklar için hem eğitim açısından hem de gelişimsel özellikleri desteklemesi açısından çok önemli olduğunu belirtmiş, psikologlarca ve psikoterapistlerce duygu ve düşünceleri ifade etme aracı olarak

görülen oyuncakların, çocukların psikolojik sorunlarını belirlemede, davranışlarını ve tepkilerini ölçmede de önemli bir rolü olduğunu açıklamıştır [19].

Böyle bakıldığında, oyuncaklar; çocuğun bedensel, zihinsel ve psiko-sosyal açıdan gelişmesinde önemli katkıda bulunan, çocuğun hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştiren en önemli araçlardır [33].

Oyuncaklar, içinde şekillendikleri toplumların değerlerini, teknolojilerini, beğenilerini ve düşüncelerini yansıtır [8]. Bu çerçevede, bir toplumun ritüellerini, kültürel, ekonomik ve sosyal değerlerini taşımak ve yansıtmak, sonraki nesillere bu değerlerin aktarılmasını olanaklı kılmak da oyuncağın toplumsal yönden önemini ve değerini ortaya koymaktadır. Bu anlamda oyuncaklar, sadece çocuklar açısından değil, yetişkinler açısından da oldukça değerli ve önemli nesnelere sahiptir.

Yalçınkaya (1992)'ya göre; çocukluk algısıyla toplumsal geçmişi yansıtan oyuncak tarihi, aynı zamanda insanlığın toplumsal geçmişi, bilim, sanayi ve teknoloji tarihi ile kültür, sanat ve eğitim tarihi ile ilgili pek çok araştırmaya kaynak oluşturmuştur [7].

3.2.1. Tarih İçinde Oyuncağın Gelişimi

Dünyada Oyuncak

Oyuncak tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. Zira, oyun ve oyuncak olgusu, varoluşundan bu yana insanın hayatında hep yer almıştır. Skakel (2002), havada uçan bir kemiğin, suya atılan taşın ya da ağaç parçasının, tarihte oynanan ilk oyun ve oyuncaklar olduğunu belirtmiş, bu oyun ve oyuncakların modern oyun ve oyuncakların temellerini oluşturduğunu açıklamıştır [7].

Oyuncağın insanlık tarihi kadar eski olmasının ve çok eski zamanlarda bile oyuncağın var olmasının nedeni, yetişkinlerin şimdiki zamanda olduğu gibi eski çağlarda da çocuklarını yetişkin toplumdaki rollerine hazırlama gayeleridir [34].

Ravenscroft (1999)'a göre; tarihte bilinen ilk oyuncakların Mısırlılara ait olduğu belirlenmiştir. Bu çerçevede, milattan önce beşinci yüzyılda Mısır'daki çocukların tahta atlarla, milattan önce ikinci yüzyılda ise misket ve topaçla oynadıkları belirlenmiş ve bu dönemlerdeki Firavun mezarlarında oyuncak bebekler bulunmuştur [7]. Yapılan arkeolojik çalışmalarla elde edilen bulgulara göre, tekerlekli küçük at ve pişmiş topraktan yapılan küçük bebekler ve hayvanlar ile içi tohum doldurulmuş çingiraklar, Eski Mısırlı çocukların oynadıkları oyuncaklardır

(Şekil 3.1). Bu meyanda, Antik Yunan'da oyuncak olarak çingirak, el arabası, değnek at, minyatür mobilya çeşitleri, evler ve gemiler gibi oyuncakların varlığı açığa çıkarılmış, Antik Yunan bebeklerinin farklı olarak pişmiş kilden yapıldığı ve eklemli oldukları görülmüştür. Roma Uygarlığı'nda ise, çocukların düzgün ve çok renkli bilyelerle oynadığı tespit edilmiştir. Oyuncak tarihine genel bir göz atıldığında esasen Mezopotamya, Mısır, Yunan ve Roma uygarlıklarında karşılaşılan antik oyuncakların çoğunun birbirleriyle benzer oldukları görülmüş ve İlk Çağ'ın basit oyuncaklarının taştan, kilden, kurutulmuş meyveden ve pişmiş topraktan veya kilden yapılmış olduğu belirlenmiştir [18] [34].

Şekil 3.1. Eski Mısır'da oyuncak [35]

Tokcan (2006); Orta Çağ'da çocukların çalışmaya yönlendirildiklerini vurgulayarak, oyunun bir meslek öğrenme aracı olarak görüldüğünü açıklamış ve mesleğin öğrenilmesi halinde, gelecekte çalışırken eğlenmenin mümkün olabileceğine dair bir görüşün yaygın olduğunu aktarmıştır [31]. Öte yandan, Ravenscroft (1999)'a göre; Orta Çağ'da toplumsal sınıflara göre oyuncakların da ayrıştığı görülmüş, satın alma düzeyi yüksek ailelerin çocuklarının, hammaddesi altın, gümüş ve kurşun olan oyuncakları kullandıkları ama gelir düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarının ise ahşap ve kilden yapılmış oyuncakları kullandıkları tespit edilmiştir [8].

17. yüzyılda Aydınlanma Çağı'nın öncülerinden olan filozof John Locke (1632-1704), üstünde harfler bulunan küpleri tasarlarken, çocuklara alfabeyi öğretmek, okuma ve yazmayı eğlenceli hale getirmeyi amaçlamıştır [36]. Bu kurgusuyla

Locke, çocuklara öğretilmesi gerekenlerin oyunla birlikte sunulması gerektiğini savunmuştur.

Amerikalı bir imalatçı olan S.L. Hill, 17. yüzyıldan gelen yazım ve alfabe bloklarını, çok sayıda üreten ilk üretici olmuş ve 1858 yılında bunun patentini almıştır. Bu düzenlemede, üzerlerinde semboller olan bazı parçalar ince bloklardan oluşurken, bazıları ise küplerden oluşmaktaydı (Şekil 3.2, Şekil 3.3, Şekil 3.4, Şekil 3.5) [37].

Şekil 3.2. Hill'in okuma blokları-1858 [38]

Şekil 3.3. Hill'in alfabe blokları-1875 [39]

Şekil 3.4. Hill'in okuma blokları (1867-1880) [40]

Şekil 3.5. Hill'in anasınıfları için yapı inşa ve okuma blokları(1880-1890) [41]

18. yüzyılın öne çıkan oyuncakları ise, resimli alfabe kartları ile çocukların coğrafyayı kolayca öğrenebilecekleri yapboz haritalardı. Bu yapboz düzenlemesi, aynı zamanda çocuklara tarih ve ahlak bilgilerini aktarma amacıyla da kullanılmaktaydı. Bu dönemin diğer etkileyici oyuncaklarından biri olan bebek evleri her ne kadar ilk kez Almanya ve Hollanda'da yapılmış olsa da çocuk oyuncağından ziyade yetişkinlerin değerli minyatür nesnelere koymak için kullandığı büfeler veya vitrinler gibi görülmüş ve "baby house" olarak adlandırılmıştır. Ancak, İngiltere'de üretilen bebek evleri, daha çok çocuklara yönelik oyuncaklar haline gelmiştir ve "doll house" olarak adlandırılmıştır (Şekil 3.6, Şekil 3.7). Büyük Britanya kraliçesi Anne (1665-1714) tarafından vaftiz kızı Ann Sharp'a armağan olarak verilen minyatür ev, bir çocuk için yapılan bebek evlerinden ilkidir. Bu ilk bebek evlerinin, kız çocuklarına mutfak takımlarını düzenlemeyi ve ev işi yapmayı öğretmesi "Eğitici Oyuncaklar" olgusunun varlığını göstermektedir [34].

Şekil 3.6. 18. yüzyıl Bebek Evi önden görünüş [42]

Şekil 3.7. Bebek Evi yatak odası [43]

18. yüzyılın sonunda bir çok konuda olduğu gibi, çocuğa bakış açısında da değişiklikler görülmüştür.. Aydınlanma Çağı'nın görüşleriyle en başta Jean-Jacques Rousseau (1712-1778) gibi eğitimcilerin ışığında, çocuğa daha ılımlı yaklaşılmış ve çocuk psikolojisinin yetişkinden farklı olduğu fikri benimsenmiştir.

Bu bağlamda, Fredrich Fröbel (1782-1852), çocukları yaratıcı etkinlikler yapmaya okul çağından önce başlatmak gerektiğini savunmuş ve bu amaçla ilk inşaat kutularını oluşturmuştur [18]. Okul öncesi eğitimin temellerini atan Fröbel'in basit ve boyanmamış geometrik şekillerden meydana gelen oyun seti "Fröbel's Gift" olarak adlandırılmıştır [36]. Daha önceleri yapı malzemesi ya da çizim modelleri olarak kullanılan bloklar, Fröbel bloklar önermesi uyarınca oyun ile öğrenme için sistematik bir öğrenme metodu olarak tasarlanmıştır (Şekil 3.8, Şekil 3.9) [37]. Fröbel'in 6'ya kadar kodladığı bu seride, 2'den 6'ya kadar olan seriler farklı miktar ve şekillerdeki ahşap bloklardan oluşmaktadır. Özellikle İkinci seri, diğer materyalleri anlayabilmek için bir ipucu gibidir, çünkü bu seri şekillerin ve materyallerin birbiriyle bağını göstermek amacıyla kurgulanmıştır. Şekil 3.8'de görüldüğü gibi, ahşap küre, silindir ve küp bir kordon ile asılmış olup bu şekillerin eksenleri etrafında döndürülmesi halinde farklı şekiller görüntülenir [44].

Şekil 3.8. Fröbel Blokları [44]

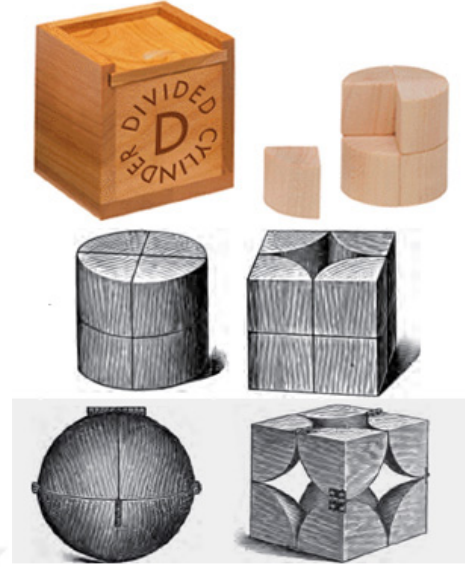

Şekil 3.9. Fröbel Blokları [45]

Fröbel'in bloklar düzenlemesine göre, üçüncü seride 2 inç'lik (50,8 mm'lik) küp, her biri 6,35 mm olmak üzere 8 küçük küpe bölünmüştür. Fröbel'in geliştirdiği diğer serilere bakıldığında, dördüncü serinin 8 dikdörtgen bloktan, beşinci serinin üçgen prizmalardan, altıncı serinin ise eninden ve boyundan yarı ölçülerde olmak üzere doğrusal kenarlı bloklardan oluştuğu görülmektedir. Fröbel bloklarının, oran-orantı ve aritmetik gibi çocuğun matematik bilgilerini geliştirirken, çeşitli şekilleri bir araya getirmek suretiyle farklı mimari olasılıkların değerlendirilmesi açısından da çocukları desteklediği değerlendirilmiştir [46]. Fröbel'in bu serilerde yer almayan farklı şekilleri onun takipçilerinin yaklaşımlarıyla kurgulanmış Amerika'da Milton Bradley tarafından eğriseller serisi ve bölünmüş silindir serisi olarak üretilmiştir (Şekil 3.10, Şekil 3.11) [47].

Şekil 3.10. Fröbel eğrisel bloklar [48]

Şekil 3.11. Fröbel silindir serisi [49]

19 yüzyılda sanayinin gelişimiyle birlikte, ev yapımı oyuncaklardan daha farklı oyuncaklar da üretilmeye başlamış ve oyuncak tasarımı ile imalatında büyük değişimler gerçekleşmiştir. Brewer (1980)'a göre; sağlam ahşap oyuncaklar, balmumu bebekler, tahta atlar, müzikli topaçlar, minyatür yemek takımları, oyuncak tiyatrolar, kurlmalı trenler ve bebek evleri 19. yüzyılda özellikle İngiltere'de üretilen oyuncaklar arasında yerini almıştır (Şekil 3.12, Şekil 3.13) [7].

Şekil 3.12. 19. yüzyıl el oyması ve el boyaması oyuncak at [50]

Şekil 3.13. 19. yüzyıl ortası mekanik atlı karınca oyuncuğu [51]

Bir taraftan kökeni 18. yüzyılın sonlarına dayanan kağıt evler, kağıt bebekler (Şekil 3.14 ve Şekil 3.15) gibi kağıt oyuncaklar yapılırken, diğer taraftan 19. yüzyılın büyüyen sanayisi ile sayısız yeni oyuncaklar (Şekil 3.16, Şekil 3.17, Şekil 3.18) üretilmiştir. [34].

Şekil 3.14. Kağıt Bebek "Little Henry" [52]

Şekil 3.15. Kağıt Bebek "Little Fanny" [53]

Şekil 3.16. 19. yüzyıl atlı araba, Almanya [54]

Şekil 3.17. Victoria Devri sallanan at [55]

Şekil 3.18. Victoria Devri alfabe ve okuma oyunu [56]

20. yüzyılın başlarında çocuk eğitimi ve oyuncaklar konusunda yeni görüşler ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, Montessori, çocukların duyularına hitap edecek ve bunları geliştirecek ahşap, metal, taş, yün, ipek ve benzeri malzemelerden oyun bloklarını geliştirmiştir. Bu dönemde, özellikle parçaları birleştirerek bir bütün oluşturmaya yönelik çok parçalı yapı oyunları üzerinde durulmuştur [36].

Smith (1970)'e göre; II. Dünya Savaşından sonra, ailelerin çocuklarının başarılı ve iyi eğitilmiş olmaları için harcamalarını arttırmaya başlaması, oyuncak üretiminde büyük gelişmelerin yaşanmasına neden olmuştur. Varney (1999), 1960'larda oyuncakların tek amaçlı değil, hem eğiten hem de çocuğun hayal dünyasını kullanmasını sağlayan nesnelere olduğunu ifade etmiş, 1970-1980'lere gelindiğinde ise, aileler ve öğretmenler açısından çocuğun öğrenim becerilerini artırma özelliğiyle bezenmiş eğitsel oyuncakların ön plana çıktığını belirtmiştir. Gorman (1985)'a göre, bu durum, oyuncaklar arasında bir ayrıma sebebiyet vermiş, eğitsel

olmayan oyuncaklara önemsiz ve eğlencelik olarak bakılmasına ve bunların reddedilmesine neden olmuştur [7].

Cross (1999)'a göre; 21. yüzyılda yenilikçi oyuncaklar çocuk yaşamının önemli parçası olmuş, kurgulanan senaryolarda beliren hikaye oyuncakları olarak dönüşüme uğrayan oyuncak, kültürel ileti işlevini de önemli ölçüde yitirmiştir [8]. Thrift (2003) ise, 21. yüzyılda teknolojinin gelişmesiyle, oyuncak mağazalarının yerini bilgisayar mağazalarının aldığını, dijital gereçlerin modern oyun kavramını oluşturduğunu belirtmiştir. Jackson (2001)'a göre; çocuklar geleneksel oyuncaklarla oynarken hakimiyet ve kontrol becerileri ile hayal güçlerini geliştirme imkanı bulurken, dijital oyun ve oyuncaklarla ona uyum sağlamayı ve adaptasyonu öğrenmektedir [7].

Kültürümüzde Oyuncak

Onur (2002)'un, ülkemizdeki arkeoloji müzelerinde sergilenmekte olan oyuncaklarla yaptığı araştırmaya göre; pişmiş topraktan yapılmış hayvan figürleri, kuklalar, bebekler, çingiraklar, topaçlar, tahta hayvan figürleri, bronz arabalar, taştan zarlar gibi oyun araçları arkeolojik oyuncaklar olarak ortadadır. Bununla beraber Anadolu'daki geleneksel oyuncaklara ilişkin yaptığı çalışmaya göre; a) çeşitli malzemelerden yapılan bebekler, b) beşikler, c) testi, sandık, sepet gibi ev eşyaları, d) kağrı, araba, kızak, kayık, gemi gibi ulaşım araçları, e) taş, toprak ve ağaç malzemedен yapılmış bilyeler, f) sapan, topaç, uçurtma, ok-yay, çember, hayvan figürleri, çingirak, fırlıdak ve düdük gibi ses çıkaran oyuncaklar Anadolu'nun folklorik oyuncakları olarak öne çıkmaktadır.

Kara ve Gün (2014), Kutadgu Bilig ve Divanü Lügati't-Türk kapsamında oyun kavramı ile ilgili yaptıkları incelemede, Türk kültürüne ait çocuk oyun ve oyun araçları ile yetişkin oyunlarına ilişkin terimlere ve metinlere rastlandığını açıklamış, bunlara örnek olarak top-topık-tepük ifadelerinin topaç, kudhurçuk ifadesinin kukla veya bebek, ohşagu ifadesinin ise oyuncak ile eşleştirdiğini vurgulamıştır [29].

Kültürümüzdeki oyuncaklarla ilgili olarak, özellikle İstanbul Eyüp yöresinde ve el sanatlarının öne çıktığı bazı Anadolu şehirlerinde çeşitli oyuncaklar yapılmıştır. Poyraz (1999), ülkemizde oyuncak üretiminin ilk olarak İstanbul'un Eyüp semtinde başladığını, burada imal edilen oyuncakların "Eyüp oyuncakları" olarak adlandırıldığını, 1919'dan itibaren düdükler, tef, teneke zilleri, kaval ve benzeri müzik aletleri ve geometrik şekillere sahip parlak renkleri olan oyuncaklarla birlikte,

salıncaklar, beşikler, hacı yatmazlar, dönme dolaplar, kılıçlar, şak şaklar, hayvan figürleri, topaçlar ve Hacivat-Karagöz gibi tanımlamalarla çok sayıda oyuncağın üretildiğini belirtmiştir [19].

Eyüp oyuncaklarının atık malzemeler kullanılarak yapılmış olması, onlara ayrıcalık kazandıran özelliklerden biri durumundadır. Bu noktada, Eyüp oyuncaklarının imalatında; Tahtakale'den tahta, sobacılardan atık teneke, Sütlüce Mezbahası'ndan deri, Kağıthane ve Alibeyköy derelerinden sürüklenerek gelen kil ve tuğla karışımı çamur kullanılmıştır [57].

Akyürekli (2002)'ye göre, Cumhuriyet devrinde oyuncağa bakış açısı yavaş yavaş değişmeye başlamış, oyuncağın süs eşyası değil, çocuk için bir ihtiyaç olduğu fikri yerleştikçe oyuncak çeşitleri de artmıştır. 1930'lu yıllarda, Türkiye'de birkaç üretici firma, Avrupa'dan ithal edilen oyuncakları üretmeye çalışırken, 1942 yılında, yüzleri karton presten, gövdeleri saman, kolları ve bacakları ise ağaç talaşından, rengarenk kumaşlarla giydirilmiş oyuncak bebek üretimine başlanmış, 1950'li yıllarda da 3 tekerlekli bisiklet üretimiyle oyuncak imalatında ürün yelpazesi genişlemiştir. Bu arada, Melih Arkay, 1956 yılından itibaren lego sistemine göre oyuncaklar üreterek zeka oyunlarında önderlik yapmıştır. Oyuncak çeşitliliğinin artmasıyla beraber, kauçuk, plastik ve peluş malzemelerden çeşitli oyuncaklar üretilmiştir [34].

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, Türkiye'de oyuncakçılığın 1950'lerden itibaren değiştiği söylenebilir. Özellikle, II. Dünya Savaşı sonrasındaki yeni kentleşme ve sanayileşme politikaları sonucunda oyuncak sektöründe de esaslı değişimler yaşanmış, geleneksel oyuncak üretimi devam ederken plastik ve mekanizmalı oyuncaklar piyasanın hakimi olmuştur [57].

1980'lerin ortasından itibaren liberal ekonomi ile yabancı firmaların ülkemiz oyuncak sektöründe daha etkin rol aldıkları ve piyasadaki ithal oyuncakların önemli miktarda arttığı görülmüştür. 1990'lar ise, dünyanın diğer yerlerinde olduğu gibi ülkemizde de dijital ve analog oyun ve oyuncakların bir arada bulunduğu bir dönem olmuş ve çeşitli elektronik oyuncaklar ile oyun konsolları çocukların oyun hayatında yerini almıştır. Bu çerçevede, İTO (2007) verileri, Çin malı oyuncakların Avrupa ve Amerika'da olduğu gibi, ülkemizde de oyuncak pazarını etkilediğini ve

oyuncak ithalatımızın yüzde seksenini Çin malı oyuncakların oluşturduğunu ortaya koymaktadır. [57].

Türkiye'deki oyuncakçılar, oyuncak üretiminin her safhasında, mevcut dönemin sosyal ve ekonomik şartlarına uyum sağlamaya çalışırken, birçok yerli oyuncak firması araştırma ve geliştirme projelerine yer vermek ya da kurum içi tasarımcı çalıştırmak yerine, popüler kültürü göz önüne alarak çok sayıda, seri üretime uygun oyuncaklar geliştirmiştir [57].

Oyuncağın tarihsel gelişim sürecinde, sosyal ve ekonomik değişimlerle toplumsal algıdaki değişikliklerin oyuncakları nasıl değiştirdiği açık şekilde görülmektedir. Buna ilaveten, küresel çevre sorunları ile tükenen kaynaklar ve zararlı kimyasalların insanları doğal, çevreci, organik ve ekolojik olana yönlendirdiği günümüzde; çevre dostu, doğal ve organik malzemelerin özellikle ve öncelikle tercih edilmesi yönünde bir eğilim bulunmaktadır. Öyle ki; oyun ve oyuncak sektöründe teknolojinin gelişmişliğine istinaden çeşitli uygulamalar ve düzenlemeler çocukların ilgi odağı haline gelmiş olsa da, doğal ve sürdürülebilir materyallerden üretilen, çocuğun birebir dokunarak ve hayal ederek oynadığı oyuncaklar, çocuk sağlığı ve oyuncak güvenliği arayışıyla bütünleşerek hatırı sayılır bir şekilde ön plana çıkmaktadır.

3.2.2. Oyuncakların Sınıflandırılması

Oyuncaklar, çocuk gelişimindeki yeri ve önemi kapsamında, farklı alanlarda yapılan değerlendirme çalışmalarıyla pek çok araştırmacı tarafından değişik bakış açılarına göre çeşitli kategorilere ayrılmıştır. Buna göre, oyuncaklar; malzemesine, desteklediği gelişim alanlarına, oynandığı dönemlere, hitap ettiği yaş gruplarına, kullanım alanlarına ve genel amacına göre sınıflandırılmıştır. Buna ilişkin değerlendirmeler aşağıda açıklanmıştır.

Oğuzkan ve Avcı (2000), çocuk gelişiminde önemli bir yer tutan oyun nesnelерini; “oyuncaklar”, “eğitici oyuncaklar”, “yapı inşaa malzemeleri” ve “gerçek nesnelер” olmak üzere dört gruba ayırmıştır [19].

Newson ve arkadaşları (1979) ise, Çizelge 3.1'de gösterildiği gibi, gelişim alanlarına olan destekleri bakımından oyuncakları altı guruba ayırmıştır [7]:

Çizelge 3.1. Gelişim Alanlarına Destekleri Bakımından Oyuncaklar [7]

Gelişim Alanı	Oyuncaklar
İlk Oyuncaklar	Bakmak için: aynalar, yaylı salınan hareketli oyuncaklar, dönenceler Dokunmak ve kavramak için: farklı dokularda nesnelere, harekete bağlı ses çıkaran oyuncaklar, kavranabilir ve elle oynanan çingiraklar, diş kaşıyıcı oyuncaklar Otururken oynamak için: bloklar, oyuncak vasıtalar, iç içe geçmeli oyuncaklar Suda veya banyoda oynamak için: yüzen oyuncaklar Yürümeye başlamak için: çocuğu emeklemeye ya da yürümeye yöneltebilecek itmeli ve çekmeli oyuncaklar
El-Göz Koordinasyonu	İç içe geçmeli oyuncaklar, bloklar, yapı setleri, çizim oyuncakları, kurgu oyuncakları
Hareketlilik	Sallanan oyuncaklar, yürüteçler, üç tekerlekli bisiklet, el arabası
Dil ve Konuşma Becerileri	Çay takımları, oyuncak telefonlar, fotoğraf ve çıkartmalar, el ve parmak kuklaları, garaj ve havaalanı ile tren istasyonu gibi oyuncaklar.
Ayırt Etme Becerisi	Şekil geçirme oyuncakları, resimli bilmeceler, ahşap bloklar, yapbozlar, renkli fotoğraflar ve çıkartmalar
Cezbedici Oyuncaklar	Uzaktan kumandalı oyuncaklar, sürprizli oyuncaklar, hareketli tepkiler veren oyuncaklar

Onur ve Güney (2004) oyuncakları; “hareketli oyuncaklar”, “maketler”, “masa oyunları”, “müzikli oyuncaklar”, “eğitici oyuncaklar”, “oyun malzemeleri”, “güncel kahramanlar”, “elişi oyuncaklar”, “bebek ve hayvanlar”, “minyatür nesnelere”, “elektronik oyuncaklar” ve “manipülatif oyuncaklar” olmak üzere gruplamıştır [22].

Pehlivan (2005) [28], oyuncakların hem hitap ettikleri gelişim alanlarının bilinmesi, hem de birden çok alana hitap edenlerinin tercih edilmesi gerektiğini belirtmiş ve Poyraz (2003) ile Çocuk Oyuncakları’ndan (2002) esinlenerek oyuncakları sekiz grupta sınıflandırmıştır:

- Büyük kas gelişimi için: oyuncak evler, bisikletler, arabalar, ahşap kasalar, kayma ve tırmanma ile sallanma oyuncakları, tahterevalliler, ip merdivenler.
- Küçük kas gelişimi için: kağıt ve kalem ile boya ve makas setleri, kayma ve tırmanma ile sallanma oyuncakları, yapıştırıcılar, legolar, birleştirme oyuncakları, parçalı bulmacalar, yetişkin denetiminde oynanacak , ahşap parçalar ile çivi ve çekiç gibi marangoz gereçleri.

- c) Yaratıcı düş gücünü geliştiren oyuncaklar: kukla sahnesi, bez bebekler, giysi-süs eşyaları, bebek arabası, doktor araçları, parmak ve el kuklaları.
- d) Yaratıcı sanat için: kalemler, kağıtlar, kil ve çamur, boyalar, fırçalar, baskı kalıpları, oyun hamuru.
- e) Kurgu oyuncakları: küpler, ahşap bloklar, ahşap otomobil ve kamyonlar, ahşap trenler, hayvan ve insan figürleri, vinç ve buldozer gibi inşaat araçları, eklemeli oyuncaklar, bebekler.
- f) Evcilik oyunları için: ocak, yemek takımları, bebekler, bebek evi, sandalye ve masa seti.
- g) Çocuğun algı ve kavramasını geliştirmek için: okuma ve konuşmayı geliştirecek oyuncaklar, dominolar, bulmacalar, harf ve sayılar, karşılaştırma oyunları, matematik kavramlarını içeren oyuncaklar, renkli çubuklar, geometrik şekiller, küpler, mıknatıs, ayna, doğadan bitkiler ve yapraklar ile deniz kabukları.
- h) Müzik ve dans etmek için: tef, davul, flüt, çingirak, çan ve zil gibi ritim araçları.

Sutton-Smith (1970)'e göre, II. Dünya Savaşı sonrasında küresel ölçekte doğum oranlarının artış göstermesi ve ailelerin çocuklarının daha eğitilmiş ve başarılı olmaları yönündeki arayışları öne çıkarması, oyun ve oyuncak sektöründe yeni yönelimlerin oluşmaya başlaması, eğitici ve yaratıcı oyuncak pazarının oluşumunu tetiklemiş ve oyuncakların çocuklarda öğrenime yönelik işlevlerinin kapsamlı araştırmalarla irdelenmesinin bir neticesi olarak bu tür oyuncaklar eğitimin temel gereçleri olarak sunulmuştur [7]. Dolayısıyla, eğitsel ve yaratıcı oyuncakların, eğitici ve yaratıcı olmak üzere bu şekilde ayrı bir kategori haline geldiği düşünülebilir.

Eğitici oyuncaklar, çocuklara eşleştirme, gruplama, ilişki kurma, farklı olanı bulma, sıralama ve parçaları birleştirme gibi kavramları, eğlendirici ve eğitici bir şekilde kazandırmak amacıyla kullanılan materyaller olup çocukların gelişim alanları ile öz bakım, duygusal, sosyal ve psikomotor becerilerinin gelişimini sağlayan, çocuklara oynayarak öğrenme ortamı sunan oyuncaklardır [33].

Ogata (2005)'ya göre; Amerika'da 2. Dünya Savaşı sonrası yeni neslin yenilikten yana, farklılıklar yaratan, daha çevik ve rekabetçi olması gerektiği düşüncesi hakim olmuş, burjuva sınıfından gelen ve eğitici oyuncaklarla yetişen bir nesil

olarak sosyal anlamda yenilenme için yaratıcı çocuklar yetiştirmek gerektiği savunulmuştur. Varney (1999), bu şekilde oyuncakların eğitici özelliklerine yeni bir şeyi buluşa teşvik edici olma niteliği de eklenerek “yaratıcı oyuncak” kavramının ortaya çıktığını belirtmiştir. Bu perspektifte, Ogata'nın (2005) belirttiğine göre, üreticinin kurgulamadığı, açık uçlu özellikteki yapı-kurgu oyuncakları, geometrik şekiller ve düzlemler, tanımsız nesnelere gibi gereçler yaratıcı oyuncak olarak sınıflandırılmıştır [7].

3.3. Çocuk Gelişimi

Gelişim, bir süreklilik olup biyolojik ve çevresel etkilere bağlı olarak, insan davranışlarında, yapıda ya da düşüncede, zaman içinde meydana gelen değişimlerdir [58].

Buna göre, değişimlerin bir ifadesi olarak gelişim, büyüme, olgunlaşma, durgunluk ve çöküşü kapsayan ve yaşam boyu devam eden bir olgudur [59].

Gelişim sürecindeki bir çocukta yeteneklerin gelişimi için her yetinin olgunlaşma zamanının bilinmesi senkronizasyon sağlama açısından oldukça önemlidir. Zira, bir davranışın geliştirilebilmesi için, çocuğun yeterli büyüme ve olgunlaşma düzeyine ulaşmış ve öğrenmeye hazır olması gerekir. Bu bağlamda, oyuncakların çocuk gelişimindeki yerinin daha iyi anlaşılması için, çocuk gelişim dönemleri ve gelişim alanları ayrıca incelenmiştir.

3.3.1. Gelişim Alanları

Çocuk gelişimi alanında yapılmış çalışmalara göre, bireyler, gelişim sürecinde; hem fiziksel-psikomotor, zihinsel-bilişsel, sosyal-duygusal ve davranışsal olarak hem de kişilik ve vicdan-ahlak yönünden değişir ve gelişir. Dolayısıyla, çoklu gelişimin gözlemlendiği tüm bu alanlara gelişim alanları denir.

Bilişsel Gelişim: Biliş; bilme, tanıma, anlama, kavrama, düşünme, akıl yürütme gibi zihinsel eylemleri kapsayan bir kavram olup bilgi edinmede ve bilişsel beceriler kazanmada meydana gelen değişimi ve gelişimi [60]. Yavuzer (2012)'e göre, bilişsel gelişim; doğumdan itibaren etrafımızla etkileşimimizi sağlayan ve yaşadığımız dünyayı anlamamıza yarayan bilginin edinilmesine, kullanılmasına, kaydedilmesine, kaydedilen bilginin ise yorumlanarak tekrar düzenlenmesine ve değerlendirilmesine yardımcı olan bütün zihinsel süreçleri kapsayan gelişim alanıdır [21].

Yaratıcılık Gelişimi: Orijinal, farklı ve yeni bir şey ortaya koyma eğilimiyle hayal gücünü kullanmak suretiyle değişik düşünme yeteneği demek olan yaratıcılık, araştırma ve keşfetmede bireyin ilgilerindeki esneklik ve merak özelliği ile oluşur. Guilford (1962), zekanın tek bir doğru cevap sayısı ile ölçülemeyeceğini savunarak, zeka yapısında ıraksak (değişik) düşünme ve yakınsak (bir noktaya birleşen) düşünme olmak üzere iki tanıma dikkat çekmiştir. Buna göre, ıraksak düşünme, bir fikri genişletirken, yakınsak düşünce ise, bir çok fikri tek noktaya odaklar. Her iki düşünme yaklaşımıyla da desteklenen yaratıcılık için; esneklik, duyarlılık, odaklanma, akıcılık, kendini ifade etme ve iletişim önemli unsurlardır [58].

Dil Gelişimi: Dil, insanlara iletişimi sağlamada araç olarak kullanılan ses, sembol ve sözcük gibi temel birimleri içine alan sistem olup dil gelişimi; seslerin, sözcüklerin, sembollerin kazanılması, kaydedilmesi ve gerektiğinde dilin kurallarına uygun bir şekilde kullanılmasını içeren bir süreçtir. Dil gelişimi, doğumla birlikte başlar ve hayat boyu devam eder. Bu noktada, yetişkinleri taklit ederek konuşmaya çalışan çocuklarda, taklit yoluyla dil öğrenilirken, bütün öğrenme süreçleri boyunca dili kullanma becerileri gelişir [61].

Sosyal Duygusal Gelişim: İnsan olmanın en önemli unsurları olan duygular, değişik durumlar ve deneyimlere tepki olarak ortaya çıkar ve yaşama uyum sağlama ile sosyal bağları kurma konusunda temel rolü üstlenir. Sosyalleşme ise, çocuğun içinde bulunduğu toplumun inançlarını, tutumlarını ve beklentilerini öğrenmesi anlamına gelir. Buna göre, insan davranışında sosyal ve duygusal boyutlar iç içe olduğu için bu durum, “sosyal duygusal” terimiyle ifadelendirilmiştir [58]. Literatürde sosyo-duygusal gelişim olarak da kullanılan sosyal duygusal gelişim, Saarni (2001)’ye göre; çocuğun duygularını kontrol edebilmesi, kendini ifade edebilmesi ve hem kendisiyle hem de çevresiyle uyum içinde olabilmesinin öznel bir göstergesidir [62]. Çocuk gelişiminde sosyal duygusal gelişim çok önemlidir, çünkü bireylerin sosyal yaşamlarını yönlendiren özellikleri kişiliklerini oluşturan temel bileşenlerden biridir [58]. Bu bağlamda, çevreden öğrenilenler bireyce değerlendirilirken, bu edinimler bireyin kendi olma yolunda kişilik gelişimini destekler.

Psikomotor Gelişim: Güven (1979), motor gelişim olgusunu, fiziksel büyüme ve merkezi sinir sisteminin gelişmesine paralel olarak, organizmanın isteğe bağlı

hareketlilik kazanması olarak tanımlamış, psikomotor gelişimin, yaşam boyu motor becerilerde azalma ya da yeni becerilerin kazanılması gibi tüm fiziksel değişimlerle ilgilendiğini belirtmiştir. Bu kapsamda, motor gelişim; bilişsel gelişimin görsel bir belirtisi olarak değerlendirildiği ve hareketin sosyal-duygusal gelişim üzerindeki etkileri önemli görüldüğü için, gelişim psikologlarının ilgi odağı olmuştur [59]. Çocuk gelişiminde, motor gelişim; ince ve kaba motor becerileri olarak incelenirken a) kaba motor beceriler, emekleme ve yürüme ile koşma gibi, geniş ve büyük kasların kullanılmasını içerir,. b) ince motor beceriler ise; tutma, kavrama, yazma, yırtma, çizme, yapıştırma ve kesme gibi, küçük kasları kullanma becerilerini, el-göz koordinasyonunu ve nesnelere kontrol etme becerilerini kapsar [63]. Çocukta psikomotor becerilerine ilişkin hareketler; doğum öncesinden başlar, bebeklikte refleksler halinde gözlenir ve çocukluk süresince koordineli hareket becerilerine doğru gelişir. Bu meyanda, çocuklarda psikomotor gelişim baştan ayağa doğru ve içten dışa doğru gerçekleşirken, öncelikle büyük kaslar ve kaba motor becerileri gelişir, daha sonra ise ince motor becerileri gelişir.

3.3.2. Gelişim Dönemleri ve Özellikleri

Gelişim, süreklilik içeren tanımlı bir sıra dahilinde, farklı alanlarda, farklı dönemlerde ve farklı hızlarda, kalıtsal ve çevresel faktörlerin de etkisiyle devamlılık gösteren bir bütünü ifade eder.

Çocuk gelişiminin sağlıklı olarak devam edebilmesi, çocuklukta her yaş döneminin ihtiyaçlarının, sorunlarının ve görevlerinin zamanla tamamlanmış olması gerekir. Çocukluğa ilişkin dönemler; davranışların incelenmesinde, biyolojik olarak sınıflandırmaların yapılmasında ve gelişimin devamlılık arz edip etmediğinin anlaşılmasında yardımcıdır [31].

Çocukta gelişim dönemleri, kuramcılar tarafından savundukları bakış açılarına ve yaklaşımlarına göre, çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır.

Sigmund Freud, kişiliğin yapısında bebeklik ve çocukluk yıllarının önemini belirten ilk kuramcı olması nedeniyle, çocuk gelişim kuramcıları arasında önemli bir yere sahiptir. Freud, kişilik ve ahlak gelişiminin psikoseksüel gelişim eşliğinde ilk beş yılda oluştuğunu ileri sürmüştü, kişiliği id, ego ve süper-ego olarak üç temel birimde değerlendirmiştir. Freud'a göre; id, en ilkel dürtüleri içeren ve anında doyurulmak isteyen birim iken, ego, id'i denetim altında tutmaya çalışır ve gerçeklik ilkesine göre çalışır, süper-ego ise, id'in topluma uygun olana ulaştırma işlevindeki birimdir.

Freud'a göre, yenidoğan bebek, çeşitli psikoseksüel gelişim dönemlerinden geçerek çocukluk sürecinde kişiliğini oluşturur [64]. Freud'un psikoseksüel gelişim dönemleri, Çizelge 3.2'deki gibi özetlenebilir [58] [59] [60].

Çizelge 3.2. Freud'un psikoseksüel gelişim dönemleri [58, 59, 60]

Oral Dönem (0-2 yaş)	Ağız, dişler, çene yoluyla doygunluk kaynağıdır. Bu dönemde, gereksinimleri düzenli karşılanan, sıcak ve güven veren ilişki yaşayan çocuğun, güven duygusu gelişir.
Anal Dönem (2-3 yaş)	Anal kasların kontrolünün geliştiği bu dönemde, tuvalet eğitimi kişilik gelişimini etkiler. Çocuk, bedeninin kontrolünü kendi elinde tutma savaşı verir. Bu dönemde, zamansız ve baskıcı tutum, çocuğun inatçı ve yıkıcı kişilik özellikleri geliştirmesine, sıcak ve onaylayan tutum ise, çocukta yaratıcılık ile üretkenliğin gelişimine temel oluşturur.
Fallik Dönem (3-5 yaş)	Bu dönemde, çocuklar oedipus ve elektra karmaşası yaşarlar. Karşı cinsten olan ebeveyne hayranlık, kendi cinsinden ebeveyne karşı ise kıskançlık duyarlar. Kendi cinsinden ebeveyn ile özdeşim kurma çabasıyla çatışmaları çözerler ve cinsel kimliklerini kazanırlar.
Latent Dönem (5-12 yaş)	Bu dönem, gizil dönem olarak da adlandırılır. Çocuklarda bu dönemde, kendi cinsinden arkadaşlarla gruplaşmalar görülürken, yavaş yavaş toplumsal roller öğrenilir.
Genital Dönem (12-18 yaş)	Bu dönemde, fizyolojik ve psikolojik olgunluğa erişimle birlikte, toplumsal rolleri benimseme, meslek planlaması, grup etkinlikleri, yuva kurma ihtiyaçları belirir.

Erikson, psikososyal kişilik gelişimi kuramına göre, çocukların yetişkinliğe kadar beş farklı gelişim döneminde başa çıkmaları gereken karmaşalarla karşı karşıya kaldıklarını ileri sürmüştür. Erikson'a göre, kişiliğin gelişiminde toplum ve kültür önemli etmenlerdir. Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri Çizelge 3.3'deki gibi özetlenebilir [59] [65]:

Çizelge 3.3. Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri [59, 65]

Güvene Karşı Güvensizlik (0 - 1 yaş)	Bu dönemde, anne-bebek ilişkisi ve temel gereksinimlerin düzenli karşılanması, insanlara karşı güven duygusunu geliştirir. Güven ise, kişiliğin temel taşıdır.
Özerkliğe Karşı Kuşku ve Utanç (1 - 3 yaş)	Bu dönemde, yürüme, yeme ve konuşmayla keşifler başlar. Çocuk benliğinin farkına varır. Çocukta zıt duygular arası ani geçişler görülür. Çocuğa davranışını yönetme olanağı verilirse, kendinin yeterli olduğunu öğrenir ve çocukta özerklik duygusu gelişir. Aşırı baskı ve koruyuculuk ile girişimleri önlenen çocuklar ise, kendini yetersiz hissederler ve bunun neticesinde utanç duygusu geliştirirler.

Girişkenliğe Karşı Suçluluk (3 - 6 yaş)	Bu dönemde, vicdan oluşmaya başlar, merak duygusu artar. Çocukta dili kullanma becerileri ve hayal gücü gelişirken oyun çocuğun en önemli işidir. Çocuk kendini oyunlarda ifade eder. Çocuğa deneme, yanılma, seçme, karar verme olanağı verilirse, çocukta girişkenlik duyguları gelişir fakat kısıtlayıcı, denetleyici yaklaşırsa, çocukta engellenme ve suçluluk duyguları pekişir.
Başarıya Karşı Aşağılık (6-12 yaş)	Bu dönemde, bağlılık ebeveynlerden arkadaşlara yönelir. Çocuk, sosyal becerileri geliştirme eğilimindedir. Onaylanma ve kabul edilme önemlidir, öyle ki çocukta bu şekilde başarı ve çalışkanlık duygusu gelişir. Yeteneğini aşan beklentiler ise, aşağılık duygusuna neden olur.
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karışıklığı (12-18 yaş)	Bu dönemde, bağımsızlık, kimlik kazanma ve meslek edinme çatışmaları yaşanır. Çocuk, kendine ilişkin olumlu kimlik duygusunu özdeşimler kurarak geliştirir. Çocuk eğer sosyal benlik algısını geliştirememişse, kimlik karmaşası yaşar.

Gallahue (1982), Piaget'in kendi çocukları dahil, bebeklerin ve çocukların davranışları üzerinde yaptığı gözlemlerle bilişsel fonksiyonların kazanılmasına dair ipuçları tespit ettiğini belirtmiştir. Buna göre, Piaget, özümleme (mevcut bilgilere göre tepki verme) ve uyma (tepkileri duruma uyacak şekilde değiştirme) mekanizmasının yaşam boyunca kullanıldığını, zeka gelişiminin de bu şekilde sürekli ve ilerleyici bir dengeleme süreci olduğunu ileri sürmüştür [59]. Piaget, bilişsel gelişimi dört dönem olarak incelerken, oyunla bilişsel gelişim arasında önemli bir ilişki olduğunu savunmuş, oyun gelişim aşamalarını alıştırma, sembolik ve kurallı oyun olmak üzere üçe ayırmıştır [58] [59] [66] [67]. Bilişsel gelişim dönemleri ile birlikte Piaget'nin oyun gelişim aşamalarına ilişkin görüşleri Çizelge 3.4'de özetlenmiştir.

Çizelge 3.4. Piaget'in zihinsel gelişim dönemleri [58, 59, 66, 67]

Duyu-Motor Dönem (0–2 yaş)	Bu dönem, duyu ve motor aktivitelerin koordinasyonunu içerir. Çocukta duyu kontrolü reflekslerle başlar, refleksler döngüsel tepkilere dönüşür, daha sonra amaca yönelik hareketler görülür ve problem durumunda çözüm üretmeye yönelik zihinsel kombinasyonlar yapabilme yetisi ortaya çıkar. Çocuğun nesne sürekliliğini algılaması, kavram ve dil gelişiminin başlangıcı olarak düşünülebilir, çünkü çevreyle, duylara ve hareketlere dayalı etkileşim kurması önemlidir. Bu dönemde (özellikle 6 ay ile 2 yaş arasında) çocuklar alıştırma oyunları oynar, dokunabildiği şeyleri alır, yakalar, atar, sallar ve bunları tekrarlayarak hem eğlenir hem de bilişsel becerilerini geliştirir.
----------------------------	---

<p>İşlem Öncesi Dönem (2-7 yaş)</p>	<p>Bu dönem:, benmerkezcidir. Çocuk, dünyayı sadece gördüğü gibi algılar, kelimeler ve nesnelere arasında ilişki kurmaya başlar. Nesnelere renk, şekil, büyüklük gibi özelliklerine göre sınıflandırabilir. Doğal olayları birinin yaptığına inanır, cansız varlıklara canlılık özelliği yükler. Oyun, çocuğun yaşamına yeni zenginlikler getirir.</p> <p>Bu dönemde sembolik oyunlar oynanır. Sembolik oyun dönemi, soyut işlemler dönemine kadar sürebilir. Çocuğun oyunlarında taklit vardır. Çocuklar yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini kullanarak, bir kutu ile bir fincanmışçasına oynayabilir.</p>
<p>Somut İşlemler Dönemi (7-11 yaş)</p>	<p>Bu dönemde, dört işlem yeteneği gelişir. Çocuk, işlemleri nesnelere değil, sembollerle yapmaya başlar. Çocuk, sınıflandırmaları zihinsel olarak yapabilir, gerçeklik ve hayal arasındaki farkı anlar. Ağırlık ile hacim ve sayı korunum kavramları gelişir. Bir olayı birden fazla yönü ile görebilir.</p>
<p>Soyut İşlemler Dönemi (11 ve üzeri)</p>	<p>Bu dönemde, çocuk varsayımlar kurup mantıksal sonuçlar çıkarabilir, karmaşıklıkları sistemli olarak çözebilir ve teoriler üretebilir.</p> <p>Bu dönemde kurallı oyunlar oynanır, bazı kurallı oyunlar işlem öncesi dönemden itibaren başlayabilse de, çocuk karmaşık düşünmeyi de gerektirecek satranç, kart oyunları, spor oyunları gibi oyunları tam olarak somut işlemler ve ötesinde oynayabilir. Kurallı oyunlar, aynı zamanda sosyal yaşam kurallarına uyum sürecini çalıştırır.</p>

Çocuk gelişiminde, dil gelişimi ile ilgili davranışçı, psikolinguistik ve sosyolinguistik kuramlar gibi, çeşitli kuramlarla farklı yaklaşımlar da görmek mümkündür. Bu perspektifte, yetişkinliğe kadar devam eden gelişim süreci beş aşamada incelenebilir [58]:

- a) Konuşma Öncesi: Bebekler ilk 9 aylık süreçte, farklı ağlama çeşitleri ile gıgıldama ve mırıldanma yordamıyla sesleri çıkarıp kendini ifade etmeye çalışırken, 9 aydan sonra ise, sesleri bilinçli bir şekilde taklit etmeye başlarlar ve yaklaşık bir yaşa kadar çeşitli hece tekrarları yaparlar.
- b) Tek Sözcüklü Cümleler: Çocuklar, 10-13 aylar arasında ilk sözcüklerini kullanmaya başlarlar. Tek sözcüklü konuşma veya morgem konuşma olarak da adlandırılan bu sözcükler, çocuğun kendisine yakın olan insanlarla, hareket eden ya da hareket ettirilebilen nesnelere ve hareketlerin sonuçları ile ilgilidir.
- c) İki Sözcüklü Cümleler: Çocuklar, 18-24 aylar arasında iki sözcüklü cümleler kurmaya başlarlar. Sadece anlamlı iki cümlenin kullanıldığı bu cümlelere telgraf konuşması veya telgrafik konuşma da denir.

- d) Gramer Kurallarına Uygun Konuşma: Çocuklarda 3. yaşta dilin kullanımı için gerekli öğeler kazanılır. Buna göre, 3. yaşta şartlı cümleler, 4. yaşta neden-sonuç, zaman ve yer ilişkilerini içeren cümleler ve 5. yaşta olayların sırası ile anlatımının yapıldığı cümleler kuran çocuklar, 6. ve 7. yaşlarla birlikte, yetişkin gibi konuşmaya başlarlar ve yetişkinliğe kadar hızla konuşmalarını geliştirirler.

Gallahue (1982)'nin kum saati modeline göre, motor gelişim dört dönemde incelenir. Buna göre, kum saati yaşam tarzına bağlı olarak bir noktada tersine döner ve ergenlik dönemi boyunca uzmanlaşmaya yönelik becerilerin korunumu ile yeni becerilerin edinilmesi sınırlanır [59]:

- a) Refleksif Hareketler Dönemi (Prenatal dönem-1 yaş): İmgesel bir edinim olarak doğum öncesinden başlayarak, doğumdan sonra 4. aya kadar geçen süreç bebeğin bilgi toplama evresi iken, 1. yaşa kadar ise, bilgi çözme evresidir.
- b) İlkel Hareketler Dönemi (0-2 yaş): İlk bilindik hareketler yapılmadan önceki devre olup 1. yaşa kadar reflekslerin sona erdiği evre iken, 1-2 yaş arası ise hareketlerde ilk kontrol evresidir.
- c) Temel Hareketler Dönemi (2-7 yaş): Bilindik hareketlerin bir sıra ile gerçekleştiği dönem olup 2-3 yaş arası başlangıç evresi, 4-5 yaş arası ilk evre ve 6-7 yaş arası ise olgunluk evresi olarak tanımlanır.
- d) Spor Hareketler Dönemi: 7-10 yaş arası spor becerilerine geçiş evresi, 11-13 yaş arası spor becerilerini uygulama evresi, 14 yaş üstü ise yaşam boyu spor aktivitelerine katılım evresidir.

Lavay (1992)'a göre, yaşamın ilk yıllarındaki motor gelişiminin dönüm noktaları ve dönemsel gelişim özellikleri ve Portage motor gelişim kontrol listesi temel alınarak şu şekilde özetlenebilir [59]:

- 0-6 ay arası gelişim özelliği: Çocuk, önceleri görüş alanındaki nesnelere bakabilirken, zamanla başını başka tarafa çevirebilir, hareketlerini ve sesini keşfeder. 3. ayda görme alanındaki nesneye vurmaya çalışırken, 4. ayda destekle oturabilir ve nesneye odaklanarak görsel olarak onu takip edebilir. Çocuk 5. ayda nesneye uzanıp kavrayabilir ve nesnelere tanımaya

başlarken, 6. ayda ise, mama sandalyesinde oturabilir, nesneyi bir elinden diğerine geçirebilir ve sallanan nesnelere kolayca kavrayabilir.

- 6-12 ay arası gelişim özelliği: Çocuk 7. ayda desteksiz otururken, eline iki blok birden alabilir. 8. ayda kendi kendine oturabilir ve yardımla ayakta durabilirken, 9. ayda ise, bir yere tutunarak ayakta durabilir, tırmanabilir ve bardağı kendisi kullanabilir. Çocuk 10. ayda emeklemeye başlarken, tutunarak sıralayabilir ve 11. ayda tek elinden tutulursa yürüyebilir iken, 12. ayda ise düzgün bir şekilde oturabilir ve kıyafetlerini giyinme işlemine katılabilir.
- 12-24 ay arası gelişim özelliği: Çocuk bu dönemde merdiveni emekleyerek çıkabilir, top yuvarlayabilir, çubuğa 4 halka geçirebilir, 3 veya 4 küpten kule yapabilir, kalem ve boya kullanarak işaretler yapabilir, yürürken oyuncakları itip-çekebilir ve sallanan ata binebilir.
- 2-3 yaş arası gelişim özelliği: a) Büyük kas motor becerileri: çocuk çift ayak sıçrayabilir, geriye yürüyebilir, destekle merdiven inebilir, takla atabilir, duran topa vurabilir. b) Küçük kas motor becerileri: çocuk 5 veya 6 küpten kule yapabilir, kitabın sayfalarını tek tek çevirebilir, örneğe bakarak çizgi ve daire çizebilir, kağıdı ikiye katlayabilir, kaşığı tutabilir ve ipe 4 boncuk dizebilir.
- 3-4 yaş arası gelişim özelliği: a) Büyük kas motor becerileri: çocuk 20 cm yükseklikten yere atlayabilir, hareketli topa tekme atabilir, parmak ucunda yürüyebilir, 3 tekerlekli bisiklete binebilir, salıncakta sallanabilir, kaydıraftan kayabilir, öne takla atabilir, ayak değiştirerek merdiven çıkabilir, atılan topu tutabilir. b) Küçük kas motor becerileri: çocuk 9 küpten kule yapabilir, 3 parça yapbozları yapabilir, makasla çizgi üzerinden kesebilir, yatay-dikey-daire çizimleri yapabilir ve kıyafetlerini kendisi değiştirebilir.
- 4-5 yaş arası gelişim özelliği: a) Büyük kas motor becerileri: çocuk tek ayak üzerinde 4-8 saniye kadar durabilir, değişik yönlere koşabilir, dengede yürüyebilir, çift ayak on kez sıçrayabilir, 5 cm yükseklikteki ip üzerinden atlayabilir, altı kez geriye sıçrayabilir, top sıçratıp yakalayabilir, ayak değiştirerek merdiven inebilir, tek ayak üzerinde beş kere sıçrayabilir. b) Küçük kas motor becerileri: çocuk ev, ağaç ve adam çizebilir, kare şeklini

ve çarpı işaretini bakarak çizebilir, makasla şekilleri kesip yapıştırabilir, çatal-kaşık kullanabilir.

- 5-6 yaş arası gelişim özelliği: a) Büyük kas motor becerileri: çocuk dengede ileri, geri ve yanlara yürüyebilir, ip atlayabilir, topa yön vererek sıçratabilir, sopa ile topa vurabilir, paten kayabilir, iki tekerlekli bisiklete binebilir, 10 saniye tek ayak üzerinde durabilir, kızak kayabilir, 10 saniye barfıkste asılı bekleyebilir. b) Küçük kas motor becerileri: çocuk kalem tutabilir, küçük harfleri örneğine bakarak çizebilir, büyük harf çizebilir, çekiçle çivi çakabilir, yatay ve dikey çizgi ile artı işaretini ve kare-üçgen-dikdörtgen şekillerini algıladığı şekilde çizebilir, resmin sınırlarını taşırmadan boyayabilir, resim kesebilir, çekiçle çivi çakabilir, kalemtraş kullanabilir, ismini yazabilir ve koşarken yerden nesne alabilir.

4. AHŞAP OYUNCAKLAR

4.1. Ahşap Malzeme ve Ahşap Oyuncak

Usta (2013) tarafından açıklandığı üzere; ahşap, sürdürülebilir ormancılık faaliyetleriyle yetiştirilen ağaçlardan elde edilen, kaynağı yenilenebilir doğal ve organik bir malzemedir. Buna göre, ahşabın elde edildiği ağaçlar; kökleriyle toprağa tutunmuş, kereste üretimine uygun, odunsu gövdesinin etrafı kabukla kaplanmış, gövdesinin üzerinde yayvan veya iğne biçiminde yapraklı dalları olan, biyolojik yaşam döngüsü içerisinde yaşayan-büyüyen ve fotosentez çevrimine katılan canlı bir varlık olup bitkiler gurubunda değerlendirilir. Ahşabın temin edildiği ağaçlar, genetik özelliklerine göre Gymnosperm ve Angiosperm olarak iki ana sınıfa ayrılır. Gymnosperm, iğne yapraklı ağaçlar olup ibreli türlerdir. Angiosperm, geniş yapraklı ağaçlar olup yayvan yapraklı türlerdir. Ahşap; canlı bir varlık olan ağaçlardan elde edildiği için, doğaldır ve lifli-gözenekli yapısıyla organiktir, çevre dostudur, geri dönüşüm yapılabilecek içsellikte bir malzemedir, ekolojik denge unsurudur, sağlıklıdır, sıcak ve sevecen bir malzemedir, insanı rahatlatır, albenisi yüksektir, işlenmesi kolaydır, ürün yelpazesi genişdir, evrensel bir varlıktır [68].

Usta (2013)'ya göre, ağaçlardan elde edilen doğal bir malzeme olan ahşap, rahatlıkla bulunabilen temel bir malzeme olarak ihtiyaçları karşılamada, gereksinimleri gidermede ve muhtelif araç-gereç ile eşya yapımında insanoğlu için tarihten beri vazgeçilmez bir tutku olmuştur. Bu noktada, ahşabın vazgeçilmez bir tutku olmasının birçok sebebi vardır. Bunların en önemlisi, ahşabın sürdürülebilir ve yenilenebilir bir malzeme olmasıdır. Ahşap, ağaçlardan elde edilmesi sebebiyle, esasen bir ağaç malzeme olarak bilinen ve hayatımızın her alanında büyük öneme sahip olan bir yapı ve imalat malzemesidir. Ahşabın kolay şekil alması, ahşabı her zaman hayatın içinde bulunan önemli bir malzeme konumuna getirmiştir. Ahşap; anatomik yapısı ve kimyasal bileşimi ile fiziksel özellikleri ve mekanik özellikleri göz önünde bulundurulmak suretiyle gerçekleştirilen pek çok uygulamayla ve diğer malzemelerle uyumu sayesinde ortaya konulan çözümlerle vazgeçilmez bir tutku olmuştur [68].

Usta (2013)'nın açıkladığı gibi, ahşap, insanlık var olduğundan beri hemen her yerde kullanılan çok değerli bir varlıktır. Ağaç türevi olarak ağaçlardan elde edilen, doğal ve organik bir malzeme olan ahşap, kolayca şekle sokulabilen doğal malzemedir. Ahşap, özgül ısı yüksek olduğu için, dokunulduğunda insanı

üşütmez, insanın üzerindeki statik elektriği kendi bünyesine çektiği için insanda bir rahatlama ve dinginlik hali oluşur. Ahşabın pürüzlü dokusu insanda doğallığa dair hissiyatı arttırarak doğal bir varlığa dokunulduğunu hissettirir. Bu yüzden; ahşap sıcak bir malzemedir ve doğanın içinden geldiği için çevre dostudur. Lifli ve gözenekli yapısı gereği bünyesinde bakteri barındırmaz, yapısında zararlı maddeler yer almadığı için hijyeniktir. İnsanlara doğal ve ferah bir kullanım olanağı sunar. Ahşap sahip olduğu bu öznel özellikleriyle güzeldir ve insan hayatıyla iç içedir [68].

Aydın (2012) tarafından bahsedildiği gibi, sürdürülebilirlik öngörüsüyle üretimde kesime uygun ağaçların tercih edilmesi ve kesilen ağaçların yerine yenilerinin dikilmesi ile ormanların devamlılığı ve malzeme yenilenebilirliğine imkan sağlandığı göz önüne alındığında, ormanlar tahribata uğratılmadan gelecek nesillerin mirası korunabilir. Bu noktada, ahşap malzeme, üretim sırasında ortaya çıkan talaş ve ufak parçaların yakacak olarak değerlendirilmesinin ötesinde, artan parçaların yeni ürünlerde kullanılabilmesi dolayısıyla, malzeme kaybı en az olan çevre dostu bir malzemedir [8].

Usta (2016)'ya göre, doğal dokusu ve rengi sayesinde estetik açıdan güzelliği ve çekiciliği ile doğanın yansıması olan ahşap malzeme, geçmişten günümüze çok geniş bir yelpazede kullanım alanı bulan seçkin bir malzemedir [69]. Usta (2014)'ya göre, ağaçlardan tedarik edilen doğal bir malzeme olan ve kolay şekil alabilen ahşabın işlevsel bir malzeme olarak tercih edildiği alanlardan biri de oyuncak imalatıdır [6].

Usta (2016) tarafından açıklandığı üzere, lifli yapısı sayesinde dayanıklı bir hammadde olarak ahşap malzemedir üretilen oyuncaklar dayanıklıdır ve uzun süre kullanıma elverişlidir. Ahşap; şekil verilebilir yapısı ile farklı tasarımlara imkan sunan, yüzeyi düzgün, görselliğiyle estetik değere sahip, sade, doğal ve organik bir malzeme olduğundan, oyuncak üretimi için cazip bir malzemedir. Bu noktada, organik esaslı doğal bir malzeme olan ahşaptan imal edilen ahşap oyuncaklar, çocukların kavramları eğlenceli ve eğitici yöntemlerle öğrenmesine, becerilerini geliştirmesine ve sosyalleşmesine yardımcı olan ve böylelikle çocukların psikoseksüel gelişim sürecine katkıda bulunan oyun materyalleridir [69].

Usta (2016) tarafından belirtildiği gibi, bir çocuğa ahşap oyuncak verdiğimizde, ağaç malzemenin doğal yapısını, lifli ve gözenekli dokusunu keşfetmek ve anlamak için ona dokunur. Ahşabın doğallığı çocuğa güven verir. Gözenekli yapısı sayesinde elektrifikasyonu nötralize etme etkisiyle bedensel olarak insana rahatlık kazandırır. Bu anlamda ahşap oyuncak, çocuklarda var olan enerji birikiminin neden olduğu gerilimi de yok eder, fizyolojik ve psikolojik olarak çocuğu rahatlatır [69]. Usta (2013)'ya göre, ahşap oyuncaklar aracılığıyla okul öncesi çocukları doğal bir malzeme olan ahşabın sıcaklığıyla ve güzelliğiyle tanıştırmak, çocuk gelişimi açısından çok yararlıdır [70].

Aydın (2012) [8] tarafından yapılan “Oyuncak Tasarımında Sürdürülebilirlik Esaslarının Uygulanmasında Ahşap Oyuncak Örneği” adlı çalışmada da, ahşap oyuncak sektöründe sürdürülebilirlik uygulamalarında çevresel konular ve sosyal anlamda eksiklikler tespit edilmiş olsa da ahşap oyuncağın yapısı itibarı ile sürdürülebilirlik uygulamalarına elverişli olduğu sonucuna varıldığı görülmüştür.

Bu bağlamda, ahşap oyuncakların uzun ömürlü ve manipüle edilebilir olması göz önüne alındığında, ekonomik ve değerli oyuncaklar olduğu söylenebilir.

Ahşap oyuncaklar, organik yaşamın tercih edilmeye çalışıldığı günümüzde, sağlıklı ve çevreci olması yönüyle ebeveynlerin dikkatini çekmektedir. Bununla birlikte, ahşap malzemedен üretilecek her oyuncağın, kullanıcı sağlığı göz önüne alınarak oyuncak güvenliği standartlarına uygun olacak şekilde üretilmesi gerekir.

Bu çerçevede, ahşap oyuncakların üretiminde çocuk sağlığı ve can güvenliği açısından uyulması gereken bazı kriterler bulunmaktadır. Bu konuda, dünya çapında ISO 8124-6:2014, 2009/48/EC, EN 71, GB 6675-2014, ASTM F963-17 gibi çeşitli standartlar ve yönetmelikler mevcuttur. Ülkemizde ise, bu kriterler TS EN 71 standardı ile düzenlenmiştir. Buna göre, 04/10/2016 tarihli, 29847 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın “Oyuncak Güvenliği Yönetmeliği” kapsamında üretilen oyuncaklar, TS EN 71 standardında belirtilen hususlar çerçevesinde test edilerek güvenli olduklarına dair belgelendirilirler.

Oyuncak Güvenliği ile ilgili Türk Standartları Enstitüsü'nün internet sitesinde yer alan ve yürürlükte olan TS EN 71 bölümleri ve içerikleri şöyle belirtilmiştir [71];

- TS EN 71-1 (2015) Standardı: Oyuncakların mekanik ve fiziksel özellikleri için kuralları ve deney metotlarını kapsar.

- TS EN 71-2+A1 (2014) Standardı: Tüm oyuncaklar için yasaklanan alevlenebilir malzeme kategorilerini ve belirli oyuncakların küçük bir tutuşma kaynağına maruz bırakıldığında alevlenebilirliğine ilişkin kuralları kapsar.
- TS EN 71-4 (2014) Standardı: Kimya ve ilgili faaliyetler için deney setlerinde kullanılan belirli maddelerin ve karışımların azami miktarlarına ve bazı durumlarda azami derişimlerine yönelik özellikleri kapsar.
- TS EN 71-5 (2015) Standardı: Deney setleri haricinde kimyasal oyuncak setlerinde kullanılan maddeler ve malzemeler için özellikleri ve deney metotlarını kapsar.
- TS EN 71-8 (2018) Standardı: Genellikle bir kirşe iştirilmiş olan, 14 yaşından küçük çocukların üzerinde oynadığı ve bir veya daha fazla çocuğun ağırlığını kaldıran aktivite oyuncakları ve benzerleri için gereklilikler ile bunların test yöntemlerini belirtir.
- TS EN 71-9+A1 (2017) Standardı: Bazı oyuncak ve oyuncak malzemelerinin bazı zararlı organik kimyasal bileşikleri içermesine veya aktarımına yönelik kuralları belirler.
- TS EN 71-10 (2007) Standardı: Oyuncak üretiminde kullanılan ve EN 71-9'da kuralları verilen organik bileşiklerin salınımını belirlemek için numune hazırlama ve çıkarma işlemlerini kapsar.
- TS EN 71-12 (2017) Standardı: Nitrosamin ve Nitrosatable maddelere ilişkin Olan bu standart, 36 aydan küçük çocuklar için elastomerden yapılan ve ağızlarına götürebilecekleri oyuncak ve oyuncak parçalarının ve 36 aydan küçük çocuklar için parmak boyalarının bu maddeleri içermeleri açısından testlerine ilişkindir.
- TS EN 71-13 (2014) Standardı: Kokulu masa oyunları, kozmetik kitler ve tat alma oyunları ile ilgili oyuncak güvenliği standardıdır.
- TS EN 71-14 (2015) Standardı: Evlerde herhangi bir zemin ve zamanda kullanılmak üzere tasarlanan trampelenler ve bunlara ait erişim elemanları ile mahfazaları için kuralları ve deney metotlarını kapsar.
- TSE CEN/TR 15071 (2015) Standardı: EN 71 serisinde kullanılması için uyarılar ve talimatların ulusal tercümelerini içerir.
- TSE CEN/TR 16918 (2016) Standardı: Oyuncaklarla temas eden çocukların oyuncakları ağıza alma davranışlarına ilişkin olan bu standart, 36 aydan

küçük çocukların oyuncakları ağızlarına alma süresine ve sıklığına ilişkin olarak Avrupa'da yapılan çalışmanın istatistiksel sonuçlarını ve günlük süresine ilişkin tahmini verileri kapsar.

- TSE CEN ISO/TR 8124-8 (2016) Standardı: Çocukların bazı oyuncak kategorilerinde oynamaya başladıkları en düşük yaşı belirlenmesine ilişkin üreticilere ve oyuncak güvenliğini değerlendiren ajanslara yönelik bir rapordur.
- TSE CEN/TR 15371-2 (2016) Standardı: EN 71 serisindeki kimyasal standartların yorumlanması taleplerine yönelik cevapları içerir.

Ahşap oyuncaklar, organik yapısına uygun ve doğal renk pigmentleri içeren renklendiriciler ve doğal cila gereçleri kullanılarak üst yüzey işlemlerine tabi tutulurlar. Ahşap oyuncakların üst yüzey işlemlerinde kullanılacak olan malzemeler; antimon, arsenik, baryum, kadmiyum, krom, kurşun, cıva, selenyum gibi ağır metaller ya da zararlı kimyasallar barındırmamalı, kimyasal içerik açısından TS EN 71 standardında belirtilen kriterlere uygun ve kokusuz olmalıdır [70].

Usta (2013) tarafından açıklandığı gibi, ahşap oyuncakların üst yüzey işlemlerinde piyasadaki kullanıma hazır boya ve cila malzemelerinin yanı sıra, tung yağı, badem yağı, ceviz yağı, keten tohumu yağı gibi organik bitkisel yağlar ile hazırlanan organik esaslı doğal üst yüzey malzemeleri de kullanılabilir. Ayrıca, dermatolojik testlerle hijyenik performansı test edilmiş akrilik boyalar da ahşap oyuncakları renklendirmek amacıyla tercih edilebilir [70].

4.2. Ahşap Oyuncak Çeşitleri ve Çocuk Gelişiminde Yeri

Auerbach (2008); yapılan birçok çalışmanın, erken yaşlarda bilişsel, sosyal ve nörolojik gelişimin önemini açığa çıkarttığını belirtmiştir [17].

Benzer şekilde, Baykoç Dönmez (2000), oyun ve oyuncakların çocuğun fiziksel, hareket, konuşma, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda becerilerini ve gelişimini desteklediğini belirtmiştir [15].

Usta (2013) tarafından açıklandığı üzere, ahşap oyuncaklar; psikoseksüel gelişim evreleri kapsamında, motor-beceri ile bilişsel ve sosyal-duygusal yetkinliklere ulaşmaya dayalı çocuk gelişiminde, eğlendirici ve öğretici bir faaliyet olan oyun kapsamında kullanılan ve söz konusu oyunun oynanmasının yanında, çocuğun

hem zihinsel hem bedensel hem de kişilik gelişimine katkı yapan eğitici oyun nesnelere dir. Bu çerçevede, ahşap oyuncaklar, kendine özgü düşünce öngörüsüyle tasarlanmak suretiyle, geçmişten günümüze hem el işçiliği hem de makine esaslı oyuncak imalatında her zaman çok önemli bir konuma sahip olmuş ve çocuk dünyasının vazgeçilmez unsurları olan oyuncaklar içerisinde ayrıca bir değere sahip olmuştur. Zira, ahşap oyuncaklar, benlik oluşumu ile zihinsel gelişimin büyük ölçüde tamamlandığı psikoseksüel gelişim açısından kritik bir süreç olan okul öncesi dönemde, çocukların dokunarak ve deneyerek öğrenmesi sürecinde çok yönlü özelliğiyle oldukça önemli bir işleve sahiptir [70].

Auerbach (2008)'a göre, oyun ve oyuncaklar, çocukların hayatına bebekliklerinden itibaren girer ve çocukluk süresince önemli bir yer teşkil eder. Oyuncaklar genel olarak tüm gelişim alanlarına fayda sağlasa da her oyuncak tüm gelişim alanlarına hitap etmeyebilir. Mesela bazı oyuncaklar sosyal gelişim alanına fayda sağlarken, bazı oyuncaklar ise özellikle bilişsel gelişime fayda sağlıyor olabilir [17].

Yukarıdaki açıklamalara göre, çocuklar, oyuncakları ile oyun oynarken, aslında birçok becerisini aynı anda sergiler, oyun sırasında bu becerilerini pekiştirip geliştirme fırsatı bulur. Bu anlamda oyuncaklar, bir veya birden çok gelişim alanında çocukların becerilerini geliştirmesine imkan sunabilir. Dolayısıyla, bu bölümde, gelişim alanlarından yola çıkılarak, ahşap oyuncak çeşitleri ile ahşap oyuncakların çocuk gelişimine sağlayabileceği düşünülen destek açısından çocuk gelişimindeki yeri çeşitli örneklerle incelenmiştir.

4.2.1. Bilişsel Gelişimi Destekleyen Ahşap Oyuncaklar

Oyun ve oyuncaklarla oynamak, yalnızca sosyal bir etkinlik olarak algılanırken, diğer bir yandan çocuklara bilişsel açıdan pek çok fayda sağlamaktadır. Bu konuda, Isbell ve Raines (1991), çocukların bloklarla oynarken benzerlik ve farklılıklardan yola çıkarak düşünme, algılama, kavrama ve zihinde canlandırma gibi bilişsel yeteneklerin geliştiğini gözlemlemiştir [31].

Metin, Kavak, Mercan (2017) [17] ise, geçmişte ve günümüzde kullanılan oyuncakların oyuncak niteliğini ve çocuk gelişimine etkilerini inceledikleri çalışmanın sonucunda, geçmişteki oyuncakların çocuklarda gelişimi daha çok desteklediği belirtilmiş ve bunda geçmişte kullanılan oyuncakların yapımı ile kullanılan malzemelerin doğal olmasının etkili olduğuna dikkat çekilmiştir.

Bebeklerde algı gelişimi, bebeğin çevreyle etkileşimi boyunca gelişmektedir [58]. Bu durumda, bebeğin çevresine farklı uyaranlar yerleştirmenin algı gelişimini, dolayısıyla bilişsel gelişimini destekleyeceği öngörülebilir. Bebeğin çevresinde yatarken izleyebileceği, eli ya da ayağı çarptığında hareket ettirip sesler çıkarabileceği, dönence ya da mobil olarak adlandırılan ahşap oyuncaklar ve sarkaçlı oyun alanları (oyun parkları), canlı renkleriyle, hareketiyle, hareketleri sırasında ortaya çıkan sesleri ve farklı şekillerdeki figürleriyle bebeklerin dikkatlerini çeker ve hareketleri sırasında farklı noktalara odaklanmalarını sağlar. Yaptığı etkisel hareket ile tepkisel sonucu arasında bağ kurması için fırsat yaratır. Şekil 4.1 ve Şekil 4.2’de bu ahşap oyuncaklara örnekler gösterilmektedir.

Şekil 4.1. Ahşap Mobil [72]

Şekil 4.2. Ahşap bebek trapezi [73]

Örnekleri Şekil 4.3 ve Şekil 4.4’te gösterilen ahşap bebek dişlikleri ve çingirakları da bebeklere benzer imkanları sunar. Hareket ettirdikçe ortaya çıkan sesler, dokunduğunda hissettiği farklı doku ve görme duyusunu uyaran renkler bebeğin algı gelişimini desteklemek amacıyla tercih edilebilir.

Şekil 4.3. Ahşap dişlik [74]

Şekil 4.4. Ahşap çingirak [75]

Charlesworth ve Lind (1990)'e göre; bebekler nesnelere etkileşim ve deneyimleriyle onların şekil, zaman, ağırlık ve boyut gibi özellikleri hakkında bilgi sahibi olurlar. Bebeklerin oturmaya ve yürümeye başlamaları ile de bu bilgileri hızla artar. Çevreleri ile aktif etkileşimleri sonucunda ise, dünyayı anlamalarına ve zihinsel gelişimlerine yardım eden kavramları öğrenirler. Arı ve arkadaşları (1994) ile Üstün ve Akman (2003); çocukların kavramları 1-2 yaşlarında edinmeye başladıklarına dikkat çekerek, deneyimlerinin ve sözcük dağarcıklarının artmasıyla kavramların geliştiğini belirtmiştir [76].

Ceglowski (1997) ile Umek, Kranjc ve Feconja (2000), çocukların oyuncakları ile nesnelere daha yakından tanıma fırsatı bulduğunu ve elde ettikleri deneyimlerle kavramlar oluşturduklarını belirtmiş, oyuncakların, çocukların zihinsel becerilerinin gelişmesine bu şekilde katkı sağladığını ileri sürmüştür [17].

Bu bilgiler ışığında kavram gelişimini destekleyen ahşap oyuncakların da çocukların dil gelişimine ve bilişsel gelişimlerine destek olabileceğini söyleyebiliriz. Kavram, Türk Dil Kurumu [25] tarafından, nesnelere ya da olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarım olarak tanımlanmıştır. Buna göre; renk, şekil, boyut, sayı, zaman gibi kavramların gelişimine destek olabileceği düşünülen ahşap oyuncaklara aşağıdaki gibi örnekler verilebilir.

Renk Kavramı

Şekil 4.5 ve Şekil 4.6'da örneklerine yer verilen renkli ahşap yapbozlar, renk kavramının pekiştirilmesi ve renklerin tonlarının öğrenilmesinde kullanılabilir. Yapbozları yaparken aynı zamanda psikomotor beceriler de devreye girer ve bu

şekilde el-göz koordinasyonu ile psikomotor becerilerini desteklemekle birlikte bilişsel olarak büyüklük ve küçüklüklerine göre karşılaştırma yaparak, boyut kavramını geliştirmesine de fırsat sunar.

Şekil 4.5. Blok dizme [77]

Şekil 4.6. 12 parçalı gökkuşağı [78]

Şekil 4.7. Montessori sınıflama, sayma, eşleştirme oyuncağı [79]

Şekil 4.8. Renkli kaplarda 7 arkadaş [80]

Şekil 4.9. Gökkuşaağı renginde ahşap tabaklar ve tatlı çörekler [81]

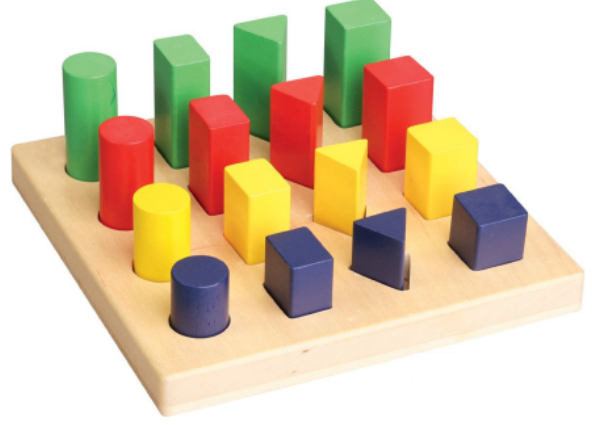
Şekil 4.10. Ahşap renkli kaplar ile meşe palamudu eşleştirme [82]

Şekil Kavramı

Şekillerin öğrenilmesinde, kenar ve köşe sayılarının sayılmasında, boyutların karşılaştırılmasında kullanılabilir ahşap oyuncaklar çeşitli örnekler içerir. Buna göre, ahşap şekil bulmacalarında çocukların, şekillerin ait olduğu yeri bulmak için, şekil nesnelere sınıflandırma, birebir eşleştirme ve karşılaştırma gibi becerilerini kullanmaları gerekir. Boyutları farklı olan geometrik şekilleri birbirleri ile karşılaştırarak büyük-küçük ve uzun-kısa gibi kavramları öğretmek amacıyla da kullanılabilir olan bu ahşap oyuncaklar, çocukların oynarken deneyimlemesine fırsatlar sunar. Şekillerin kenar ve köşelerinde yer alan deliklerden ip geçirme etkinliğinde de kullanılabilir olan ahşap oyuncaklarda, çocuk iple o şeklin etrafından takip ederken, şeklin çizimi ile ilgili de nedensel bir görüş geliştirebilir. İpi deliklerden geçirme çalışması da aynı zamanda, el-göz koordinasyonu ve ince motor becerilerinin kullanımını gerektirdiği için, bu becerilerin kullanılarak geliştirilmesine imkan sunabilir. Şekil kavramının gelişimine destek sağlayabilecek ahşap oyuncak örnekleri Şekil 4.11 ile 4.17 arasında gösterilmiştir.

Şekil 4.11. Sayılarla şekil eşleştirme [83]

Şekil 4.12. Geometrik şekilleri büyüklük, renk ve türlerine göre sıralama [84]

Şekil 4.13. Bağcık ile geometrik şekilleri birleştirme [85]

Şekil 4.14. Şekilleri yerleri ile eşleştirme [86]

Şekil 4.15 ve Şekil 4.16'da örnekleri görülen ahşap şekil kutuları ile oynarken çocukların gözlem becerilerini kullanarak, kutunun üzerindeki boşluklardaki şekil ile bloklardaki şekilleri algılayıp eşleştirmesi ve karşılaştırması gerekir. Çocuk, elindeki katı cisim ile boşluktaki şekli eşleştirip blokları o boşluklardan geçirmeye çalışırken, psikomotor becerilerini de kullanarak problemi çözmeye çalışır. Bu oyuncaklar, aynı zamanda kenarları ve köşeleri sayma amacıyla da kullanılarak sayı kavramını pekiştirmek için de kullanılabilir.

Şekil 4.15. Şekilleri bulup yerlerine yerleştirme [87]

Şekil 4.16 Geometrik şekilleri eşleştirme [88]

Şekil 4.17’de görüldüğü gibi, üç boyutlu şekiller ile bunların iz düşümlerini ve gölgelerini beraber sunan ahşap oyuncaklar, çocukları nesnelere farklı açılardan da bakmaya teşvik eder. Bu oyuncakların, çocukların şekilleri algılama becerilerine farklı bir boyut katarak, bilişsel gelişimlerini desteklemek anlamında fayda sağlayabileceği düşünülmektedir.

Şekil 4.17. Üç boyutlu şekiller ve gölgelerini eşleştirme [89]

Boyut Kavramı

Matruşkalar başta olmak üzere, farklı boyut özelliklerine sahip ahşap bloklar, takmalı sökmeli ahşap yapbozlar, büyüklük, uzunluk, genişlik, kalınlık gibi özellikleri bakımından çocukların gözlem yapma, eşleştirme, ayırt etme, karşılaştırma, sınıflandırma yapmalarına olanak sunar. Çocuklar, farklı boyutlardaki ahşap oyuncaklarla oynarken, dikkatlerini oyuncakların büyük, küçük, ince, kalın, uzun, kısa gibi boyut özelliklerine ve birbirlerinden farklılıklarına yönelterek bu kavramlar öğrenebilirler. Boyut kavramını öğretmeye yönelik ahşap oyuncaklara örnek olarak Şekil 4.18, Şekil 4.19 ve Şekil 4.20 gösterilebilir.

Şekil 4.18. Yedi cüceler görselindeki Matruşka [90]

Şekil 4.19. Ahşap kazık [91]

Şekil 4.20. Şekil ve boyut ile renk yapbozu [92]

Şekil 4.21’de gösterilen geometrik şekil kuleleri; boyutlar, şekiller ve renkler açısından farklılıkları ile birden çok kavramın ve sıralama becerilerinin gelişimine olanak sunabilir. Bu örnekte olduğu gibi, parça-bütün ilişkisini gösteren

tasarımların, çocuğun bu ilişkiyi gözlemleyip algılaması ve bu bilgiyi kullanması açısından faydalı olduğu söylenebilir.

Şekil 4.21. Geometrik şekilleri boyutlarına göre dizme kulesi [93]

Örnekleri 4.22 ile 4.25 arasında gösterilen dominolar, sıralama oyuncakları ile parça ve bütünü ilişkisini kurabilmesi için tasarlanan oyuncaklar, çocuğun resim, şekil, renk gibi ipuçlarından yola çıkarak, birbirinin aynı olan nesnelere bir araya getirmesini, eşleştirme yapmasını gerektirir. Bu gibi oyuncaklar, dikkati yoğunlaştırma, akıl yürütme ve karşılaştırma becerilerini öne çıkarır .

Şekil 4.22. Parça-bütün kurgulu yapboz [94]

Şekil 4.23. Küreler ve kuleler ile sıralama ve sayma [95]

Şekil 4.24. Meyveler ve sebzeler dominosu [96]

Şekil 4.25. Üç boyutlu ahşap yapboz [97]

Şekil 4.26'da görülen ahşap küplerde olduğu gibi, eklenebilecek detaylarla oyuncaklara farklı işlevler de yüklenebilir. Bu örnekteki ahşap küpler, çocukta bir taraftan psikomotor becerileri devreye sokarken, diğer taraftan çocuğun karşılaştırma, eşleştirme, sıralama ve deneme-yanılma ile bilişsel becerilerini de kullanmasına ve geliştirmesine imkan sağlayabilir.

Şekil 4.26. Takip blokları [98]

Sayı Kavramı

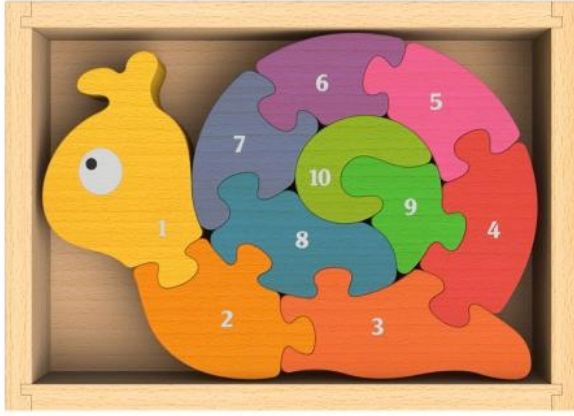
Çocuklarda sayı kavramının gelişimi, çocukların nesnelere sınıflandırma, sıralama, birebir eşleştirme kavramlarını anlamaları ve yerleşimleri nasıl olursa olsun nesnelere miktarının aynı kalacağını, yani sayı korunumunu anlayabilmeleri ile bağlantılıdır. Çocukların temel sayı kavramını kazanabilmeleri için, sınıflama, sıralama ve birebir eşleştirme çalışmalarına yer verilmelidir [76]. Bu bağlamda, çocukların sayma becerilerini geliştirebilmeleri için, sayma abaküsleri ve yapbozlardan faydalanılabilir. Yetişkinlerin rehberliğinde, bu ahşap oyuncaklar, birer eğitici oyuncuca dönüşebilir ve çocuklar tarafından oynandıkça çocuklarda sayı kavramına ilişkin bilgiler pekiştirilebilir.

Örnekleri Şekil 4.27 ile 4.32 arasında görülen, üzerinde sayı sembolleri bulunan ahşap oyuncaklar, sayının değeri kadar şekiller gösterilen ahşap bloklar, ahşap sayı sembolleri, ipli ahşap abaküsler, sayı piramitleri ve yapbozlar okul öncesi dönem çocuklarında, sayma, sayıların sembollerini tanıma, eşleştirme ve sıralama gibi zihinsel becerilerini geliştirmek amacıyla kullanılabilir.

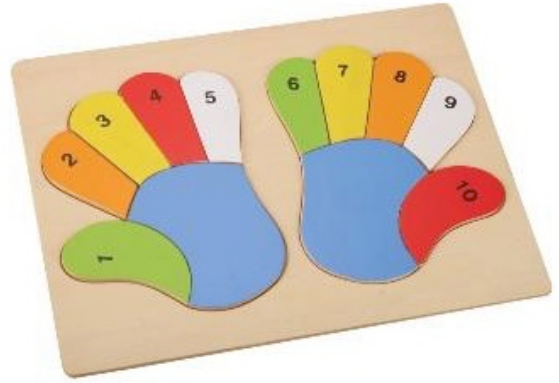

Şekil 4.27. İpli sıralama abaküsü [99]

Şekil 4.28. Ahşap yapboz sayı salyangozu [100]

Şekil 4.29. El şeklinde yapboz [101]

Şekil 4.30. Sayı tırtılı [102]

Şekil 4.31. Sayı piramitleri [103]

Şekil 4.32. Sayı eşleme yapbozu [104]

Çocukların toplama ve çıkarma gibi işlemleri yapabilmesi için, parça-bütün ilişkisi kurma, birebir eşleştirme, sayı korunumu, bütünü parçalardan büyük olduğunu değerlendirme, tersine dönüştürülebilirlik, sınıflandırma, sayı korunumu, rakam sırası, karşılaştırma ve tamamlama gibi becerilerin edinilmiş olması gerekmektedir [76]. Çocuklar, bu tür ahşap oyuncaklarla eğlenerek oynarken, sayı ya da işlem sembolleri de bir taraftan görsel olarak zihinlerinde yer etmeye başlar, bu şekilde sembolleri içselleştirirken, sayı kavramının gelişimi, sembollerin kullanımı ile işlem becerilerinin desteklenmesinde, örnekleri Şekil 4.33 ve 4.34'te gösterilen ahşap oyuncaklardan faydalanılabileceği söylenebilir.

Şekil 4.33. Sayı eşleştirme oyunu [105]

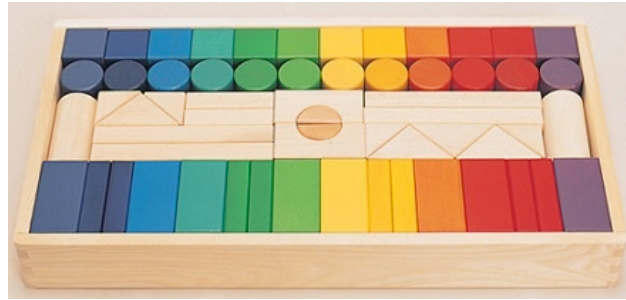

Şekil 4.34. Sayma ve matematik seti [106]

Hegeler (1963), zeka oyunu, yapboz oyunu, ipe dizilen boncuk ve halka, lego, kitap ve boncuklu sayı sayma tahtası gibi oyun materyallerini, çocukta belleği çalıştıran oyuncaklar arasında saymıştır. Honig (2002) ise, bloklar, delikli ahşap parça üzerinde ahşap çubuklarla oynanan oyun aletleri, iç içe giren kutular ve basit yapbozlar ile oynarken, çocukların neden-sonuç ilişkisi kurduklarını ve bu şekilde problem çözme becerilerini geliştirdiklerini belirtmiştir. Ayrıca, Isbell ve Raines (1991)'in çalışması, bloklarla oynama süreleri çoğaldıkça, bloklarla oynamanın çocukların bilişsel gelişimini olumlu yönde etkileyeceğini ortaya koymuştur [15]. Buna göre, ahşap blokların ve ahşap yapbozların çocukların bilişsel gelişimini destekleyen oyuncaklar olarak değerlendirilebileceği söylenebilir. Çocuklar, ahşap bloklarla bir yapı inşa etmeye çalışırken, blokların dengesini sağlamak ve yapıyı geliştirmek için hem psikomotor hem de zihinsel becerilerini kullanırlar. Bu sırada

ekledikleri her parçanın yapıda nasıl bir etki yaptığını gözleme şansına da sahip olurlar. Bu şekilde, çocuklar neden-sonuç ilişkisi kurabilir, oluşan problem durumlarını çözebilmek için, zihinsel becerilerini kullanarak, nesnelere ve durumlar hakkında fikirler geliştirebilirler ve hayal güçlerini devreye sokarak, farklı yapılar ile şekiller ortaya çıkarabilirler. Bu oyuncaklar, akranları ya da yetişkinler ile birlikte oynandığında, çocuğa kendini ifade etme, yardımlaşma, paylaşma gibi sosyal becerilerin kullanılması ve geliştirilmesi için de ortam sağlar. Böylece, çocukların sosyal deneyimleri ile benlik algısının ve kişilik gelişiminin de beslenebileceği söylenebilir.

Eğitici oyuncaklar; çocuklarda düşünme, algılama, tanıma, bilme, sınıflandırma, hatırlama, akıl yürütme, akılda tutma, dikkatini toplama, problem çözme ve yaratıcılık gibi bilişsel becerilerin gelişimini sağlar [107]. Bu bağlamda, örnekleri Şekil 4.35 ile 4.39 arasında gösterilen ahşap yapbozların, sökmeli takmalı ahşap oyuncakların ve tangramların, çocukların gözlem becerilerini çalıştırarak nesne ve şekillerin birbirlerine göre konumlarına dikkat etmesini sağlaması ve parçaları birbirleriyle karşılaştırmasına olanak tanınması, uygun parçayı bulmak için akıl yürütme ve problem çözme becerilerini kullanmayı gerektirmesi ve tekrarlarla nesnelere konumlarına dair bilginin belleklerine aktarılıyor olması göz önüne alındığında, çocukların bilişsel gelişimine destek olabileceği düşünülmektedir.

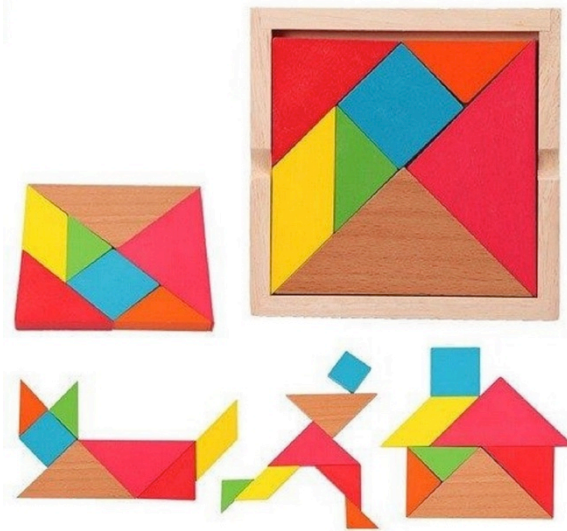
Şekil 4.35. Renkli geometrik şekillerde ahşap bloklar [108]

Şekil 4.36. 130 parça ahşaptan oluşan raylı nakliye seti [109]

Şekil 4.37. Birbirine kilitlenen ahşap bloklar [110]

Şekil 4.38. 7 parçalı ahşap tangram [111]

Şekil 4.39. Desen blokları ve panolar [112]

Ayrıca, Şekil 4.40'ta kartlardaki bilgilere göre, örüntü oluşturulmasının ya da örneğe bakarak benzerinin yapılmasının beklendiği, karşılaştırma ve sıralama becerilerinin kullanılarak bu becerilerin geliştirilmesine yönelik bir ahşap oyuncak örneği gösterilmiştir.

Şekil 4.40. Renkli ahşap düğmeleri kavramsal olarak eşleştirme [113]

Ritim Duygusu

Arslan (1997) ve Church (2000)'e göre; müzik etkinlikleri, temel matematik becerilerini desteklemek için, çocuklara uygun fırsatlar sağlar. Çünkü müzik etkinlikleri yoluyla, çocukların matematik dilini kullanmaları desteklenerek, matematiksel düşünme becerileri gelişebilir. Bu kapsamda, Aktaş Arnas (2006); ritim ve melodi kullanımıyla, çocukların sayı kavramını öğrenmelerinin kolaylaştırılabileceğini belirtmiştir. Church (2001) ise, farklı niteliklerdeki müzik materyallerinin, çocukların sert-yumuşak, büyük-küçük, przli-düz ve uzun-kısa gibi özelliklere göre sınıflama çalışmalarında kullanılabileceğini ne sürmüştür [76].

Bu noktada, marakas, guiro, blokton, zil, an kastanyet ve ksilofon gibi çeşitli ahşap ritim aletleri, çocuklara doğal malzemelerden gelen farklı sesleri dinleme ve ayırt etme, ritim çalışmaları yapma, ritim ile beraber sayı sayma, farklı ritimlerle hareket etme ve taklit etme gibi fırsatlar sunar. Burada bahsedilen ritim duygusunu geliştirici ahşap oyuncak rnekleri, Şekil 4.41 ile Şekil 4.48 arasında gösterilmiş olup bu ahşap oyuncakların ritim duygusunun gelişmesi ile bilişsel ve psikomotor gelişim alanlarını da destekleyebileceği söylenbilir.

Şekil 4.41. Marakas [114]

Şekil 4.42. Yumurta Şeklinde ahşap marakas [115]

Şekil 4.43. El şeklinde kastanyet [116]

Şekil 4.44. Hayvan figürlü mini kastanyetler [117]

Şekil 4.45. Blokton [118]

Şekil 4.46. Guiro [119]

Şekil 4.47. Ksilofon [120]

Şekil 4.48. Ahşap melodi müzik seti [121]

4.2.2. Psikomotor Gelişimi Destekleyen Ahşap Oyuncaklar

Aral (2001), bisiklet, farklı boyutlarda arabalar, ahşap bloklar, kayma, tırmanma ve sallanma gibi faaliyetlerin yapılabileceği araç gereçler ile tahterevalli gibi oyuncak ve oyun gereçlerinin çocukların büyük kas motor gelişimini desteklediğini belirtmiştir. Benzer şekilde, Poyraz (1999), Sükan ve arkadaşları (1980), Mangır ve Silleli (1987), boyalar, kalemler, makas, ekleme oyuncakları, parçalı bilmeceler, yoğurma materyalleri, oyuncak ahşap parçası ile çivi ve çekiç gibi marangoz malzemeleri, ayakkabı bağları, ipe dizilmek üzere boncuklar ile denge tahtası gibi oyuncak ve oyun materyallerinin çocukların küçük kas gelişimini desteklediğini belirtmişlerdir [15].

Aral ve Baran (2000)'a göre; dikkat, güç, eşgüdüm, denge ve tepkisel hız psikomotor becerilerin temel unsurlarıdır [31].

Çocuklar, çevrelerinde olup biteni gözlemlerken, bazı işlerin nasıl yapıldığını gözlemliyor olabilirler, ancak bunları kendileri uygulamadıkça nasıl yapacağını bilemeyebilirler. Örneğin, bisikletin pedalları çevrildiğinde kullanıldığını gözlemlemiş olabilir fakat kendisinin de sürebilmesi için gerekli motor becerilerinin gelişmesi gerekir. Bu nedenle, çocuklara hem küçük kas hem de büyük kas motor becerilerini geliştirebilmeleri için fırsatlar sağlanmalı ve psikomotor becerileri desteklenerek pekiştirilmelidir. Mesela, yazma, çizme, üst üste koyma gibi beceriler çocuğun el-göz koordinasyonunu ve kasların daha yetenekli kullanılmasını

sağlarken, el-göz koordinasyonu ve kas becerilerinin gelişimi okuma-yazma gibi bir sonraki becerilerin temellerini oluşturur [58].

Bu açıklamalar kapsamında, yerde yuvarlanan ve sürüklenebilen ahşap oyuncaklar, bebeklerin dikkatlerini çekerek yuvarlandığında, peşlerinden emeklemelerine ya da oyuncuğu sürmek için oyuncakla beraber emeklemelerine teşvik ederek, büyük kas motor becerilerini geliştirmeleri için bebeklere fırsat sunar. Bu ahşap oyuncaklara örnekler, Şekil 4.49 ile Şekil 4.52 arasında gösterilmiştir.

Şekil 4.49. Yuvarlanan hayvanlar [122]

Şekil 4.50. Ahşap arabalar [123]

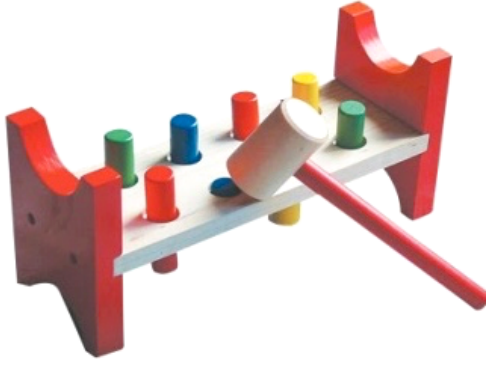

Şekil 4.51. İri tekerlekli ahşap araba [124]

Şekil 4.52. Yuvarlanan çingirak [125]

Ahşap çekiçli oyuncaklar da çocukların motor becerilerini ve el-göz koordinasyon becerilerini geliştirmelerine fırsat sunan oyuncaklardır. Şekil 4.53 ve Şekil 4.54'te örnekleri görülen bu tip ahşap oyuncaklarla, çocuğun dikkatini toplayıp çivi çakma davranışıyla ahşap silindirlerin ya da ahşap topların üzerine vurduktan sonra, silindirlerin veya topların hareketini ve hareketinin sonucunu takip etmesine yönelik becerilerini kullanması teşvik edilir.

Şekil 4.53. Sekizli ahşap çivi çakma seti [126]

Şekil 4.54. Ahşap çekiçle top düşürme oyunu [127]

Şekil 4.55 ve Şekil 4.56'da örnekleri gösterilen iteklemeli bebek yürüteçleri, bebeklerin emeklemekten yürümeye geçişinde onların üzerinde hareket eden, yürütücü kullandıkça ses çıkaran ya da renkli ve şekilli sarkaçlar ile düğmeler gibi aksesuarlar aracılığıyla ilgilerini çekerek çocukları ayağa kalkmaya ve yürümeye cesaretlendirebilecek, yürüyüşlerinde denge sağlamaları ve yürüme becerilerini geliştirmeleri açısından onlara yardımcı olabilecek ve bu şekilde büyük kas motor becerilerinin gelişimine fırsat sunabilecek ahşap oyuncaklardır. Bu tür oyuncakları, kendi hareketleriyle yönlendiren çocuklar, el-göz koordinasyon becerilerini de kullanır.

Şekil 4.55. İtmeli yürüteç [128]

Şekil 4.56. İtmeli ve çekmeli araba [129]

Örnekleri Şekil 4.57 ve Şekil 4.58’de görülen itmeli ve çekmeli ahşap oyuncaklar, çocukların yürüme becerilerini geliştirdikleri dönemde, onları oyun yordamıyla yürümeye teşvik ederek, büyük kas motorlarını geliştirmesine fırsat sunar. Ayrıca, bu oyun araçlarını kullanırken, yönlendirme aşamasında, çocukta el-göz koordinasyon becerileri de devreye girer.

Şekil 4.57. İtmeli-çekmeli ahşap fırfırlı oyuncak [130]

Şekil 4.58. Daksund çekmeli ahşap oyuncak [131]

Şekil 4.59 ile Şekil 4.64 arasında örnekleri görülen salıncaklar, sallanan atlar, pedalsız ahşap üç ve dört tekerli bisikletler, pedalsız ve tekerlekli ahşap arabalar çocukların kaslarını kullanarak hareket ettirmesini gerektirdiği için, psikomotor becerilerin gelişimi için ortam yaratır. Pedalsız ahşap bisikletler ve tekerlekli

araçlar, bisiklet kullanımına geçmeden önce hazırlayıcı amaçlı bir ön basamak gibi düşünülebilir. Bu ahşap oyuncaklar, denge sağlama ve yönlendirme becerileri için, çocukların alıştırmaya yapmalarına imkan sunar.

Şekil 4.59. Ahşap kare salıncak [132]

Şekil 4.60. Sallanan at oyuncacı [133]

Şekil 4.61. Renkli sallanan at [134]

Şekil 4.62. Tekerlekli tutamaklı araç [135]

Şekil 4.63. Dört tekerlekli pedalsız ahşap bisiklet [136]

Şekil 4.64. Üç tekerlekli pedalsız ahşap bisiklet [137]

Örnekleri Şekil 4.65, Şekil 4.66 ve Şekil 4.67'de görülen, sade ve açık uçlu bu ahşap oyuncaklar, çocuklar tarafından farklı amaçlara hizmet etmek için değerlendirilebilir. Bu oyuncakların, denge tahtası olarak kullanımı dışında, kaydırak, merdiven basamağı, dinlenme alanı ve tünel gibi çocukların yaratıcılık güçlerinin elverdiği çeşitli şekillerde kullanmasına imkan tanıyan oyuncaklar olduğu ve çocuklarda psikomotor, bilişsel ayrıca yaratıcılık ve duygusal gelişimi destekleyebileceği söylenebilir.

Şekil 4.65. Kavisli denge tahtası [138]

Şekil 4.66. Kavisli denge tahtası ile denge oyunu [139]

Şekil 4.65, Şekil 4.66, Şekil 4.67’de örneklenen eğimli veya kavisli denge tahtası, Waldorf eğitim kurumlarında çocukların denge duygusunu, vestibüler sistemi ve vücut farkındalığını geliştirmek amacıyla tasarlanan ahşap oyuncaklardan biri olup Şekil 4.67’de gösterildiği gibi, çocuklarda fiziksel ve zeka gelişimini harekete geçiren açık uçlu oyuncakları temsil eder [140].

Şekil 4.67. Kavisli denge tahtasının alternatif kullanımı [140]

Örnekleri Şekil 4.65 ve Şekil 4.68’de arasında gösterilen ahşap oyuncaklar, çocuğun kendi vücut dengesini sağlayarak, dengesini çeşitli hareketler durumunda

da koruma, vücudunu ve hareketlerini kontrol etme, hareketleri üzerinden problem çözme becerilerini kullanmayı gerektirecek şekilde tasarlanan oyuncaklar olup çocukların psikomotor becerilerini, denge duyularını ve vücutlarını kontrol etme becerilerine ilişkin algılarını geliştirmelerine fırsat sunar. Bu anlamda, hem bilişsel hem de psikomotor beceriler işe koşulur. Bu gibi denge tahtaları ile bilişsel ve psikomotor becerilerin yanında, çocukta başarma duygusuyla sosyal gelişimin de desteklenebileceği söylenebilir.

Şekil 4.68. Labirent denge tahtası [141]

Örnekleri Şekil 4.69 ile Şekil 4.74 arasında görülen labirentte top ilerletme tepsileri ile üst üste dizilen ahşap bloklar ve tahterevalli gibi üzerine farklı boyutlarda blokların ya da ahşap parçaların yüklenerek, dengenin kurulmasına dayalı ahşap denge oyuncakları; çocuklara, renkleri ve şekilleri öğretmek, sıralama ve eşleştirme becerilerini kullanırmak dışında, çocukların denge ile ilgili deneyler yapmasına, el-göz koordinasyon becerilerini geliştirmesine, neden-sonuç ilişkisi kurmasına ve problem çözme becerilerini kullanmasına fırsat sunar. Bu kapsamda, bu tür ahşap oyuncakların çocuklarda hem bilişsel hem de psikomotor becerilerini destekleyebileceği söylenebilir.

Şekil 4.69. Denge patikası [142]

Şekil 4.70. Denge tahterevallisi [143]

Şekil 4.71. Denge oyuncağı [144]

Şekil 4.72. Renkli ahşap bloklar [145]

Şekil 4.73. Duvar yapma oyunu [146]

Şekil 4.74. Taş şekilli ahşap bloklar [147]

Gesell (1940), Breckenridge ve Vincet (1955), ince kas motor becerilerinin eli ve ayağı kullanma ve nesnelere kontrol edebilme becerilerini içerdiğini, küçük kas ile yapılan hareketlerin nesneyi avuç ile tutmakla başlayıp başparmak ve işaret parmağı ile kontrol etme aşamasına kadar ilerlediğini belirtmişlerdir [59]. Buradan yola çıkarak, Şekil 4.75 ile Şekil 4.82 arasında örnekleri görülen ahşap oyuncaklarda, maşa yardımıyla küçük nesnelere eşleştirme yaparak bir yerden alma ya da bir yere yerleştirme esasına dayalı bir kurgunun olduğu, nesnenin etrafında yer alan deliklerden ip geçirme, balık tutma, dişlileri döndürme gibi etkinliklere yönelik bir tasarım kurgusunun bulunduğu görülmekte olup bu ahşap oyuncakların çocukların ince kas motor becerilerini ve el-göz koordinasyon becerilerini kullanmalarına fırsat sunarak bu becerileri geliştirebileceği söylenebilir.

Şekil 4.75. Sınıflama kaseleri [148]

Şekil 4.76. Ahşap maşalı arıkovanları [149]

Şekil 4.77. Bağcık ile hayvan resimlerinin kenarlarından geçirme [150]

Şekil 4.78. Ahşap balık tutma oyunu [151]

Şekil 4.79. Gizmo dişli yapbozu [152]

Şekil 4.80. Ahşap dişli seti [153]

Şekil 4.81. Boynu sallanan ahşap zürafa seti [154]

Şekil 4.82. Mekanizmalı ahşap oyuncak [155]

Bunların dışında, parmak ve el kaslarının kullanımını gerektiren, Şekil 4.83 ve Şekil 4.90 arasında örnekleri görülen, yoyo, fırıldak, topaç, nesne takip setleri ile farklı yüzeysel şekilleri olan merdaneler ve marangozluk araçları gibi ahşap oyuncaklar da çocukların psikomotor becerilerini geliştirmelerinde onlara destek olabilecek ahşap oyuncak örnekleridir. Şekil 4.89 ve Şekil 4.90'da görülen ahşap oyuncakları, çocuk bireysel olarak oynayabileceği gibi, akranları ya da yetişkinlerle birlikte oynayarak, sosyal becerilerini de geliştirebileceği, dil becerilerini pekiştirebileceği söylenebilir.

Şekil 4.83. Fırlatmalı fırıldak [156]

Şekil 4.84. Topaç [157]

Şekil 4.85. Ahşap Yo-yo [158]

Şekil 4.86. Renkli fırıldaklar [159]

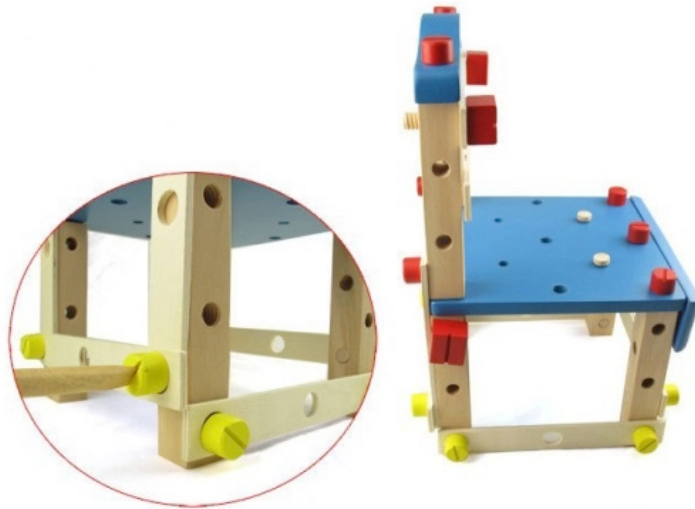
Şekil 4.87. Farklı yüzeylere sahip ahşap merdane takımı [160]

Şekil 4.88. El ve göz koordinasyon sağlama oyuncağı [161]

Şekil 4.89. Marangoz tezgahı [162]

Şekil 4.90. Ahşap vidalı sandalye [163]

4.2.3. Sosyal-Duygusal Gelişimi Destekleyen Ahşap Oyuncaklar

Akandere (2006); çocukların oyunlarla rollere girerek sorumluluklarını öğrendiğini, meslek gruplarını ve onların becerilerini keşfettiğini, oyunlar aracılığıyla hak ve özgürlüklere saygı, paylaşım, yardımlaşma gibi değerleri öğrendiğini, kazanmayı, kaybetmeyi, liderliği deneyimlediğini ve toplumsallaşmayı öğrendiğini belirtmiştir. Cohen ve Tomlinsın-Keasey (1980)'e göre çocuklar, yetişkin dünyasına geçebilmek için, gerekli deneyimleri oyuncaklarla edinir. Deneyim edinmeden, gerçek nesnelere kullanmaları zararlı sonuçlar doğurabildiğinden, gelişimleri açısından, oyuncak gereksinimi, çocuklar için önemli bulunmaktadır. Bu konuda, Kahraman ve Başal (2011) ile Köknel (1999) tarafından yapılan çalışmada da; çocukların oyun oynayarak toplumsallaştığı, oyuncağın çocuğun topluma uyum sağlamasında ve kişiliğini geliştirmesinde kullanılan bir araç olduğu belirtilmiştir [10].

Aral (2001), kurgu oyuncakları, bloklar, küpler, araçlar, figürler, eklemeli oyuncaklar ve bebekler gibi, çocuğun arkadaşıyla beraber de oynayabileceği oyuncakların, sosyal gelişimi desteklediğini belirtmiştir [15].

Bu bilgiler göz önüne alındığında, çocukların canlandırma oyunlarına dahil ettiği oyun evleri, günlük yaşamda kullanılan ev eşyaları, tiyatro sahneleri, meslek gruplarının örneklendiği oyun stantları gibi ahşap oyuncakların, çocukların sosyal becerilerini sergilemelerine fırsat sunarak kendini ifade etme, karşısındakini dinleme, işbirliği yapma, paylaşma, kurallar belirleme, kurallara uyma, sıra bekleme, yardımcı olma ve paylaşma gibi, sosyal becerilerini geliştirmelerine destek olabileceği söylenebilir. Bu konudaki ahşap oyuncaklara ilişkin örnekler, şekil 4.91 ile şekil 4.104 arasında gösterilmiştir.

Şekil 4.91. Çok katlı bebek evi ve mobilya seti [164]

Şekil 4.92. Ahşap bebek evi [165]

Şekil 4.93. Pasta hazırlama seti [166]

Şekil 4.94. Ocaklı fırın oyuncacı [167]

Şekil 4.95. Banyo mobilyaları [168]

Şekil 4.96. Oturma odası mobilyaları [169]

Şekil 4.97. Çocuk odası mobilyaları [170]

Şekil 4.98'de görülen çevreci ahşap bebek evi tasarım örneğinden yola çıkarak, ahşap oyuncak tasarımında oyuncaklara rüzgar türbini, güneş enerji paneli, geri dönüşüm kutuları gibi çevreyle ilgili farkındalığı uyandıracak detaylar da eklenerek çocukların oyunlarında bu kavramları öğrenmeleri ve kullanmaları sağlanarak, çevreye duyarlılıklarını geliştirme ve kavram gelişimini destekleme yönünde bir katkı sağlanabilir.

Şekil 4.98. Mobilyalı yeşil enerji içeren ahşap bebek evi [171]

Goldstein (1994), kukla tiyatrolarını, çocukların anlatım ve yaratıcı becerilerinin geliştirilmesinde yardımcı olacak bir örnek olarak saymıştır [23]. Buna göre, tiyatro sahneleri, oyun stantları, figürler, arabalar, inşaat araçları ve ulaşım araçları gibi ahşap oyuncaklar, çocukların hayal güçlerini kullanarak oyunlar kurgulamalarına,

meslek gruplarının rollerine girerek canlandırmalar yapmalarına, duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine, dil becerilerini geliştirerek sosyalleşmelerine fırsat sunabilecek ahşap oyuncaklar olup bunlara dair oyuncak örnekleri Şekil 4.99 ve Şekil 4.109 arasında gösterilmiştir.

Şekil 4.99. Manav seti [172]

Şekil 4.100. Kukla tiyatrosu [173]

Şekil 4.101. Ahşap vida ve civata kendin yap seti [174]

Şekil 4.102. Ahşap tamir tezgahı [175]

Şekil 4.103. Çiftlik evi [176]

Şekil 4.104. Havaalanı [177]

Şekil 4.105. Ahşap hayvan figürleri koleksiyonu [178]

Şekil 4.106. Ambulans [179]

Şekil 4.107. Otobüs [180]

Şekil 4.108. Tekerlekli yelkenliler [181]

Şekil 4.109. Ahşap tren [182]

Şekil 4.110 ve Şekil 4.111'de görüldüğü gibi, elbise veya kıyafet seçme ve giydirme oyuncakları, çocukların sosyal çevrelerine uyum ve öz bakım becerileri ile

ilgili algılarını geliştirmek anlamında, çocuklara destek olabileceği düşünölen ahşap oyuncaklardır.

şekil 4.110. Ahşap mıknatıslı elbise giydirme seti [183]

şekil 4.111. Hava durumuna göre kıyafet seçme oyuncağı [184]

4.2.4. Dil Gelişimini Destekleyen Ahşap Oyuncaklar

Dil gelişimi, önceki bölümlerde diğer gelişim alanlarında bahsedildiği gibi, yeni kelimeler edinme, dilin kurallarına uygun olarak doğru kullanılması ile ilişkili bir gelişim olup bunun çocuk tarafından taklit yoluyla sağlandığı göz önüne alındığında, sosyal duygusal gelişimi destekleyen, yaratıcılık gelişimini destekleyen, çocuğun kendini ifade etme imkanı bulduğu ve sosyal paylaşımlara ortam sunan tüm oyuncakların beraberinde dil gelişimini de destekleyebileceği söylenebilir.

Çocuğa kitap okurken onun ilgi duyduğu, sevdiği konular seçildiğinde, bu aktivite onun mutlu eden bir oyun haline gelir [32]. Bu nedenle, ahşap üzerine süslemelerle tasarlanan kitaplar, çocukları erken yaşlardan itibaren farklı dokularla tanıştırmaya ve kitapla arkadaş olmaya yönlendirmek üzere tercih edilebilir. Kitap okumanın nasıl yapıldığı, sayfaların çevrilerek hangi sıra ile takip edilmesi gerektiğine dair mesajların da verildiği materyaller olarak, okuma ve yazma becerileri için bir ön çalışma olarak değerlendirilebilir. Bu tarz ahşap kitaplar, çocuğun hayal gücünü besleyerek, kendilerinden bir şeyler katarak hikayeler uydurmasına, kendini ifade etmesine fırsat sunduğu gibi, yetişkinler eşliğinde okunması ile sosyalleşmeyi de beraberinde getirerek, çocukların bilişsel, dil ve sosyal-duygusal gelişimini destekleyebileceği söylenebilir. Bununla ilgili örnekler, şekil 4.112 ile şekil 4.113'de gösterilmiştir.

Şekil 4.112. Yansımalı bebek kitabı [185]

Şekil 4.113. Ahşap hayvanlar kitabı [186]

4.2.5. Yaratıcılık Gelişimini Destekleyen Ahşap Oyuncaklar

Çocukta yaratıcılık gelişimini desteklemek üzere, farklı dokular, şekiller, renk tonları, desenler ve çocukların yaratıcılık güçleri sayesinde çeşitli anlamlar ve görevler yükleyebileceği ahşap blok parçaları, çocukların bakış açılarını zenginleştirebilecek mahiyette açık uçlu oyuncaklardır. Çocukların farklı amaçlar için, çok yönlü kullanımına imkan sunan ahşap bloklar, onların yaratıcılık güçlerini destekleyebilecek oyuncaklardır. Şekil 4.114'te görülen düzgün geometrik şekilli olmayan ahşap bloklar ya da Şekil 4.115'te görülen kabuklu dal parçası görselindeki ahşap bloklar, çocukların hayal güçleri ile birçok amaç için kullanabileceği ve değişik kurgularla bir araya getirebileceği oyuncaklardır. Şekil 4.116'da görülen ahşap top yuvarlama pisti oyuncağı gibi oyuncaklar ise, çocukların farklı mekansal tasarımlar oluşturmalarına imkan sunabilecek ahşap oyuncaklardan biri olarak değerlendirilebilir.

Şekil 4.114. Düzgün olmayan geometrik şekilli ahşap bloklar [187]

Şekil 4.115. Kabuklu dal görselinde parçalı ahşap bloklar [188]

Şekil 4.116. Ahşap top yuvarlama pisti [189]

Şekil 4.117. İnşa blokları [190]

Çocuk gelişimi sürecinde, gelişim olgusu her ne kadar farklı alanlar açısından inceleniyor olsa da, bu alanlarda gelişim birbirinden bağımsız süregelmez. Gelişim, çeşitli alanlarda birbirleriyle ilişki içerisinde, olumlu ya da olumsuz birbirlerini etkilediği için, gelişimi parça parça düşünemeyiz, çünkü gelişim tüm bileşenleriyle bir bütündür [60]. Bu çerçevede, Senemoğlu (2007) duygusal gelişimi olumlu olan bir çocuğun, sosyal gelişiminin de bu durumdan olumlu etkileneceğini vurgulayarak, sosyal bir çocuğun çevresiyle daha çok etkileşime gireceğini, bunun da bilişsel gelişimi olumlu yönde etkileyebileceğini öne sürmüştür [191]. Bu bağlamda, ahşap oyuncakların çocuk gelişimindeki yerinin, gelişim alanlarına göre örneklerle tanıtılmaya çalışıldığı bu araştırmada, ahşap oyuncakların sadece bir gelişim alanında değil, gelişim alanlarının birbirleriyle ilişkileri bağlamında aynı oyuncağın birden çok alanda çocuk gelişimini desteklemeye yönelik içselliğe ve işlevselliğe sahip olduğu görülmüştür.

5. AHŞAP OYUNCAKLAR İÇİN TASARIM ÖNERİLERİ

Ahşap oyuncaklar için tasarım önerileri; oyun, oyuncak ve çocuk gelişimi ile ilgili mevcut araştırmalardan elde edilen sonuçlara dayanarak çıkarsamalarda bulunmak suretiyle ve oyuncak imalatı yapan firmaların internet sayfalarında sundukları ahşap oyuncaklara ilişkin örneklemeler dahilinde metinsel olarak yapılabilir. Bu bağlamda, ahşap oyuncakların tasarımında göz önüne alınması gereken unsurlara yönelik öneriler, çocuk gelişimi ve ahşap malzeme özellikleri temel alınarak oluşturulabilir.

Şişmanoğlu (2013)'nin, vurguladığı gibi, basitçe bir ihtiyacın ürüne dönüştürülmesi demek olan tasarım, kendine özgü kuralları ve yaklaşımları olan öznel bir süreçtir [192]. Böyle değerlendirildiğinde, ahşap oyuncak tasarımında ilk evre olarak "ihtiyaç" durumunun belirlenmesi gereklidir. Bu anlamda, tasarımın hitap edeceği kullanıcı olarak, çocukları ve oyuncak imalatında kullanılacak malzeme olarak ahşabı tanımak çok önemlidir.

Bununla birlikte, çocukların gelişim alanlarına göre tasarlanacak oyuncaklarda, gelişim dönemleri ve özellikleri öncelikle dikkate alınarak, gelişimsel dönemlere uygun olarak ortaya çıkan ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve gelişimlerini destekleyebilecek oyuncaklar tasarlanmalıdır.

Tasarlanacak olan oyuncak özelliklerini belirlemek için, çocuklar oyun alanlarında gözlemlenerek ve gerekirse görüşmeler yapılarak onların tercihlerine yönelik bazı ipuçlarına ulaşılabilir. Ancak, çocukların yaşları itibarı ile tercihlerini belirlemek kolay olmayabilir, bu nedenle ebeveynler ve öğretmenlerden bilgi alınabileceği gibi, çocuk gelişimi ve oyuncak tiplerini hakkında uzman görüşüne başvurulabilir, zira alansal bilgiler, oyuncak tasarım sürecinde yararlanılabilecek değerli ve önemli kaynaklardır.

Çocukların fiziksel gelişimlerine göre antropometrik ölçülerinin bilinmesi, tasarlanacak oyuncağın kullanılabilir ve işlevsel bir materyal olması anlamında çok önemlidir. Çocukların, gelişim özelliklerine uygun dönemlerde oynayabileceği oyuncağın, mutlaka çocukların gelişim dönemindeki antropometrik ölçüleri göz önüne alınarak tasarlanması gerekir.

Bu perspektifte, belirli yaş gruplarına göre üretilen ve çocukların antropometrik ölçüleri dahilinde ergonomik boyutlara uygun olarak tasarlanan ahşap oyuncağın,

tasarımcılar tarafından ayrı bir tasarım türü olarak görülme eğilimindedir. Bununla birlikte, boyutsal ölçülere uygun şekilde tasarlanmış olan oyuncaklara eklenecek basitleşen ya da zorlaşan şekiller ve desenler, hedef kitlesindeki yaş grubuna göre farklı işlevler ve anlamlar kazanır [31].

Oyuncak tasarımında çocukluk dönemindeki gelişim süreci temel bir kriter olarak değerlendirilmelidir. Çocuk gelişimde bir sıra vardır ve bunlar rastgele değişiklikler değildir. Örneğin bedensel ve motor gelişim, baştan ayağa, içten dışa ve genelden özele doğrudur [60]. Vygotsky'e göre, çocuğun mevcut gelişim düzeyi ile çevresel rehberlik ile çıkabileceği potansiyel gelişim düzeyi arasındaki fark, gelişmeye açık alan olarak değerlendirilmekte ve bu durumun çocuğun gelişimini desteklemek yönünde dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir. Bu bağlamda, gelişimin sağlanabilmesi için, çocuğa tırmanabileceği bilişsel bir yapı sağlanarak, karmaşık durumlara sistematik olarak yönlendirilmesi gerekmektedir [191].

Dolayısıyla, tasarlanacak olan ahşap oyuncaklarda da bu ilkeler göz önüne alınarak, çocukların yaş gruplarına göre, daha basitten karmaşık özelliklere sahip oyuncaklara doğru bir geçiş yapılması gerektiği söylenebilir.

Diğer taraftan, eğitim ve psikoloji alanında yapılan çalışmalar sonucu ortaya çıkan yaklaşımlar hakkında bilgi sahibi olmak da ahşap oyuncak tasarımında farklı ve yeni bakış açıları getirebilir. Örneğin, geleneksel yaklaşımlardan farklı olarak, çocukların potansiyel yeteneklerini ortaya çıkarmak gerektiği görüşü ile Howard Gardner'ın ortaya attığı çoklu zeka kuramı bu anlamda değerlendirilebilir.

Buna göre, zekayı daha geniş anlamda değerlendiren Gardner (1993), zeka gelişiminin biyolojik faktörlerin yanı sıra kültürle de bağlantılı olduğunu, kültürel olarak değer verilen zeka alanının motive edilmesi sonucunda daha hızlı geliştiğini, davranışların da buna göre şekillenip zenginleştiğini öne sürmüştür. Bu bağlamda, Gardner, zekanın sadece dil veya matematiksel beceriler olarak değerlendirilmemesi gerektiğini ileri sürmüş ve zekayı çoklu zeka kuramı çerçevesinde 8 boyutta incelemiştir. Gardner'ın bu zeka alanlarına dair belirttiği özellikler şöyle özetlenebilir [193] [194] [195] [196]:

1. Sözel-Dil Zekası: Bu zeka boyutu, dile duyarlılık ve dili anlama ile şiirsel ve retorik bir anlatım yönünde manipüle etme gibi dili öğrenme ve kullanma becerileri içerir.

2. Mantık-Matematik Zekası: Bu zeka boyutu, kavramlar arası ilişkileri anlama ve analiz etme, sınıflama, neden-sonuç ilişkisi kurma, tümevarım ve tümdengelim ile akıl yürütme, problem çözme, işlem yapma gibi bilişsel yetenekleri içerir.
3. Mekansal Zeka: Bu zeka boyutu, çevredeki nesne örüntülerini anlama, gördüğü nesneyi zihinde canlandırma, görmediği nesneyi hayal etme, problem çözmek için zihinsel görüntüleri manipüle edebilme becerileri ile ilgilidir.
4. Müzik-Ritmik Zeka: Bu zeka boyutu, ritim, tını, melodi duyarlılığı, müzik yapabilme, müzik aleti kullanabilme, melodilerin benzerlerini bulma gibi becerileri içerir.
5. Bedensel-Kinestetik Zeka: Bu zeka boyutu, beden ve zihin arasında uyum sağlayarak, beden hareketlerini kontrol ederek koordine etme becerilerini ve bedeni problem çözmek için kullanabilme potansiyelini içerir.
6. İçsel-Özedönük Zeka: Bu zeka boyutu, kendinin duygularını, korkularını, motivasyonunu, kendini anlama ve değerlendirme becerilerini içerir.
7. Kişiler Arası-Sosyal Zeka: Bu zeka boyutu, diğerlerinin duygularını, niyetlerini, isteklerini, motivasyonlarını anlama ve etkileşim kurma becerilerini içerir.
8. Doğa Zekası: Bu zeka boyutu, doğadaki canlı türlerini fark etme, ayırt etme, sınıflama, çevrenin özelliklerini tanıma ve araştırma gibi becerileri içerir.

Gardner (1993)'a göre, insanlar nasıl birbirinden farklı görünüyorsa ve farklı kişilik özelliklerine sahipse, farklı türden de zihinleri vardır. Dolayısıyla, zekayı yalnızca dil ve matematik profilinde düşünürsek bireysel farklılıkları yok saymış oluruz. Bununla birlikte, bir şeyi öğrenmenin sadece bir yolu olduğu ya da toplam sekiz yolu olduğu düşünülemez, esas olan bir alanda herhangi bir konunun birden fazla yolla öğrenilebileceğinin anlaşılmasıdır [197].

Bu açıklamadan esinlenerek, bireysel farklılıklar dahilinde geliştirilmesi beklenen becerileri, farklı yollarla destekleyebilecek ahşap oyuncak tasarımı yönünde fikir

geliştirilebilir. Çocukların problem çözme becerilerini, sadece bir alanda gösterebileceği oyuncaklar yerine, farklı zeka alanlarına da hitap ederek çocukların ilgisini çekebilecek oyuncakların tasarlanması üzerinde durulabilir.

Modern toplumun materyalist ve tüketimci yapısını sorgulayarak insanın doğayla, çevreyle ve diğer insanlarla olan ilişki kalitesine odaklanarak, materyalist olmayan bir dünya görüşünü teşvik eden Rudolf Steiner'ın eğitim görüşü ile ortaya koyduğu Waldorf yaklaşımına göre, doğumdan 7 yaşına kadar olan süreçte amaç, bedensel kontrol kazanmaktır. Bu dönemde, hareketleri yönlendiren şey, isteklerdir. Waldorf, yaklaşımına göre, çocukların oyunlar, örnekler ve taklitler yoluyla eğitilmeyi öğrendiğine, günlük temizlik, sınıfın düzenlenmesi gibi görevlerin, çocukların iradelerini eğiten, dürtülerini kontrol etmesini sağlayan etkinlikler olduğuna inanılmaktadır [198]. Bu perspektifte, Waldorf eğitim ortamları, estetik algıları da geliştirecek şekilde, doğal malzemelerle donatılmış, düzenli, sade renklerin tercih edildiği ortamlardır. Burada kullanılan oyuncaklar, çok farklı amaçlara hitap edebilecek ve hayali oyunları teşvik edebilecek nitelikte, doğayı tanımaya yönelik doğal malzemelerden yapılmıştır [199].

Arnold (1979)'a göre; oyuncak bir amaç olarak görülmemeli, oyuncak birçok amaç için kullanılacak bir araç olarak değerlendirilmelidir. Bu kapsamda, çocuk için, oyuncağın bazen bir gemi, bazen sandalye, başka bir zaman da ev olabilmesi, bunlardan sadece birinin olmasından daha kıymetlidir [15].

Bu yaklaşımlar göz önüne alındığında, çocukların hayal gücünü devindirerek, mevcut oyuncağa yeni anlamlar yüklemelerine imkan sunacak, yaratıcılık becerilerini işe koşması için onları teşvik edecek sadelikte ve açık uçlu nitelikte ahşap oyuncakların tasarlanması önerilebilir.

Oyuncağın, çocuğun hayal gücünü geliştirici bir içselliğe sahip olması çok önemlidir. Ergün (1980) tarafından açıklandığı gibi, yüzünde gülümseme ifadesi olan bir oyuncak bebeği düşündüğümüzde, çocuğun kurguladığı oyunda oluşabilecek farklı duygu ortamlarına bu yüz ifadesi uymayacaktır. Oysaki yüzünde bir ifade olmayan bebeği oyununa uygun bir ifadede hayal edebilir [200].

Ahşap oyuncak tasarımında, Montessori yaklaşımı da doğal materyallerin kullanımını önemseyen bir yaklaşım olarak incelenebilir. Edwards (2000)'a göre, Montessori, çocukların mantıksal, araştırmacı ve doğal bir zekayla doğduklarına

inanmaktadır. Bu perspektifte, çocukların 3 yaşına kadar bilinçsiz emici zihin döneminde, 3 ile 6 yaş arasında ise bilinçli emici zihin döneminde olduklarını ve bu dönemlerdeki çocuklara, öğrenmelerini destekleyecek şekilde hazırlanan ortamlarda, müdahale etmeden, özgürce seçme ve keşfetme imkanı sunulmalıdır [193]. Temel (1994)'e göre, eşyanın kendi doğasını öğretebilmek adına kullanılan materyallerin gerçekliği ve doğallığı oldukça önemlidir. Örneğin, cam bardaklar ve ısınan ütü gibi oyuncaklar, yaşamın içinde olduğu gibidir [201]. Erişen ve Güleş (2007), materyallerin, çocuğun kullanabileceği boyutta, temiz, eksiksiz, estetik, zarif ve çekici renklerde olmasının, çocukların oyuncakları dikkatli ve özenli kullanmalarını sağladığını belirtmiştir. Ayrıca, materyallerden birer tane bulunmasının, bekleme, vazgeçme ve izleyerek öğrenme gibi gelişmeler sağladığını açıklamıştır. Aydın'a (2010) göre, çocuğun dikkatini yoğunlaştırabilmesi için, her materyal sadece bir kavramı sunar ve materyaller, sunulan kavramın en fazla ve en az değerlerini içerirken, basitten karmaşığa, somuttan soyuta öğretecek şekilde tasarlanır [202]. Montessori yaklaşımında kullanılan oyuncaklar, sade, çocukların kendi kendilerine keşfederek öğrenmelerini teşvik eden, çoğunlukla ahşaptan yapılan, doğal ve gerçek materyallerden oluşur. Bunlarda sadelik, sırayla kullanma, düzenli ve özenli kullanım esastır [203].

Ahşap oyuncak tasarımında ilham kaynağı olabilecek bir başka yaklaşım ise, Reggio Emilia yaklaşımıdır. Çocuklara yaşayarak keşfetme fırsatı sunulması gerektiğini savunan bu yaklaşıma göre, çocuğun oyun ortamı, hayal gücü ve yaratıcılığını destekleyecek şekilde düzenlenir. Bennet (2001), Reggio Emilia eğitim ortamlarını, çocukların çevre ile etkileşimini sağlayan, aynı zamanda istediğinde çocuğa yalnız kalabileceği alanlar da sunan, doğal materyallerle dolu ve atölye adı verilen çalışma alanları bulunan, çocuğun kendisini ve ortamı değişik açılardan değerlendirebilmesi için, farklı açılarla yerleştirilmiş farklı türde aynalarla dekore edilen, çocukların diğer odaları ve dışarıyı görebilmeleri için, boydan camlı kapı ve pencereleri olan, zemini ahşapla kaplanmış ortamlar olarak tasvir eder. Burada, ahşap oyuncaklar ile doğal ve geri dönüşümlü materyaller tercih edilir. Bu merkezlerin hepsinde, ahşap bloklar ve bunların arkasında da resim ve renkler yansıtan ışık sistemi bulunur. Gerçek hayatla ilişkili olacak şekilde her çocuğun bir posta kutusu ile okulun etrafında ailelerce dikilen küçük ağaçlar ve piknik masaları vardır [204].

Güner (1988), çocukların, sürekli kendi cinslerine yönelik tasarlanan oyuncaklarla oynamasının, kendilerini geliştirme imkanlarını kısıtladığını belirtmiştir [19]. Bu anlamda, ahşap oyuncakların tasarımında, oyuncaklara renk ve şekil gibi detaylarla cinsiyet özellikleri yüklemekten, mümkün olduğunca doğal duygular uyandırarak, tüm çocukların ilgiyle oynayabileceği çeşitliliği sağlayabilmek önemli bir olgu olarak öne çıkmaktadır.

Oyuncaklar, çocukların rahatça kavrayıp istedikleri yere taşıyabileceği boyutlarda, çocuğun dünyasına uygun, psikolojik olarak yoracak karmaşadan uzak, mümkün olduğunca gerçek hayatın minyatürü gibi olmalıdır [200]. Böyle bakıldığında, çocuklar oyun ve oyuncaklar ile bir yandan eğlenirken bir yandan da doğal ve sosyal çevresini tanıyarak, kendi rolleri ve gücünün sınırları hakkında bilgi edinirler [3].

Bu bilgiler ışığında, ahşap oyuncak tasarımında, oyuncağın çocukları yetişkin hayatına hazırlama işlevi de düşünülerek, çocukların günlük yaşamdaki işlere yönelik deneyimler edinmesine, becerilerini geliştirmesine imkan sunacak türde ve onlara uygun boyutlarda oyuncaklara yer verilmelidir. Çocuklarda sosyal rolleri ve becerileri öğrenmelerini pekiştirecek bu oyuncakların tasarımında, çağdaş toplumsal yaşamın gereği olarak işlerin ortak yapıldığı günümüzde, işleri cinsiyete göre ayırmadan, oyuncak üzerinden kadın ya da erkek işi gibi mesajlar verilmemesine dikkat ederek, oyuncağın tüm çocuklara hitap etmesi gerektiği savıyla tasarım yapılmasına dikkat edilmelidir.

Ahşap oyuncak tasarımında çocukları tanımak kadar, oyuncak üretiminde kullanılacak malzeme olarak, ahşabı ve özelliklerini tanımak çok önemlidir. Elibol ve arkadaşları (2006) [11], ahşap oyuncak yapımı için tercih edilecek ahşap malzemenin taşıması gereken özellikleri ele almış, lifli bir yapıya sahip olan ahşap malzemede liflerdeki muhtemel kıvrıklık ve budaklılık, malzemenin yapısında homojen olmayan bir yapı oluşturabildiğinden ahşabın iç yapısında gerilmeler ortaya çıkarılabilir ve bu gerilmeler sonucunda malzemede şekil değişimi görülebilir. Bu anlamda, ahşap malzemenin yapılacak oyuncakların şeklinin korunması için, düzgün lifli ve budaksız ahşap malzemenin oyuncak imalatında tercih edilmesi gerekir. Bununla birlikte, yıllık halka aralıkları eşit olan ahşap malzemede, doku ve desen homojenliğinden bahsedilebileceğinden, bu malzemelerin şekil değiştirme ya da çatlamalara karşı daha dayanıklı olduğu söylenebilir.

Çocukların, oyuncakları ile oynarken onları zaman zaman ağızlarına götürdüğü görülmektedir. Bu nedenle, yoğun miktarda ekstraktif maddeye sahip olan ağaç türleri ile reçine miktarı yüksek olan ağaç türleri, oyuncak üretiminde tercih edilmemelidir. Ahşap malzemede rutubetin etkisi ile liflere paralel ve liflere dik yönlerde farklı oranlarda değişim meydana geldiği göz önüne alındığında, ahşap malzemenin boyutlarında sabitlik elde edebilmek için, kullanılacağı ortamlara uygun rutubet derecesine kadar kurutulması gerekir. Bu çerçevede, iç mekanda kullanılacak olan ahşap oyuncaklar için, rutubet değerinin % 8 olması yeterlidir. Ayrıca, oyuncak yapımında kullanılan ahşap malzeme, kolay aşınan kıymıklı yapıda olmamalı, yeterli sertlikte olmalıdır. Ahşap oyuncakların, çarpma ve yaralama riskine karşı, keskin kenarlı olmamasına ve kenar hatlarının daha yuvarlak olmasına dikkat edilmelidir [11].

Ahşap oyuncak çeşitlerinin incelendiği firmaların internet sitelerinde yer alan bilgilere bakıldığında, ahşap oyuncakların yapımında, kayın, akçaağaç, huş, kiraz, kızıl ağaç, meşe, limon, fındık, ıhlamur gibi ağaçlardan elde edilen ahşap malzemenin kullanıldığı, ahşap oyuncakların yüzeylerinde ise, balmumu, jojoba yağı, keten tohumu yağı gibi yağlar ile toksik olmayan su bazlı ve organik renklendiricilerin ve boyaların kullanıldığı anlaşılmıştır.

Oyuncaklar üzerinde görülen “FSC” etiketi, “Forest Stewardship Council” adındaki sürdürülebilir orman yönetimi için, dünya çapında örgütlenen sivil toplum kuruluşunu işaret etmektedir. Bu kuruluşun amacı, dünya ormanlarının çevreye uygun, sosyal açıdan faydalı ve ekonomik olarak yönetilebilir olmasını teşvik etmektir. Buna göre, orman ürünleri üzerinde geliştirilen standartlar çerçevesinde üretim yapan firmalara, “ekoloji dostu” sertifikası verilmektedir. Dolayısıyla, bu etiketi taşıyan ürünler, üretim esnasında, ormanlardan ekolojik dengeyi bozmadan faydalandığını ve kullanılan malzemelerin sürdürülebilir olduğunu belirtmiş olurlar. FSC ile aynı amacı güden, Avrupa ülkeleri tarafından kurulan ve başka ülkelerin de katılımıyla dünya genelinde hizmet veren bir diğer kuruluş da PEFC kodlamasıyla “The Programme for the Endorsement of Forest Certification” olup ahşap oyuncak üretiminde de sürdürülebilir malzeme kullanımını destekler [205] [206] [207].

Bu açıdan bakıldığında, azalan kaynaklar ve çevresel koşullar düşünülerek, çevreye duyarlı yaklaşımla gerçekleştirilen sürdürülebilir orman yönetimi ilkeleri kapsamında, ahşap oyuncak tasarımına ve üretimine önem verilmelidir.

Sürdürülebilir orman yönetim ilkelerine dayalı üretim yapılması, çevrecilik anlayışına uygun ve desteklenmesi gereken uygulama olmakla birlikte, sürdürülebilir kaynaklarla üretilen oyuncağın, onun organik olup olmadığı ya da sağlığa zararlı unsurlar içerip içermediği ile ilgili değildir. Bu anlamda, oyuncak güvenliği ve çocuk sağlığı ile ilgili yönetmelikler ve standartlar göz önüne alınarak, nitelikli ve kaliteli ahşap oyuncak tasarımı ve üretimi yapılmalıdır.

Aslan (1997), oyuncak yapımında kullanılan malzemelerin, kurşun ve kadmiyum gibi zararlı maddelerin varlığı açısından standartlara göre tespit edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Sönmez (2000) ise, su bazlı boyaların daha kalıcı olduğunu, yanıcı özellikte olmadığını ve solventler gibi rahatsız edici kokusunun olmadığını savunmuş, su bazlı boyaların su buharı geçirgenliğinin çok iyi olduğu için malzemenin tahribata uğramasını önlediğini açıklamıştır. Bu noktada, ahşap oyuncakların renklendirilmesinde daha çok su bazlı boyaların tercih edilmesi gerekir [11].

Bu açıklamalar uyarınca, ahşap malzemeden üretilen oyuncaklarda solvent ile ağartıcı ve zehirli kimyasallar kullanılmadan, doğal ve sağlığa zararsız üst yüzey maddeleri kullanılmalı, yüzeydeki pürüzler, zımpara işlemi ile giderilerek, yüzey düzgünlüğü ve kenar düzgünlüğü sağlanmalıdır.

Tasarlanan ahşap oyuncak; çocuk onu yere attığında, ağızına götürdüğünde veya elinde oynarken istem dışı bir davranışla uygulayabileceği kuvvete istinaden küçük parçalara bölünmeyecek bütünlükte ve dayanımda olmalıdır. Parçalanması halinde oyuncakların ufak parçaları çocuklara fiziksel olarak zarar verebileceği gibi yutma ve boğulma tehlikesi oluşturabileceği dikkate alınmalıdır.

Ahşap oyuncak tasarımına yönelik öneriler mahiyetinde, başka toplumlardaki örnekler incelenebilir. Bu bağlamda, farklı ve yeni ürünler ortaya koyabilmek adına dünya çapında düzenlenen oyuncak fuarları takip edilerek, oyuncaklarla ilgili yeni eğilimler, fikirler, görüşler hakkında edinilen bilgiler de ahşap oyuncak tasarımı için esin kaynağı olabilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocuk gelişimi hakkındaki literatür bilgileri ve oyuncak örneklerine ilişkin araştırma sonucunda ortaya çıkan bilgiler ışığında, dayanıklı, doğal, hijyenik yapısıyla çocuk sağlığı açısından güven veren ahşap malzemedan, güvenlik ve sağlık hususları dikkate alınarak tasarlanan ahşap oyuncaklar, gerek doğal dokusu, sıcaklığı ve sadeliğiyle çocukların düşsel devinimine imkan sunması, gerek çok farklı tasarımlara müsaade eden kolay işlenebilir malzeme yapısı ile çocukların bilişsel, psikomotor, sosyal duygusal, dil ve yaratıcılık gibi alanlarda gelişimlerini desteklemelerine fırsatlar sunabilmesi ve gerekse de dayanıklı, tamir edilebilir, sürdürülebilir yapısıyla çevreye duyarlılık bilincini uyandırabilmesi yönüyle, özellikle çocukların gelişimleri açısından kritik dönem olan okul öncesi dönemde, çocuğun sağlıklı, sağlam, kaliteli, doğal uyarıcılarla buluşmasını sağlayan, hayatı dokunarak, deneyerek ve yaşayarak öğrenmesine imkan sunan değerli ve önemli oyuncaklardır.

Oyuncakların, tarih içinde yetişkinler açısından, filozofi ve psikolojideki gelişmelerle beslenen çocukluk algısı veya ekonomik durum tarafından şekillendiği görülsede, çocuğun dünyasında hayal gücü sayesinde, çok farklı anlamlara ve değere sahip olduğu söylenebilir.

Çeşitli oyuncak firmalarının internet ortamında yer alan ahşap oyuncak örnekleri araştırılırken, çocuk sağlığı ve güvenliği ile oyuncak güvenliği kapsamında oyuncağın üretildiği, ahşap malzeme ve yüzey işlemlerinde kullanılan malzeme bilgilerinin büyük çoğunluğunda yer aldığı, gelişim dönemleri bağlamında oyuncağın kullanılmasına olanak sağlamak üzere oyuncak için tavsiye edilen yaş gruplarının belirtildiği, ahşap oyuncak sunumlarında, ekolojik oyuncak algısıyla sürdürülebilir orman yönetimi kapsamında üretime verilen önemle çevreye duyarlılık bilincinin ön plana alındığı görülmüştür.

Bu çerçevede, çocuk gelişimini desteklemesi bakımından değeri ve doğal çevreden uzak kalan çocuğu doğal olanla buluşturması yönüyle, ahşap oyuncakların benimsenmesi, kullanımının yaygınlaştırılması esasıyla, yeni ahşap oyuncakların tasarımına alt yapı oluşturmak üzere, ahşap oyuncak tasarımında göz önüne alınması önerilen hususlar şu şekilde özetlenebilir:

- Ahşap oyuncak yapımında, lif yapısı düzgün, budaksız ve yıllık halka dağılımları mümkün olduğunca eşit ahşap malzeme tercih edilmelidir,
- Ahşap oyuncak yapımında, yoğun ekstraktif madde içeren ve reçine miktarı yüksek olan ağaç malzeme tercih edilmemelidir,
- Ahşap oyuncak tasarımında, sürdürülebilir çevre anlayışıyla gerçekleştirilen sürdürülebilir orman kaynaklarından sağlanan ahşap malzeme tercih edilmelidir,
- Ahşap oyuncak yapımında, üst yüzey işlemleri için, zehirli kimyasallar içermeyen, sağlığa zararsız üst yüzey maddeleri tercih edilmelidir,
- Ahşap oyuncak tasarımında, oyuncak güvenliği yönetmelikleri ve EN 71 standartlarına uygun nitelikte malzemeler tercih edilmelidir,
- Ahşap oyuncak imalatında, ahşap malzemenin yüzeylerinde pürüzlülüğün olmamasına dikkat edilmelidir,
- Ahşap oyuncak tasarımında, olası darbeler karşısında kolay dağılmayacak ve dayanımı yüksek olan ahşap malzeme tercih edilmelidir,
- Ahşap oyuncak tasarımında, öngörülen oyuncağın kolayca küçük parçalara dağılmayacak bütünlükte olmasına yönelik tasarım yapılmalıdır,
- Ahşap oyuncak tasarımında, tasarım yapılacak kitle olarak, çocuk tanınmalı, ihtiyaç ve istekleri ile ilgi alanları iyice anlaşılmalıdır,
- Ahşap oyuncak tasarımında, çocukların gelişim dönemleri ve gelişim alanları dikkate alınarak, öngörülen oyuncağın birden çok gelişim alanında çocuğa seslenebilecek nitelikler taşımasına önem verilmelidir,
- Ahşap oyuncak tasarımında, çocuk gelişimi ilkeleri doğrultusunda, sistematik yaklaşımla, basitten karmaşığa tasarımlar yapılmalıdır,
- Ahşap oyuncak tasarımında, çocuklardaki bireysel farklılıklar göz önüne alınmalıdır,
- Ahşap oyuncak tasarımında, çocukların yaş gruplarına göre, antropometrik ölçüleri dikkate alınarak, ergonomik boyutlara uygun tasarımlar yapılmalıdır,

- Ahşap oyuncak tasarımında, eğitim ve psikoloji alanındaki yeni eğilimler takip edilerek, bu eğilimler ile ortaya çıkan ihtiyaca yönelik tasarımlar ortaya konulmalıdır,
- Ahşap oyuncak tasarımında, oyuncak sadece bilişsel alanda değil, tüm gelişim alanları için bir öğrenme aracı olarak değerlendirilmeli ve olabildiğince çok boyutlu tasarıma önem verilmelidir,
- Ahşap oyuncak tasarımında, çocukların hayal güçlerini canlandıracak, yaratıcılık becerilerini kullanmalarına imkan verecek, detaylarla çocuğu yormadan ve hayal gücü ile kendiliğinden özellikler katabileceği açık uçlu oyuncakların tasarımına yer verilmelidir,
- Ahşap oyuncak tasarımında, çocuklarda önyargı oluşturacak subliminal mesajlar ve toplumsal kalıp yargıları yansıtan içeriklerin bulunmamasına dikkat edilmelidir,
- Ahşap oyuncak tasarımında, oyuncağın psikolojik etkisi göz önüne alınmalı, çocuklara sosyal rolleri deneyimleme imkanı sunan oyuncaklar ortaya koyarken, çocukları şiddete ve ayrımcılığa sürüklemeyecek içsellığe sahip oyuncakların tasarlanmasına özellikle dikkat edilmelidir,
- Ahşap oyuncak tasarımında, çocuklarda estetik algısının gelişimi açısından, oyuncağın rengi, formu, dokusu ve fonksiyonu ile farklı yönlerden bakış geliştirmesine imkan sunulmalıdır,
- Ahşap oyuncak tasarımında, farklı ve yeni ürünler ortaya koyabilmek, nitelikli ve kaliteli ürünler geliştirebilmek için çocuk gelişimi alanında yetişmiş uzmanların yanı sıra, oyuncakçılar ile çocukların ve ebeveynlerin bulunduğu yerli ve yabancı oyuncak fuarları takip edilerek, bu alandaki mevcut bilgiler sürekli zenginleştirilmelidir.
- Ahşap oyuncak tasarımı ve ahşap oyuncak üretimi, küçük ve orta büyüklükteki işletmelere sağlanacak desteklerle teşvik edilerek geliştirilmelidir.

KAYNAKLAR

- [1] Baykoç Dönmez, N., *Oyun Kitabı: Üniversite Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü ve Kız Meslek Lisesi Öğrencileri için*, Esin Yayınevi, İstanbul, **1992**
- [2] Poyraz, H., *Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak*, Anı Yayıncılık, Ankara, **1999**
- [3] Oktay, A., *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*, 6. Baskı, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, **2007**
- [4] Ünver, N., *Kastamonu İl Merkezinde Yaşayan 0-2 Yaşları Arasında Çocuğa Sahip Anne-Babaların Çocukları İçin Oyuncak satın Alma Durumları ve Tercihlerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2005**
- [5] Tezel Şahin, F., *Üç-Altı Yaş Grubu Çocuklarının Anne Babalarının Çocuk Oyun ve Oyuncakları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi*, Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **1993**
- [6] Usta, İ., *Okul Öncesi Çocukluk Algısında Genç Yetişkinlerin Ahşap Oyuncak Seçimi*, *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*, **08 Kasım 2016**, <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/>
- [7] Ak, D., *Oyun ve Oyuncak Kavramlarının Tarihsel ve Kültürel Değişimine Endüstriyel Tasarım Açısından Bir Bakış*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, **2006**
- [8] Aydın, H.S., *Oyuncak Tasarımında Sürdürülebilirlik Esaslarının Uygulanması: Ahşap Oyuncak Örneği*, Anadolu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, **2012**
- [9] Adak Özdemir, H., Ramazan O., *Oyuncağa Çocuk, Anne ve Öğretmen Bakış Açısı*, *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-16, **2012**, <http://ebad-jesr.com>
- [10] Bekmezci, H., Özkan, H., *Oyun ve Oyuncağın Çocuk Sağlığına Etkisi*, *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi*, 5(2), 81-87, **2015**
- [11] Elibol, C.G., Kılıç, Y., Burdurlu, E., *Okul öncesi çocuk oyuncaklarında malzeme kullanımı ve 4-6 yaş çocuklarının renk tercihleri*, *Aile ve Toplum*, 9, 35-41, **2006**
- [12] Erden, Ş., *Anaokullarına Devam Eden Çocukların Ebeveyn ve Öğretmenlerinin Çocuk Oyun ve Oyuncakları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2001**
- [13] Karaman G., Nas, E., *Çorum İskilip' te Geçmişten Günümüze Aktarılan Bir Miras: Ahşap Oyuncaklar*, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 103-116, **2012**
- [14] Katlav, S., *Oyunun Okul Öncesi Çocuklarda 3-5 Yaş Çocuklarının Gelişimine Etkileri*, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 28, 253-273, **2014**

- [15] Kaya, D., *36-72 Aylık Çocuklar İçin Tasarlanmış Oyuncakların Çocukların Gelişim Alanlarına Göre İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2007**
- [16] Koyuncu Okca, A., Ahşap Oyuncaklarının Kökboya, Cehri ve İndigo ile Boyanması, *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 10(19), 73-88, **2017**
- [17] Metin, Ş., Mercan, Z., Kavak Ş., Geçmişten Günümüze Oyuncak ve Oyuncakların Çocuğun Gelişimine Etkileri, *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 8, 1-18, **2018**
- [18] Onur, B., Tarih Boyunca Oyunlar ve Oyuncaklar, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2, **1992**
- [19] Özyeşer Cinel, N., *Farklı Sosyo Ekonomik Düzeydeki 3-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Anne Babaların Oyuncak ve Oyun Materyalleri Hakkındaki Görüşlerinin ve Bu Yaş Grubu Çocukların Sahip Oldukları Oyuncak ve Oyun Materyallerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2006**
- [20] Rüşvanlı, H.O., *Türkiye'deki Oyuncak Sektöründe Yeni Ürün Tasarımını Tetikleyen Faktörler*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, **2007**
- [21] Şeker, K.N., *Kırsal Bölgede Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5 Yaş Çocukları ile Montessori Eğitimi Alan 5 Yaş Çocuklarının Motor Becerilerinin Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, **2015**
- [22] Tan, U., *Çoklu Zeka Kuramına Göre 3-6 Yaş Arasındaki Çocukların Yönelindikleri Oyuncakların Mesleki Eğilimleri Belirlemede Rolü ve Bir Model Önerisi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, **2008**
- [23] Topuz, B., *Yaratıcılık Eğitimi ve Kimlik Oluşumunda Oyuncak: Çocukta Yaratıcı Performans ve İnşacı-Eklemeci Oyun Yöntemi*, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun, **2015**
- [24] Yalçınkaya, T., Okul öncesinde tahta oyuncaklar, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 229-239, **1992**
- [25] Büyük Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, **2018**,
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts
- [26] Doğanay, J., *Anasınıfına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Çocuk Oyun ve Oyuncakları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **1998**
- [27] Sevinç, M., *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun*, 1. Baskı, Morpa Kültür Yayınları, **2004**
- [28] Pehlivan, H., *Oyun ve Öğrenme*, 1. Baskı, Anı Yayıncılık, **2005**
- [29] Kara, Ö.T., Gün, M., Kutadgu Bilig ve Divanü Lugati't-Türk'te Oyunla İlgili Kavramlar ve Terimler, *International Journal of Language Academy*, 2, 49-67, **2014**

- [30] Bozan, N., *Okul Öncesi Eğitimde Oyunun Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, **2014**
- [31] Güntürkün, E., *Yapı Oyuncaklarının Tarihsel ve Yapısal Gelişimi (Lego Örneği ile)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, **2009**
- [32] Egemen, A., Yılmaz, Ö., Akil, İ., Oyun, Oyuncak ve Çocuk, *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 5(2), 39-42, **2004**
- [33] Milli Eğitim Bakanlığı, *Eğitici Oyuncaklar*, Ankara, **2013**
- [34] Onur, B., *Oyuncaklı Dünya*, Genişletilmiş 2. Baskı, Dost Kitabevi Yayınları, **2002**
- [35] Anonim, Şekil 3.1, <http://egypteroi.blogspot.com.tr/2013/03/jouets-anciens-egyptiens.html>, (Mayıs, **2018**)
- [36] Düzakın, E., Güntürkün, E., Yapı Oyuncaklarının Tarihsel Gelişimi, *Sanat-Tasarım Dergisi*, 8, 35-42, **2017**
- [37] Hewitt, K., Blocks as a Tool for Learning: Historical and Contemporary Perspectives, *Young Children*, January, 6-13, **2001**
- [38] Anonim, Şekil 3.2, <http://www.nyhistory.org/exhibit/hills-spelling-blocks>, (Mayıs, **2018**)
- [39] Anonim, Şekil 3.3, <https://sydneylivingmuseums.com.au/threads-of-connection/childs-play#data2218>, (Mayıs, **2018**)
- [40] Anonim, Şekil 3.4, <https://www.thehenryford.org/collections-and-research/digital-collections/artifact/133557/>, (Mayıs, **2018**)
- [41] Anonim, Şekil 3.5, <https://www.thehenryford.org/collections-and-research/digital-collections/artifact/305933/#slide=gs-405419>, (Mayıs, **2018**)
- [42] Anonim, Şekil 3.6, <http://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2017/ballyedmond-collection-l17324/lot.200.html>, (Mayıs, **2018**)
- [43] Anonim, Şekil 3.7, <http://rebeccacollections.blogspot.com.tr/2010/09/oldest-dolls-house-for-dolls-house.html>, (Mayıs, **2018**)
- [44] Anonim, Şekil 3.8, http://www.froebelblocks.com/froebel_gift_2.html, (Mayıs, **2018**)
- [45] Anonim, Şekil 3.9, http://www.froebelblocks.com/images/froebel_gift_6.jpg, (Mayıs, **2018**)
- [46] Anonim, Froebel Gifts 3-6, http://www.froebelblocks.com/froebel_gifts_3-6.html, (Mayıs, **2018**)
- [47] Anonim, Froebel Block Extensions – The Curvilinear Gifts, http://www.froebelblocks.com/froebel_gifts_extensions.html, (Mayıs **2018**)
- [48] Anonim, Şekil 3.10, <http://www.froebelgifts.com/curvilinear.htm>, (Mayıs, **2018**)
- [49] Anonim, Şekil 3.11, http://www.froebelblocks.com/froebel_gifts_extensions.html

- [50] Anonim, Şekil 3.12, https://frenchgardenhouse.com/item_5114/Antique-19th-Century-Flemish-Hand-Carved-Wooden-Childs-Toy-Horses-Pair.htm, (Mayıs, 2018)
- [51] Anonim, Şekil 3.13, https://en.wikipedia.org/wiki/Mechanical_toy+&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr, (Mayıs, 2018)
- [52] Anonim, Şekil 3.14, <https://www.theriaults.com/paper-doll>, (Mayıs, 2018)
- [53] Anonim, Şekil 3.15, <https://www.collectorsweekly.com/articles/the-scrappy-history-of-paper-dolls/>, (Mayıs, 2018)
- [54] Anonim, Şekil 3.16, <http://www.antiquetoysandgames.com/carriage.html>, (Mayıs, 2018)
- [55] Anonim, Şekil 3.17, http://www.bbc.co.uk/schools/primaryhistory/victorian_britain/toys_and_games/, (Mayıs, 2018)
- [56] Anonim, Şekil 3.18, http://www.bbc.co.uk/schools/primaryhistory/victorian_britain/toys_and_games/, (Mayıs, 2018)
- [57] Gürpınar, A., Cürgen, C., Erdemir, G., Kuyumcuyan, L., Horsanalı, N., *Türkiye Tasarım Kronolojisi: Oyuncak*, İstanbul Kültür Sanat Vakfı, 2017, http://bizinsanmiyiz.iksv.org/wp-content/uploads/2017/11/oyuncak_tr_opt.pdf
- [58] San Bayhan, P., Artan, İ., *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2009
- [59] Sevimay Özer D., Özer M.K., *Çocuklarda Motor Gelişim*, 6. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2009
- [60] Kaya, A., *Eğitim Psikolojisi*, 2. Baskı, Pegem Yayıncılık, 2007
- [61] Anonim, Dil Gelişimi, <http://www.cocukgelisimi.gen.tr/cocuk-gelisimi/dilgelisimi.html>, (Mayıs, 2018)
- [62] Kandır, A., Alpan, Y., Okul Öncesi Dönemde Sosyal-Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi, *Aile ve Toplum*, 14, 33-38, 2008
- [63] Milli Eğitim Bakanlığı, *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Psikomotor Gelişim*, Ankara, 2011
- [64] Cüceloğlu, D., *İnsan ve Davranışı*, 13. Basım, Remzi Kitabevi, 2004
- [65] Yeşilyaprak, B., *Eğitim Psikolojisi*, 4. Baskı, Pegem Akademi, 2008
- [66] Piaget, J., *Piaget's Theory*. (eds: Inhelder B., Chipman H.H., Zwingmann C.), Springer, Berlin, 1976
- [67] Lillard, A.S., The Development of Play, *Handbook of Child Psychology and Development Science*, 1, 425-468, 2015
- [68] Usta, İ., *Kültürlerarası Etkileşimde Ahşabın Önemi Ders Notu*. Hacettepe Üniversitesi, Ağaççileri Endüstri Mühendisliği Bölümü, Ankara, 2013
- [69] Usta, İ., Depictions on Wood: Acceptation and Internalization of Wood, Which is an Intercultural Interaction Tool, as "A Valuable Object" (Wood is Valuable), *Muğla Journal of Science and Technology*, 2, 139-144, 2016
- [70] Usta, İ., *Eğitici Ahşap Oyuncaklar Ders Notu*. Hacettepe Üniversitesi, Ağaççileri Endüstri Mühendisliği Bölümü, Ankara, 2013

- [71] Anonim, Türk Standartları Enstitüsü Web Sayfası, <https://intweb.tse.org.tr/standard/standard/StandardAra.aspx>, (Mayıs, 2018)
- [72] Anonim, Şekil 4.1, <https://www.mulberrybush.co.uk/mobile-noahs-ark>, (Mayıs, 2018)
- [73] Anonim, Şekil 4.2, https://www.hans-natur.de/pinolino-ahorn-massiv-holz-baby-trapez-jane_p30928.html, (Mayıs, 2018)
- [74] Anonim, Şekil 4.3, <https://www.novanatural.com/cherry-wooden-rattle>, (Mayıs, 2018)
- [75] Anonim, Şekil 4.4, <https://sendatoy.com.au/collections/heimess/products/rattle-rainbow-touch-toy-heimess>, (Mayıs, 2018)
- [76] Aktaş Arnas, Y., *Okul Öncesi Dönemde Matematik Eğitimi*, 3. Baskı, Nobel Kitabevi, 2006
- [77] Anonim, Şekil 4.5, <https://www.montessorinature.com/educational-gifts-for-children/>, (Mayıs, 2018)
- [78] Anonim, Şekil 4.6, <https://www.grimms.eu/en/products/stacking-and-sorting/stacking/1317/12-piece-rainbow?c=205>, (Mayıs, 2018)
- [79] Anonim, Şekil 4.7, <https://www.montessorinature.com/gift-guide-baby-toddler-preschooler-montessori/>, (Mayıs, 2018)
- [80] Anonim, Şekil 4.8, <https://go-greenbaby.ca/products/7-rainbow-friends-in-bowls>, (Mayıs, 2018)
- [81] Anonim, Şekil 4.9, <https://tr.pinterest.com/pin/388717011559849257/>, (Mayıs, 2018)
- [82] Anonim, Şekil 4.10, <https://hellocreativefamily.com/countdown-christmas-day-8-waldorf-inspired-toys-brightlifetoys-gifts-kids/>, (Mayıs, 2018)
- [83] Anonim, Şekil 4.11, https://www.alisonsmontessori.com/Counting_Shape_Sorter_p/i348.htm, (Mayıs, 2018)
- [84] Anonim, Şekil 4.12, <https://www.cocukegitimdunyasi.com/geometrik-buyukten-kucuge-siralama?c=2>, (Mayıs, 2018)
- [85] Anonim, Şekil 4.13, <https://inhabitat.com/inhabitots/6-eco-friendly-lacing-toys-that-will-hone-your-childs-dexterity/mrwhale-lacing-set2>, (Mayıs, 2018)
- [86] Anonim, Şekil 4.14, <https://www.manzanitakids.com/puzzle/deluxe-shapes-puzzle>, (Mayıs, 2018)
- [87] Anonim, Şekil 4.15, <http://www.psikococuk.net/2017/08/20/1-2-yas-cocuklar-icin-oyuncak-onerileri/>, (Mayıs, 2018)
- [88] Anonim, Şekil 4.16, <http://bebekle.net/wp-content/uploads/2017/03/wooden-shape-sorter-toy.jpg>, (Mayıs, 2018)
- [89] Anonim, Şekil 4.17, <https://www.gaya-game.com/products/3d-shapes-and-shadows?variant=816684291>, (Mayıs, 2018)
- [90] Anonim, Şekil 4.18, <http://www.nkfu.com/cocuklarin-el-becerileri-nasil-gelistirilir/>, (Mayıs, 2018)

- [91] Anonim, Şekil 4.19, <http://www.simplesassysultry.com/wooden-parts-for-toy/wooden-parts-for-toy-axle-peg-1-4-hole-our-pegs-are-made-with-high-quality-birch-lumber-and-designed-to-fit-easily-into-model-vehicles-uk/>, (Mayıs, 2018)
- [92] Anonim, Şekil 4.20, <https://www.sensetoys.com/play-c28/stacking-sorting-c62/shape-size-and-colour-large-peg-puzzle-p516>, (Mayıs, 2018)
- [93] Anonim, Şekil 4.21, <https://www.sensetoys.com/play-c28/stacking-sorting-c62/geometric-stacker-p397>, (Mayıs, 2018)
- [94] Anonim, Şekil 4.22, <https://www.okuloncesiavm.net/parca-butun-hayvanlar-oyunu>, (Mayıs, 2018)
- [95] Anonim, Şekil 4.23, <https://www.bebemoda.co.uk/brand/plan-toys/plan-toys-sort-and-count-round-stacker>, (Mayıs, 2018)
- [96] Anonim, Şekil 4.24, <http://plant toys.com/product/fruit-veggie-domino/>, (Mayıs, 2018)
- [97] Anonim, Şekil 4.25, <https://eraytoys.weebly.com/>, (Mayıs, 2018)
- [98] Anonim, Şekil 4.26, <https://www.classicntoys.com/product/intelligent-track-blocks/>, (Mayıs, 2018)
- [99] Anonim, Şekil 4.27, <http://madreszkraby.pl/product-pol-528-Drewniane-liczydlo-na-sznurkach-sorter-ze-sznurkami-do-nauki-liczenia-BAJO.html>, (Mayıs, 2018)
- [100] Anonim, Şekil 4.28, <https://mbeans.com/begin-again-wooden-snail-number-puzzle>, (Mayıs, 2018)
- [101] Anonim, Şekil 4.29, <http://www.anaokuluatolyesi.com/Sayfalar/8/0/43/ahsap-oyuncaklar.aspx>, (Mayıs, 2018)
- [102] Anonim, Şekil 4.30, <https://www.amazon.ca/Melissa-Doug-Counting-Caterpillar-Colorful/dp/B00W84WCUC>, (Mayıs, 2018)
- [103] Anonim, Şekil 4.31, <https://patatoy.pl/pl/import-z-systemu-magazynowego/16253-piramida-liczydlo-na-kolach-z-cyferkami-bajo.html>, (Mayıs, 2018)
- [104] Anonim, Şekil 4.32, <https://www.edutoys.com.tr/SAYI-KAVRAM-ESLEME-PUZZLE,PR-208.html>, (Mayıs, 2018)
- [105] Anonim, Şekil 4.33, <http://www.anadoluoyuncak.com/kavram-oyuncaklari/444-sayi-eslestirme-oyunu.html>, (Mayıs, 2018)
- [106] Anonim, Şekil 4.34, <http://www.viahart.com/toys-games/art-toys/viahart-visual-counting-and-arithmetic-set/>, (Mayıs, 2018)
- [107] Milli Eğitim Bakanlığı, *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Eğitici Oyuncaklar*, Ankara, 2008
- [108] Anonim, Şekil 4.35, <https://global.rakuten.com/en/store/woodpal/item/10002436/>, (Mayıs, 2018)
- [109] Anonim, Şekil 4.36, <https://www.woodenrailways.co.uk/130-piece-freight-wooden-train-set>, (Mayıs, 2018)
- [110] Anonim, Şekil 4.37, <https://www.novanatural.com/interlocking-blocks>, (Mayıs, 2018)

- [111] Anonim, Şekil 4.38, <https://www.kidswish.in/products/wooden-tangram-7-piece-puzzle-square-i-q-development-game-brain-teaser-intelligent-blocks-educational-toy-good-gift-for-kids>, (Mayıs, 2018)
- [112] Anonim, Şekil 4.39, <http://www.letipidetheo.com/en/wooden-learning-toys/260-pattern-blocks-and-boards.html>, (Mayıs, 2018)
- [113] Anonim, Şekil 4.40, <http://www.prometeokuloncesi.com/renkli-dugmeler-kavramlari-simgelerle-eslestirme-pmu167>, (Mayıs, 2018)
- [114] Anonim, Şekil 4.41, <https://www.do-re.com.tr/ashton-ma3-maracas-19cm>, (Mayıs, 2018)
- [115] Anonim, Şekil 4.42, http://www.childrenstherapystore.com/relaxus_hand_painted_wooden_egg_shakers_maracas.html, (Mayıs, 2018)
- [116] Anonim, Şekil 4.43, <http://www.lonestarpercussion.com/Practice-Classroom/Elementary-Castanets/Meinl-Nino-Wood-Hand-Castanets.html>, (Mayıs, 2018)
- [117] Anonim, Şekil 4.44, <https://www.amazon.com/Children-Favorites-Educational-Toddler-Birthday/dp/B01N94D79Z?th=1>, (Mayıs, 2018)
- [118] Anonim, Şekil 4.45, http://www.muzikenstrumani.com/Ahsap-Toplu-String-Drum_13294.html#, (Mayıs, 2018)
- [119] Anonim, Şekil 4.46, <http://diyezmuzikpark.com/nino-560-ahsap-a-go-go-2-sira-zilli-12250>, (Mayıs, 2018)
- [120] Anonim, Şekil 4.47, <https://www.orfaletleri.com/Ksilefon-Diatonic,PR-312.html>, (Mayıs, 2018)
- [121] Anonim, Şekil 4.48, <https://constructiveplaythings.com/melody-mix-music-center>, (Mayıs, 2018)
- [122] Anonim, Şekil 4.49, <https://www.novanatural.com/rolling-critter>, (Mayıs, 2018)
- [123] Anonim, Şekil 4.50, <https://www.onehundredtoys.com/products/grimms-6-cars-natural-gr09300>, (Mayıs, 2018)
- [124] Anonim, Şekil 4.51, <https://go-greenbaby.ca/products/camden-rose-vehicles>, (Mayıs, 2018)
- [125] Anonim, Şekil 4.52, <http://www.letipidetheo.com/en/early-learning-toys/537-rolling-rattle-lotta.html>, (Mayıs, 2018)
- [126] Anonim, Şekil 4.53, <http://www.rotaoyuncak.com/?Urun=30518&pt=&DosNo=3>, (Mayıs, 2018)
- [127] Anonim, Şekil 4.54, http://www.hamleys.com/czech_republic/hamleys-hammer-ball-games.ir, (Mayıs, 2018)
- [128] Anonim, Şekil 4.55, <http://www.melissaanddoug.com/chomp-and-clack-alligator-push-toy/3011.html>, (Mayıs, 2018)
- [129] Anonim, Şekil 4.56, <https://www.janod.com/en/toys/crazy-rabbit-cart/#gallery-3>, (Mayıs, 2018)

- [130] Anonim, Şekil 4.57, <https://www.oompa.com/collections/push-pull-toys-for-toddlers-12-24-months/products/rainbow-flower-wooden-push-toy>, (Mayıs, **2018**)
- [131] Anonim, Şekil 4.58, <https://www.novanatural.com/dachshund-pull-toy>, (Mayıs, **2018**)
- [132] Anonim, Şekil 4.59, <https://www.skroutz.gr/s/11871318/OEM-%CE%9E%CF%8D%CE%BB%CE%B9%CE%BD%CE%B7-%CE%A4%CE%B5%CF%84%CF%81%CE%AC%CE%B3%CF%89%CE%BD%CE%B7-%CE%9A%CE%BF%CF%8D%CE%BD%CE%B9%CE%B1-%CE%BC%CE%B5-%CE%A3%CF%87%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%AC.html>, (Mayıs, **2018**)
- [133] Anonim, Şekil 4.60, <http://friendlytoys.eu/wp-content/uploads/2017/03/handmade-rocking-horse.jpg>, (Mayıs, **2018**)
- [134] Anonim, Şekil 4.61, <https://www.elc.co.uk/classic-wooden-toys/elc-rocking-horse-/138961.html>, (Mayıs, **2018**)
- [135] Anonim, Şekil 4.62, <https://www.enchantedchild.com.au/products/wheely-bug-tiger>, (Mayıs, **2018**)
- [136] Anonim, Şekil 4.63, <https://sendatoy.com.au/collections/ride-on-toys/products/calfie-wooden-ride-on-toy>, (Mayıs, **2018**)
- [137] Anonim, Şekil 4.64, <http://plantoy.com/product/balance-tricycle/>, (Mayıs, **2018**)
- [138] Anonim, Şekil 4.65, <http://static.webshopapp.com/shops/112202/files/094765493/wobbel-original-unpainted.jpg>, (Mayıs, **2018**)
- [139] Anonim, Şekil 4.66, <http://www.babyfirst.co.nz/productcatalogue/prod-12562/Kinderfeets-Kinder-Board.htm>, (Mayıs, **2018**)
- [140] Anonim, Şekil 4.67, <https://kinderfeets.bigcartel.com/product/kinderboard>, (Mayıs, **2018**)
- [141] Anonim, Şekil 4.68, <https://www.oompa.com/collections/wooden-balance-boards/products/challenge-and-fun-labyrinth-junior-balance-board>, (Mayıs, **2018**)
- [142] Anonim, Şekil 4.69, <http://plantoy.com/product/balancing-ball-tracks/>, (Mayıs, **2018**)
- [143] Anonim, Şekil 4.70, <http://www.letipidetheo.com/en/motor-skills/540-balance-ark-move-it.html>, (Mayıs, **2018**)
- [144] Anonim, Şekil 4.71, <https://i0.wp.com/www.peekabootoys.co.uk/wp-content/uploads/balancing-toy-in-play.jpg?fit=900%2C600>, (Mayıs, **2018**)
- [145] Anonim, Şekil 4.72, <https://www.amazon.co.uk/Lewo-Wooden-Stacking-Building-Blocks/dp/B01ABMF31C>, (Mayıs, **2018**)
- [146] Anonim, Şekil 4.73, <https://www.classicntoys.com/product/wall-game/>, (Mayıs, **2018**)

- [147] Anonim, Şekil 4.74, https://cdn.shopify.com/s/files/1/0715/5911/products/Grimms_Wooden_Gems_4_Piece_580x@2x.jpg?v=1508852640, (Mayıs, 2018)
- [148] Anonim, Şekil 4.75, <https://www.onehundredtoys.com/products/grimms-sorting-game-rainbow-bowls>, (Mayıs, 2018)
- [149] Anonim, Şekil 4.76, <http://plantoy.com/product/beehives/>, (Mayıs, 2018)
- [150] Anonim, Şekil 4.77, <https://frugalfun4boys.com/2013/03/03/getting-started-with-preschool-at-home/>, (Mayıs, 2018)
- [151] Anonim, Şekil 4.78, <https://www.goldfishtoyshop.com.au/wooden-fishing-game>, (Mayıs, 2018)
- [152] Anonim, Şekil 4.79, <https://www.montessorinature.com/gift-guide-baby-toddler-preschooler-montessori/>, (Mayıs, 2018)
- [153] Anonim, Şekil 4.80, <http://www.hamleys.com/hamleys-wooden-cog-set.ir>, (Mayıs, 2018)
- [154] Anonim, Şekil 4.81, <http://woodengoods.com.au/shop/toys-games/bendy-rocking-giraffe/>, (Mayıs, 2018)
- [155] Anonim, Şekil 4.82, <https://www.dhgate.com/product/baby-finger-toys-wooden-rock-giraffe-toy/374435597.html>, (Mayıs, 2018)
- [156] Anonim, Şekil 4.83, <http://www.nevatoys.com/tr/2/86-F%C4%B1r%C4%B1ldak#.WvCTvtOFPOQ>, (Mayıs, 2018)
- [157] Anonim, Şekil 4.84, <https://fwmail.net/yasam/80ler-ve-90larin-unutulmaz-oyuncaklari>, (Mayıs, 2018)
- [158] Anonim, Şekil 4.85, <http://www.toyrific.co.uk/ty4299-toyrific-yo-yo-wooden-toy.html>, (Mayıs, 2018)
- [159] Anonim, Şekil 4.86, <http://www.tiny-bunny.com/>, (Mayıs, 2018)
- [160] Anonim, Şekil 4.87, <https://www.ortakegitim.com/tr/ilgi-koeseleri/1019-ahsap-merdane-takimi.html>, (Mayıs, 2018)
- [161] Anonim, Şekil 4.88, <http://www.anaokuluemarket.com/Koordinasyon-Aleti,PR-592.html>, (Mayıs, 2018)
- [162] Anonim, Şekil 4.89, <https://www.minimacko.com.au/collections/im-toy>, (Mayıs, 2018)
- [163] Anonim, Şekil 4.90, <http://www.xinyouwoodentoys.com/educational/45.html>, (Mayıs, 2018)
- [164] Anonim, Şekil 4.91, <http://www.melissaanddoug.com/hi-rise-wooden-dollhouse-and-furniture-set/2462.html>, (Mayıs, 2018)
- [165] Anonim, Şekil 4.92, <https://www.bellalunatoys.com/products/seri-s-wooden-doll-house>, (Mayıs, 2018)
- [166] Anonim, Şekil 4.93, <https://www.amazon.co.uk/Toy-Van-Honeybake-Baking-Role-Play/dp/B00154ORGI>, (Mayıs, 2018)
- [167] Anonim, Şekil 4.94, <http://www.ameliesroom.com.au/le-toy-van-honeybake-oven-and-hob-set>, (Mayıs, 2018)
- [168] Anonim, Şekil 4.95, <http://plantoy.com/product/bathroom-2/>, (Mayıs, 2018)

- [169] Anonim, Şekil 4.96, <http://plantoy.com/product/living-room-2/>, (Mayıs, 2018)
- [170] Anonim, Şekil 4.97, <http://plantoy.com/product/nursery/>, (Mayıs, 2018)
- [171] Anonim, Şekil 4.98, <http://plantoy.com/product/green-dollhouse-with-furniture/>, (Mayıs, 2018)
- [172] Anonim, Şekil 4.99, <http://www.oyuncakk.com/Smoby-Manav-Seti,PR-863.html>, (Mayıs, 2018)
- [173] Anonim, Şekil 4.100, <https://www.imaginarium.it/teatro-legno-xl-puppet-theater-58522.htm>, (Mayıs, 2018)
- [174] Anonim, Şekil 4.101, <http://www.redroseummy.com/2013/08/janod-my-own-diy-barrel-toad-test.html>, (Mayıs, 2018)
- [175] Anonim, Şekil 4.102, <https://www.okuloncesiavm.net/ahsap-tamir-tezgahi>, (Mayıs, 2018)
- [176] Anonim, Şekil 4.103, <https://www.letoyvan.com/farms-animals>, (Mayıs, 2018)
- [177] Anonim, Şekil 4.104, <http://offers.kd2.org/en/gb/lidl/pbaHi/>, (Mayıs, 2018)
- [178] Dainora Miela, Şekil 4.105, <https://www.etsy.com/shop/mielasiela>, (Mayıs, 2018)
- [179] Anonim, Şekil 4.106, <https://www.cocukmarket.com/vigatoys-ahsap-ambulans-arabasi-13x10x8cm-178399>, (Mayıs, 2018)
- [180] Anonim, Şekil 4.107, <http://thewoodenwagon.com/woodentoy/VNO60220.html>, (Mayıs, 2018)
- [181] Anonim, Şekil 4.108, <https://www.onehundredtoys.com/products/grimms-set-of-4-little-land-yachts-gr09316>, (Mayıs, 2018)
- [182] Anonim, Şekil 4.109, <https://www.novanatural.com/wooden-train>, (Mayıs, 2018)
- [183] Anonim, Şekil 4.110, <http://www.nishbebe.com/Ahsap-Miknatisli-Giydirme-Maggie,PR-591.html>, (Mayıs, 2018)
- [184] Anonim, Şekil 4.111, <http://plantoy.com/product/weather-dress-up/>, (Mayıs, 2018)
- [185] Anonim, Şekil 4.112, <http://plantoy.com/product/mirror-baby-book/>, (Mayıs, 2018)
- [186] Anonim, Şekil 4.113, <https://www.cocukmarket.com/classic-world-ahsap-vahsi-hayvanlar-kitabim-65304>, (Mayıs, 2018)
- [187] Anonim, Şekil 4.114, <https://go-greenbaby.ca/collections/baby-toys-games/products/grimms-large-block-set-15>, (Mayıs, 2018)
- [188] Anonim, Şekil 4.115, <https://www.onehundredtoys.com/products/grimms-15-blocks-natural-gr10000>, (Mayıs, 2018)
- [189] Anonim, Şekil 4.116, https://cuboro.ch/1/1/de/Info/Produkte/cuboro-Kugelbahnsystem/cuboro_cugolino, (Mayıs, 2018)

- [190] Anonim, Şekil 4.117, <http://www.gokishop.eu/html/en/goki/goki-nature/building-blocks-ii-goki-nature/item-2-58532-goki+nature-all.html>, (Mayıs, **2018**)
- [191] Senemoğlu, N., *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*, 1. Baskı, Gönül Yayıncılık, **2007**
- [192] Şişmanoğlu, E., *Kullanıcı Odaklı Tasarım; Türkiye’de Çocuk Mobilya Sektörü Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, **2013**
- [193] Haktanır, G., *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, 1. Baskı, Anı Yayıncılık, **2007**
- [194] Başaran, I., Etkili Öğrenme ve Çoklu Zeka Kuramı, *Ege Eğitim Dergisi*, 5, 7-15, **2004**
- [195] Talu, N., Çoklu Zeka Kuramı ve Eğitime Yansımaları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*, 15, 164-172, **1999**
- [196] Brualdi, A.C., Multiple intelligences: Gardner's theory, *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 5(10), **1996**, <http://ericae.net/pare/32~getvn.html>
- [197] Checkley, K., The First Seven. . . and the Eighth: A Conversation with Howard Gardner, *Teaching for Multiple Intelligences*, 55, 8-13, **1997**, <https://www.svsd.net/cms/lib5/PA01001234/Centricity/Domain/725/Multiple%20Intelligences%20Article%20TWO%20-%20Advanced%2013-14.pdf>
- [198] de Souza, D.L., Learning and Human Development In Waldorf Pedagogy and Curriculum, *Encounter: Education for Meaning and Social Justice*, 25, 50-62, **2012**
- [199] Anonim, Waldorf Yaklaşımı, <http://www.acevokuloncesi.org/egitim-programi/farkli-program-ve-yaklasimlar/waldorf-yaklasimi>, (Mayıs, **2018**)
- [200] Ergün, M., Oyun ve Oyuncak Üzerine, *Milli Eğitim*, 1, 102-119, **1980**
- [201] Nur, Tuğluk, M., Gündoğdu, K., Kaya, H.İ., Okul Öncesi Eğitimde Montessori Yaklaşımı, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 167-174, **2006**
- [202] Danişman, Ş., Montessori Yaklaşımını Genel Bir Bakış ve Eğitim Ortamının Düzenlenmesi, *Eğitimde Politika Analizi Dergisi*, 2, 85-113, **2012**
- [203] Anonim, Montessori Philosophy on Children’s Toys and Playthings, <http://montessoritoys.com/montessori-philosophy/>, (Mayıs, **2018**)
- [204] Aslan, D., Okul Öncesi Eğitimde Reggio Emilia Yaklaşımı, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 75-84, **2005**
- [205] Anonim, Forest Stewardship Council, <https://ic.fsc.org/en>, (Mayıs, **2018**)
- [206] Anonim, The Programme for the Endorsement of Forest Certification, <https://www.pefc.org/>, (Mayıs, **2018**)
- [207] Anonim, Forest Stewardship Council (FSC), https://en.wikipedia.org/wiki/Forest_Stewardship_Council, (Mayıs, **2018**)

ÖZGEÇMİŞ

Kimlik Bilgileri

Adı Soyadı : Ceren Mercan

Doğum Yeri : Ankara

Medeni Hali : Evli

E-posta : mrcnceren@gmail.com

Adresi : Çankaya/Ankara

Eğitim

Lise : Ankara Atatürk Lisesi (Sıhhiye)

Lisans: : Hacettepe Üniversitesi Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği Bölümü
(2006),

Ankara Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü (2012)

Yüksek Lisans :

Doktora :

Yabancı Dil ve Düzeyi

İngilizce (YDS-B Seviyesi)

İş Deneyimi

—

Deneyim Alanları

—

Tezden Üretilmiş Projeler ve Bütçesi

—

Tezden Üretilmiş Yayınlar

—

Tezden Üretilmiş Tebliğ ve/veya Poster Sunumu ile Katıldığı Toplantılar

—

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AĞAÇŞİLERİ ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 08/06/2018

Tez Başlığı / Konusu: Ahşap Oyuncakların Çocuk Gelişiminde Yeri ve Ahşap Oyuncaklar İçin Tasarım Önerileri

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 116 sayfalık kısmına ilişkin, 08/06/2018 tarihinde tez danışmanım tarafından *Turnitin* adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 9 'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orjinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Ceren Mercan
08/06/2018
Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Ceren Mercan
Öğrenci No: N13223190
Anabilim Dalı: Ağaçşileri Endüstri Mühendisliği
Programı: ---
Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

İlker Usta

Prof. Dr. İlker Usta
(Unvan, Ad Soyad, İmza)